UCHWAŁA NR L/608/22
RADY MIEJSKIEJ W BIERUTOWIE

z dnia 29 grudnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z dnia 2022 poz. 559 ze zm.) w związku zart. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485), Rada Miejska w Bierutowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032" w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bierutowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Bierutowie

Irena Wysocka - Przybyłek

Gminny Program Rewitalizacji

DLA MIASTA I GMINY BIERUTÓW

na lata

2022-2032

Urząd Miejski w Bierutowie

Moniuszki 12, 56-420 Bierutów

bierutow@bierutow.pl

Autorzy opracowania:

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032 opracowany został przez zespół specjalistów Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju, w składzie:

- Małgorzata Damięcka,
- Tomasz Michałowicz,
- Iwona Nowacka,
- Magdalena Opoka,
- Karol Pacholak,
- Sandra Szczerbal,

- Kierownik projektu: Irma Kuznetsova.

Zespół autorski wspierali pracownicy Urzędu Miejskiego w Bierutowie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bierutowie, Zakładu Gospodarki Komunalnej w Bierutowie oraz Ośrodka Kultury i Sportu w Bierutowie.

MIASTO I GMINA BIERUTÓW

Miasto i Gmina Bierutów
ul. Moniuszki 12

56-420 Bierutów
tel.: +48/71/314 62 51
e-mail: bierutow@bierutow.pl

WIELKOPOLSKA AKADEMIA NAUKI I ROZWOJU

Wielkopolska Akademia Nauki i Rozwoju
ul. Grochowska 35

60-277 Poznań
tel.: 61 6 221 221
e-mail: info@wanir.edu.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE 5

2. DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI 7

3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI 12

3.1. Wprowadzenie 12

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna 12

3.3. Przyczyny degradacji obszaru 14

3.3.1. Sfera społeczna 14

3.3.2. Sfera gospodarcza 19

3.3.3. Sfera środowiskowa 21

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna 24

3.3.5. Sfera techniczna 31

3.4. Lokalne potencjały obszaru 37

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych 40

4. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI 42

5. CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ 43

6. OPIS POWIĄZAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJU, WOJEWÓDZTWA I GMINY 45

7. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH 52

7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 54

7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 74

8. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH 79

8.1. Kompleksowość programu 79

8.2. Koncentracja programu 79

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych 79

8.3.1. Komplementarność problemowa 81

8.3.2. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna 82

8.3.3. Komplementarność międzyokresowa 83

8.3.4. Komplementarność źródeł finansowania 84

8.3.5. Komplementarność przestrzenna 85

9. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI 86

10. WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI 88

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji 88

10.2. Koszty zarządzania 89

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu 90

11. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI 91

12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI 94

12.1. Monitoring programu 94

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych 95

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu 95

13. OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1 USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO 96

14. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU REWITALIZACJI 96

15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI 97

16. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 97

16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy 97

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany 97

17. ZAŁĄCZNIKI 98

Załącznik 1: Diagnoza obszaru Gminy służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 98

Załącznik 2: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji 98

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna 98

1. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **REWITALIZACJA** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Dotychczasowy proces rewitalizacji w Mieście i Gminie Bierutów prowadzony był w oparciu o **Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2015-2020**, który opracowany został na podstawie:

- *Ustawy o rewitalizacji,*
- *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,*
- *Wytycznych programowych IZ RPO WD dotyczących zasad przygotowania lokalnych programów rewitalizacji* (lub dokumentów równorzędnych) w perspektywie finansowej 2014-2020.

Zmieniający się sposób rozumienia procesów rewitalizacji oraz doświadczenia polskich samorządów w tym zakresie, przyczyniły się do widocznej zmiany podejścia w metodyce wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.

Coraz częściej działania rewitalizacyjne odznacza **wieloaspektowy i zintegrowany charakter**. Wzmocnienie roli interesariuszy rewitalizacji z jednoczesnym zwiększeniem partycypacji społecznej sprawiło, że Gminny Program Rewitalizacji stał się kluczową pozycją w systemie dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla Miasta i Gminy Bierutów zaawansowane narzędzie, które w sposób **ciągły, uporządkowany i spójny**, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze.

By móc niniejszy program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się na każdym etapie dokumentu:

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy

działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; organy władzy publicznej oraz podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMITET REWITALIZACJI – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

OBSZAR REWITALIZACJI – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji zawiera szczegółowy opis procedury, która prowadzi do uchwalenia w gminie Gminnego Programu Rewitalizacji. Jej poszczególne etapy zaprezentowane zostały na poniższej grafice.

Rysunek 1. Etapy uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

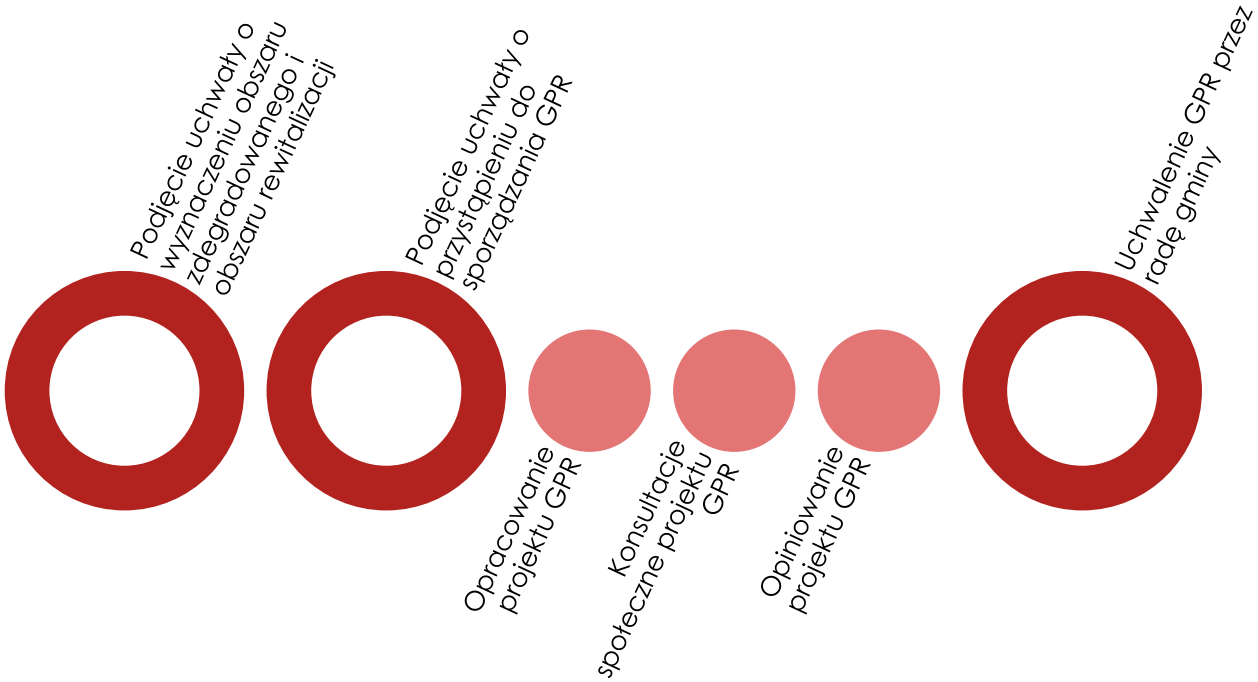

Źródło: opracowanie własne.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Podstawę prawną dla wyznaczonego w Mieście i Gminie Bierutów obszaru rewitalizacji stanowi Uchwała nr XLI/486/22 Rady Miejskiej W Bierutowie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Bierutów.

Zgodnie z metodyką prac przyjętą na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego, w pierwszej kolejności dokonano podziału Miasta i Gminy Bierutów na niepodzielne jednostki analityczne. W części wiejskiej granice jednostek analitycznych wyznaczono na podstawie podziału administracyjnego Gminy, natomiast miasto podzielono dodatkowo na 4 mniejsze jednostki, jednolite pod względem przestrzenno-funkcjonalnym. Na skutek tego uzyskano 20 jednostek analitycznych.

Rysunek 2. Jednostki analityczne wyznaczone w na terenie Miasta i Gminy Bierutów.

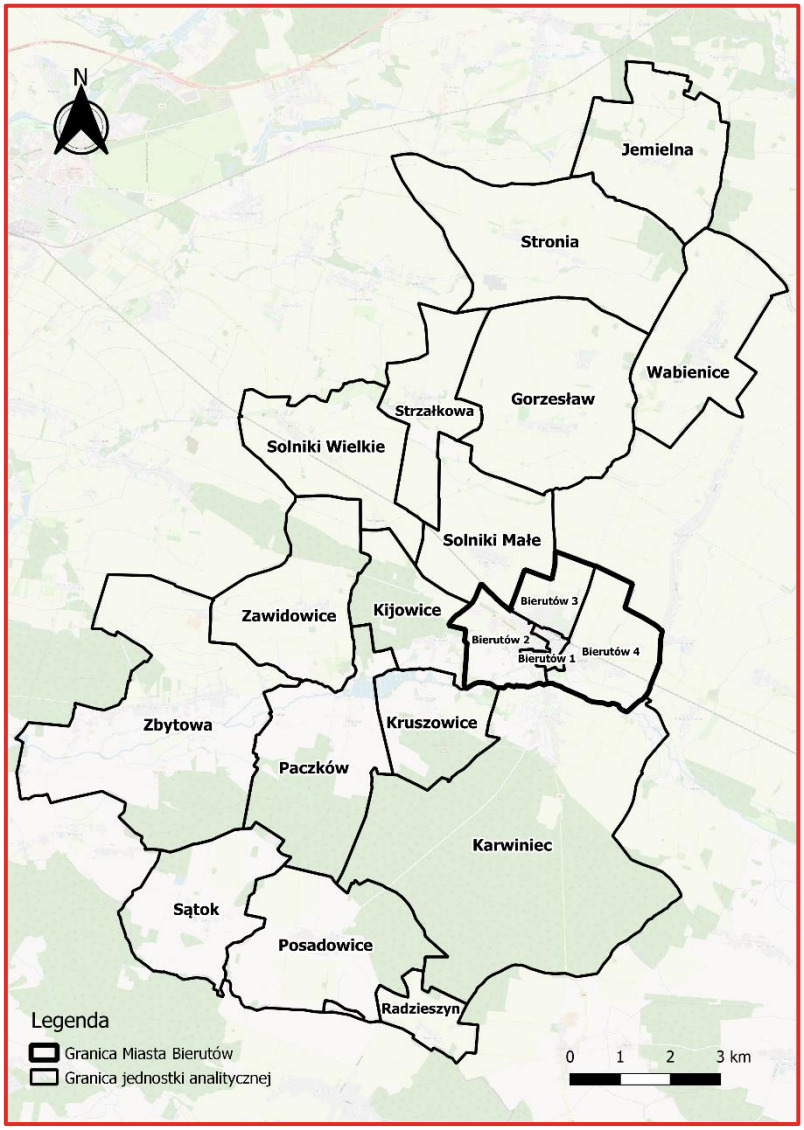

Źródło: opracowanie własne.

Podział ten podyktowany został również spełnieniem kryterium ustawowego wyrażonego w art. 10 ust. 2 Ustawy o rewitalizacji, który brzmi: „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy".

Rysunek 3. Podział Miasta Bierutów na jednostki analityczne, spełniające wymóg ustawowy tzw. zasady 20/30.

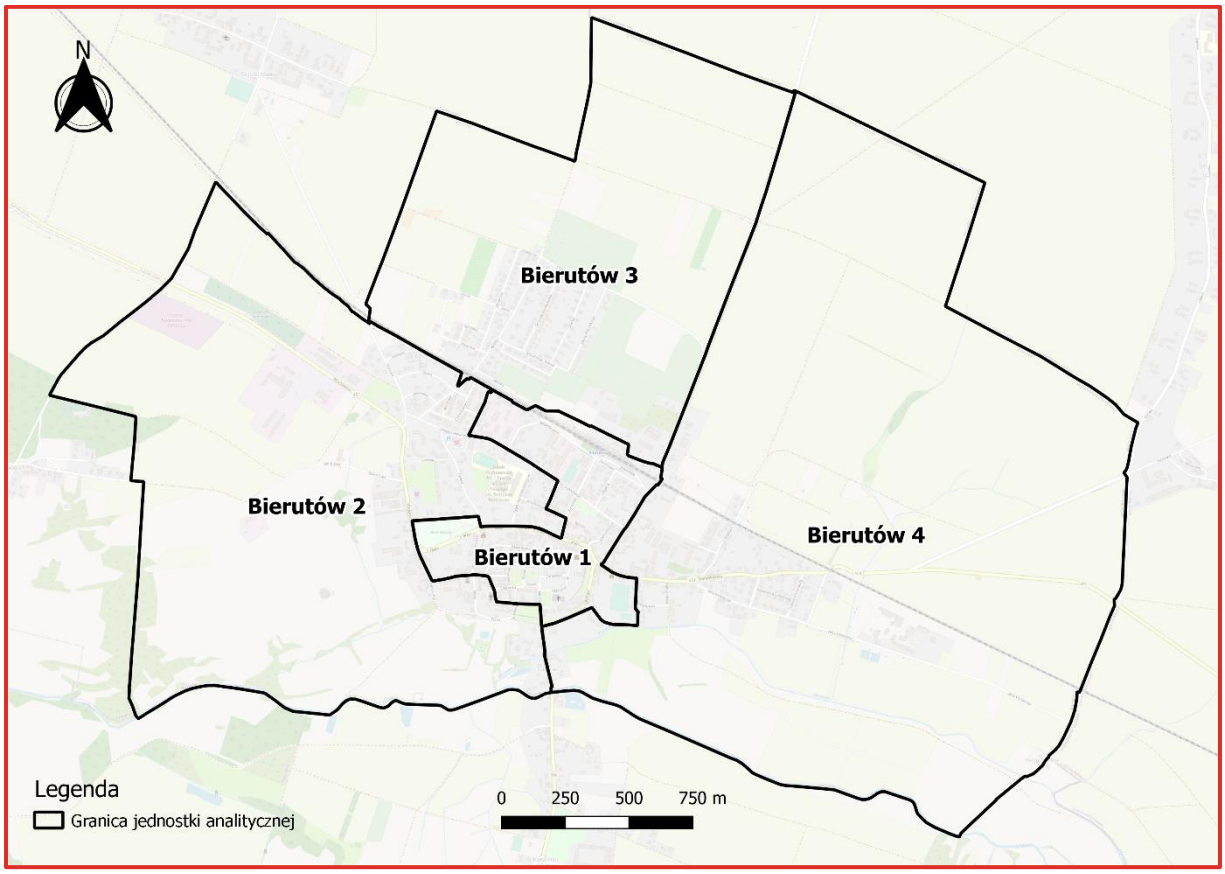

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym kroku zebrano i obliczono dla tych jednostek wskaźniki opisujące sferę: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Na ich podstawie wyznaczono wskaźniki syntetyczne, które posłużyły do określenia natężenia zjawisk kryzysowych dla każdej ze sfer. Zgodnie z przyjętą metodologią, do obszaru zdegradowanego włączone mogły zostać jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej był wyższy niż 0 oraz, dla których zidentyfikowano negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z pozostałych sfer. Poniższa tabela przestawia jednostki analityczne, które spełniały powyższe kryteria wraz z wartością wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej oraz oznaczeniem występowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej (gdzie „+" oznacza występowanie negatywnych zjawisk, a „–" ich brak). Były to jednostki: **Bierutów 1, Bierutów 2, Bierutów 4, Gorzesław, Paczków, Sątok i Stronia**.

Tabela 1. Obszary zdegradowane na terenie Miasta i Gminy Bierutów, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny Perkala przyjął w sferze społecznej wartości powyżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer.

Jednostka analityczna	wskaźnik syntetyczny zjawisk w sferze społecznej	zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej	zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej	zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	zjawiska kryzysowe w sferze technicznej
Bierutów 2	26,03	+	-	+	+
Stronia	19,57	+	-	+	-
Bierutów 1	10,99	-	-	+	+
Sątok	7,74	+	+	-	-
Paczków	6,53	-	-	+	-
Gorzesław	6,05	+	+	+	+
Bierutów 4	0,15	-	-	+	+

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów.

W konsekwencji dało to podstawę do zakwalifikowania ich do obszaru zdegradowanego. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. W związku z przekroczeniem dopuszczalnej liczby ludności i powierzchni obszaru niemożliwe było objęcie procesem rewitalizacji całego obszaru zdegradowanego. Dlatego należało podjąć działania na rzecz wyznaczenia obszaru o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zmagającego się z problemami w pozostałych sferach oraz będącego kluczowym dla rozwoju lokalnego.

Z tego względu, jako obszar rewitalizacji w Mieście i Gminie Bierutów wyznaczono jednostkę analityczną **BERUTÓW 1**, obejmującą swym zasięgiem: ul. 1 Maja, ul. Adama Mickiewicza, ul. Boczna, ul. Browarna, ul. Ceglana, ul. Dworcowa, ul. Elizy Orzeszkowej, ul. Emilii Plater, ul. Jana Kochanowskiego, ul. Juliusza Słowackiego, ul. Kasztanowa, ul. Kolejowa, ul. Koszarowa, ul. Kościelna, pl. Kościelny, ul. Krótka, ul. Marii Konopnickiej, ul. Młyńska, ul. Namysłowska, ul. Nowa, ul. Oleśnicka, ul. Parkowa, ul. Przyjaciół Żołnierza, ul. Rynek, ul. Rzemieślnicza, ul. Sądowa, ul. Stanisława Moniuszki, ul. Stefana Żeromskiego, ul. św. Jana, ul. Towarowa, ul. Wodna, ul. Wrocławska, ul. Zamkowa.

Rysunek 4. Obszar rewitalizacji w Mieście i Gminie Bierutów.

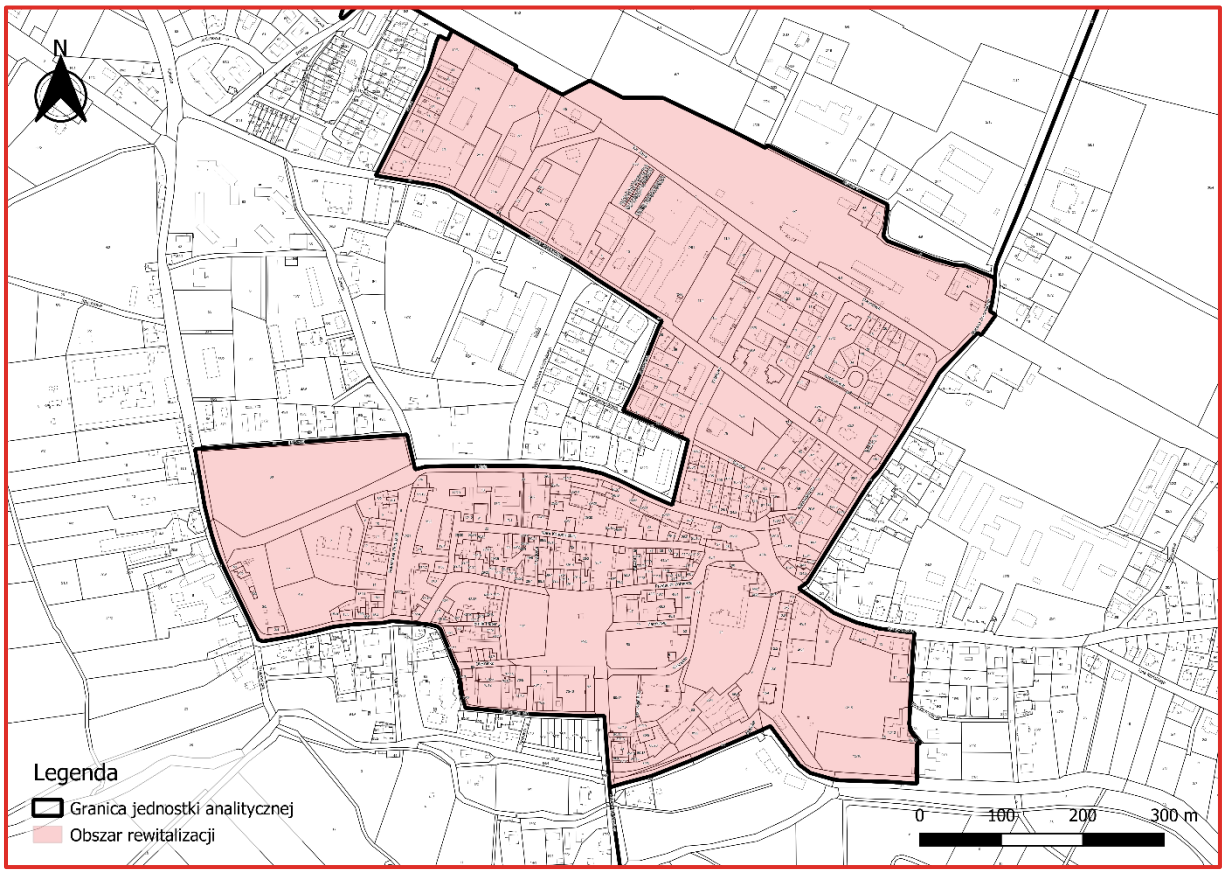

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów.

Położenie obszaru BIERUTÓW 1, stanowiącego centrum gminy, odgrywa z punktu widzenia rozwoju lokalnego, kluczową rolę, będąc jednocześnie miejscem nagromadzenia określonych funkcji dla pozostałych terenów, w tym wyznaczonych we wcześniejszym etapie diagnozy, jednostek analitycznych.

Na obszarze BIERUTÓW 1 wyraźnie zidentyfikowane zostały funkcje przesądzające o jego tendencjach rozwojowych, w tym funkcja mieszkaniowa, usługowo-handlowa, rekreacyjno-sportowa, a także kulturowa. Obszar BIERUTÓW 1 stanowi również ważne centrum komunikacyjne gminy, pełniąc jednocześnie rolę ośrodka administracyjnego działającego na rzecz lokalnej społeczności.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymogi formalne określone w ustawie o rewitalizacji: jego powierzchnia stanowi 0,31% (0,45 km^2) powierzchni całej gminy i jest zamieszkiwany przez 23% (2 192 osoby) ludności całej gminy.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wprowadzenie

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy **wyznaczonego obszaru rewitalizacji BIERUTÓW 1**, obejmującego swym zasięgiem: ul. 1 Maja, ul. Adama Mickiewicza, ul. Boczna, ul. Browarna, ul. Ceglana, ul. Dworcowa, ul. Elizy Orzeszkowej, ul. Emilii Plater, ul. Jana Kochanowskiego, ul. Juliusza Słowackiego, ul. Kasztanowa, ul. Kolejowa, ul. Koszarowa, ul. Kościelna, pl. Kościelny, ul. Krótka, ul. Marii Konopnickiej, ul. Młyńska, ul. Namysłowska, ul. Nowa, ul. Oleśnicka, ul. Parkowa, ul. Przyjaciół Żołnierza, ul. Rynek, ul. Rzemieślnicza, ul. Sądowa, ul. Stanisława Moniuszki, ul. Stefana Żeromskiego, ul. św. Jana, ul. Towarowa, ul. Wodna, ul. Wrocławska, ul. Zamkowa.

Celem diagnozy szczegółowej **jest zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny**, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

Dzięki rozbudowanej metodyce pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania danych, szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji BIERUTÓW 1 oparta została na analizie **przyczynowo-skutkowej** negatywnych zjawisk.

Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą twardych danych ilościowych, uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano szeroko rozumiane metody diagnostyczne (w tym wywiady, dyskusje, rozmowy, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Wyznaczony w Mieście i Gminie Bierutów obszar rewitalizacji określić należy jako teren wielofunkcyjny. Jego położenie w ścisłym centrum Miasta Bierutów determinuje charakter struktury przestrzenno-funkcjonalnej, który zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bierutów określić należy jako tereny zainwestowane o charakterze śródmiejskim o wiodącej funkcji mieszkalnictwa i usług.

Miasto Bierutów stanowi bowiem **największy ośrodek mieszkaniowy** na terenie całej gminy. Na obszarze rewitalizacji dominującą formą zabudowy jest zabudowa mieszkaniowa jedno- i wielorodzinna.

Rysunek 5. Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji.

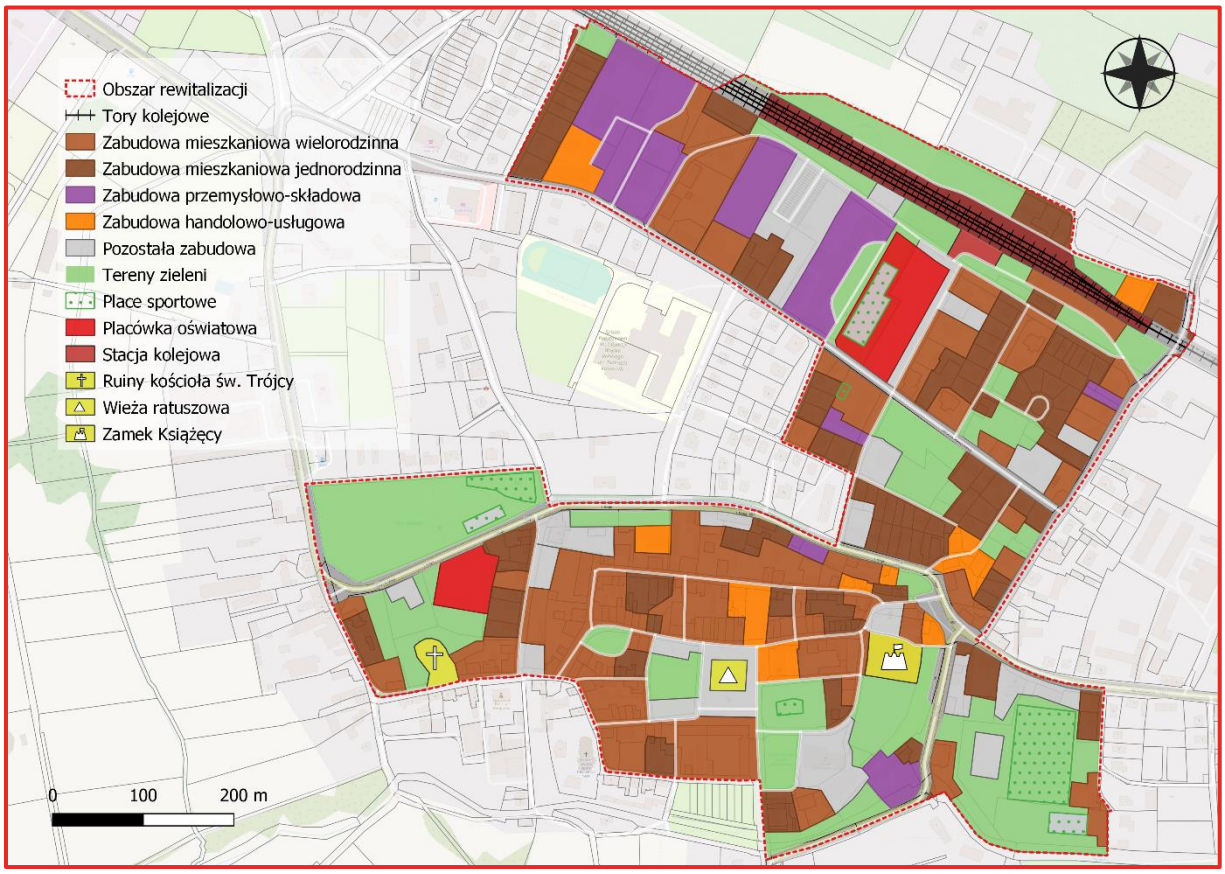

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Na obszarze rewitalizacji skupia się również większość instytucji publicznych, tj. Urząd Miejski w Bierutowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierutowie, Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Władysława Reymonta, a także Przedszkole Miejskie w Bierutowie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bierutowie oraz Centrum Usług Wspólnych mieszczące się w budynku przy ul. Kolejowej 7.

Praktycznie cały obszar rewitalizacji pokryty jest ogólnodostępnymi **terenami zieleni**, choć w ścisłym centrum obszaru jest ich mniej z uwagi na gęstość zabudowy. Największym terenem zieleni na obszarze rewitalizacji jest Park Miejski zlokalizowany przy ul. 1 Maja, który jest częściowo zagospodarowany. Z kolei przy ul. Namysłowskiej mieści się Stadion Miejski z pełnowymiarowym boiskiem trawiastym.

Zakłady produkcyjne występujące na terenie gminy to niewielkie lub średniej wielkości zakłady przemysłowe o niezbyt dużym stopniu szkodliwości dla środowiska naturalnego. **Zabudowa przemysłowo-składowa** zlokalizowana została w północnej części obszaru rewitalizacji, przede wszystkim w pobliżu stacji kolejowej, a w nielicznych przypadkach również w centrum i południowej części.

Zabudowa **handlowo-usługowa** na obszarze rewitalizacji skupia się przeważnie w centralnej części obszaru. Tworzą ją na ogół prywatne sklepy o zróżnicowanym profilu oraz powierzchni handlowej.

Elementami struktury przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji wpływającej na jego wartość i specyfikę pozostają elementy **zabudowy historycznej**, które na obszarze rewitalizacji tworzą równoleżnikową oś w jego południowej części. Należą do nich:

- ruiny Kościoła św. Trójcy – pozostałości nieczynnego kościoła protestanckiego wybudowanego w latach 1622-1631, postawionego na planie krzyża greckiego. Po drugiej wojnie światowej kościół ulegał dewastacji, grabieży i profanacji wskutek czego dach kościoła zapadł się do środka. Wówczas dokonano rozbiórki dachu i do dziś zachowały się tylko ściany.
- Wieża Ratuszowa – znajdowała się we wschodniej części ratusza, który ulokowany był na środku rynku i pochodził prawdopodobnie z pierwszej połowy XV wieku. Wieża murowana jest z cegły, w stylu gotyckim, wzniesiona została na planie kwadratu, w części dolnej znajdują się pojedyncze prostokątne okna, natomiast w części górnej cztery okrągłe tarcze zegarowe.
- Zamek Książęcy – wybudowany wewnątrz murów obronnych Bierutowa, położony we wschodniej części obszaru rewitalizacji na terenie między ul. Zamkową a dawną fosą. Po 1945 r. zamek użytkowany był przez nadleśnictwo, znajdowało się w nim również przedszkole. Dawne skrzydło południowe w latach 80. XX wieku zostało zaadaptowane na mieszkania komunalne administrowane przez miasto.

3.3. Przyczyny degradacji obszaru

3.3.1. Sfera społeczna

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Obserwuje się na nim zjawiska **starzenia się społeczeństwa oraz wyludniania**. W 2020 roku obszar rewitalizacji zamieszkiwały 2 192 osoby, z czego 377 osób było w wieku przedprodukcyjnym (17%) – w tym 55 dzieci w wieku 0-3 lat oraz 114 dzieci w wieku 3-6 lat, 1275 osób w wieku produkcyjnym (58%) oraz 540 osób w wieku poprodukcyjnym (25%). Oznacza to, że liczba osób starszych przewyższała liczbę dzieci i młodzieży zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Dodatkowo z roku na rok obserwowany jest spadek liczby mieszkańców (w latach 2015-2020 o 133 osoby). Co więcej, dynamika tego spadku była wyższa w stosunku do średniej dla Gminy. W latach 2015-2020 liczba ludności zmniejszyła się o 5,7% na obszarze rewitalizacji, a średnio dla Gminy wskaźnik ten wynosił 3%.

Rysunek 6. Struktura wieku ludności na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

Na obszarze rewitalizacji szczególnie widoczny jest **problem bezrobocia**. Według stanu na 31.12.2020 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na obszarze rewitalizacji wynosiła 92 osoby, z czego 62 osoby długotrwale pozostawały bez pracy, a 22 osoby miały wykształcenie podstawowe. Stanowiło to 25% wszystkich osób bezrobotnych na obszarze Gminy oraz 4,19% mieszkańców obszaru rewitalizacji, co znacząco przekraczało średni poziom dla całej Gminy. Należy zaznaczyć, że wśród osób bezrobotnych, aż 67% to osoby długotrwale bezrobotne i 24% to osoby z wykształceniem podstawowym. Przekłada się to niekorzystnie na rynek pracy, ponieważ świadczy o tym, że bezrobotny nie ma odpowiednich kwalifikacji, bądź też nie za zamiaru czy możliwości, aby podjąć pracę, lub uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Ma to również negatywne konsekwencje dla osób bezrobotnych i tkanki społecznej. Osoby bezrobotne są bardziej zagrożone ubóstwem, wykluczeniem społecznym, pogłębieniem się niezaradności życiowej, a nawet problemami zdrowotnymi. Długotrwałe bezrobocie przyczynia się też do obniżenia statusu zawodowego, samooceny, depresji, wystąpienia zachowań niezgodnych z prawem i alkoholizmu. Niekorzystną sytuację pogłębia fakt, że ponad 66% mieszkańców Gminy, którzy pobierają zasiłek z tytułu bezrobocia to osoby zamieszkałe na obszarze rewitalizacji. Stanowią oni również ponad 52% osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej na tym obszarze. Na obszarze Gminy brakuje również większych firm, które zatrudniałyby dużą liczbę pracowników.

Warto zaznaczyć, że wysoki jest również odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji (0,70% w stosunku do 0,61% dla całej Gminy). Świadczy to o większym nasileniu problemów społecznych i zapotrzebowaniu na pomoc społeczną w tej części Gminy. Wniosek ten potwierdza również liczba osób oczekująca na lokale socjalne i komunalne. W 2021 roku z obszaru rewitalizacji złożono 8 z 15 wszystkich wniosków na lokal socjalny oraz 6 z 14 wszystkich wniosków na lokal komunalny.

Tabela 2. Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji z obszarem całej Gminy.

Wskaźnik	obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	4,19	3,60
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	67,10%	67,55%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	52,50%	6,88%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców	0,40%	0,05%
Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	24,40%	18,03%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	0,70%	0,61%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	0,20%	0,16%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	32,80%	20,55%
Liczba czynów karalnych popełnionych przez nieletnich (13-17 lat) w 2020 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,06	0,03
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	0,60%	0,54%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	92,13%	62,06%

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów.

Kolejnym problemem występującym na obszarze rewitalizacji jest wysoka liczba mieszkańców będących **osobami ze szczególnymi potrzebami**. W 2020 r. z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności korzystało 92% z całkowitej liczby osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji. Stanowiło to również ponad 24% mieszkańców Gminy, którzy pobierali zasiłek z tytułu niepełnosprawności oraz 0,6% wszystkich mieszkańców, a wyniki te były wyższe w porównaniu do średniej dla całej Gminy. Podobna sytuacja występowała wśród osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Dla obszaru rewitalizacji odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej wynosił prawie 33%, z kolei wśród całkowitej liczby mieszkańców kształtował się na poziomie 0,2%. Wskaźnik ten dla obszaru całej Gminy wynosił kolejno 20,5% i 0,16%.

Przeprowadzone wywiady pogłębione z pracownikami Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej pozwoliły zdiagnozować również narastające problemy **alkoholizmu i przemocy w rodzinie** w tej części Gminy. Może być to wynikiem wspomnianej wcześniej koncentracji bezrobocia na tym obszarze, wysoką liczbą osób korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej, jak również, jak podkreślają uczestnicy warsztatów, **niskiego poziomu integracji mieszkańców**, spowodowanej brakiem miejsc i wydarzeń, które mogłyby umożliwić mieszkańcom budowania relacji.

Rysunek 7. Przykłady aktów wandalizmu na obszarze rewitalizacji: (1) przewrócony znak drogowy, ul. Młyńska; (2) graffiti na murze dawnego Zamku Książęcego.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

W 2020 r. obszar rewitalizacji zamieszkiwało 22% korzystających z pomocy społecznej w Gminie dotkniętych problemem alkoholizmu, z kolei liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty" na obszarze rewitalizacji obejmowała 21% wszystkich prowadzonych procedur na terenie Gminy. Dodatkowo na tym obszarze zauważalny był wyższy wskaźnik czynów karalnych popełnionych przez nieletnich (13-17 lat) w przeliczeniu na 100 mieszkańców (0,06 w stosunku do 0,03 dla obszaru całej Gminy). Powyższa statystyka nie oddaje jednak realnego problemu, który jest zdecydowanie bardziej widoczny w przestrzeni publicznej. Na ławkach w okolicy Rynku często gromadzą się osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol. Są to osoby w różnym wieku (włącznie z młodzieżą), a także matki, które w tym czasie nie sprawują opieki nad dziećmi. Przekłada się to na częste akty wandalizmu w tej części miasta polegające głównie na niszczeniu mienia gminnego. Miejscem ocenianym jako najbardziej niebezpieczne według uczestników warsztatów jest ul. Rzemieślnicza, ze względu na częste nadużywanie i spożywanie w tym miejscu alkoholu. Osoby uczestniczące w warsztatach podkreślały również, że taki obraz centrum miasta przejawia się w świadomości większej części mieszkańców, co skutkuje tym, że mieszkańcy niechętnie odwiedzają te okolice.

Na obszarze rewitalizacji zamontowanych jest łącznie 17 punktów monitoringu: 4 na Placu Rynkowym (okolice wieży ratuszowej), 8 w Parku Miejskim (ul. 1 Maja), 5 przy Stadionie Miejskim (ul. Namysłowska). Częściowo brakuje jednak oświetlenia, które poprawiałoby bezpieczeństwo na tym obszarze. Dostrzega się również potrzebę dalszej rozbudowy sieci monitoringu.

Powyższe wnioski potwierdzają również wyniki ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców. 60% ankietowanych wskazuje, że niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym oraz alkoholizm jest istotnym lub bardzo istotnym problemem na obszarze rewitalizacji. W dalszej kolejności znalazły się: niski poziom integracji wśród mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, wandalizm i bezrobocie.

Rysunek 8. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych.

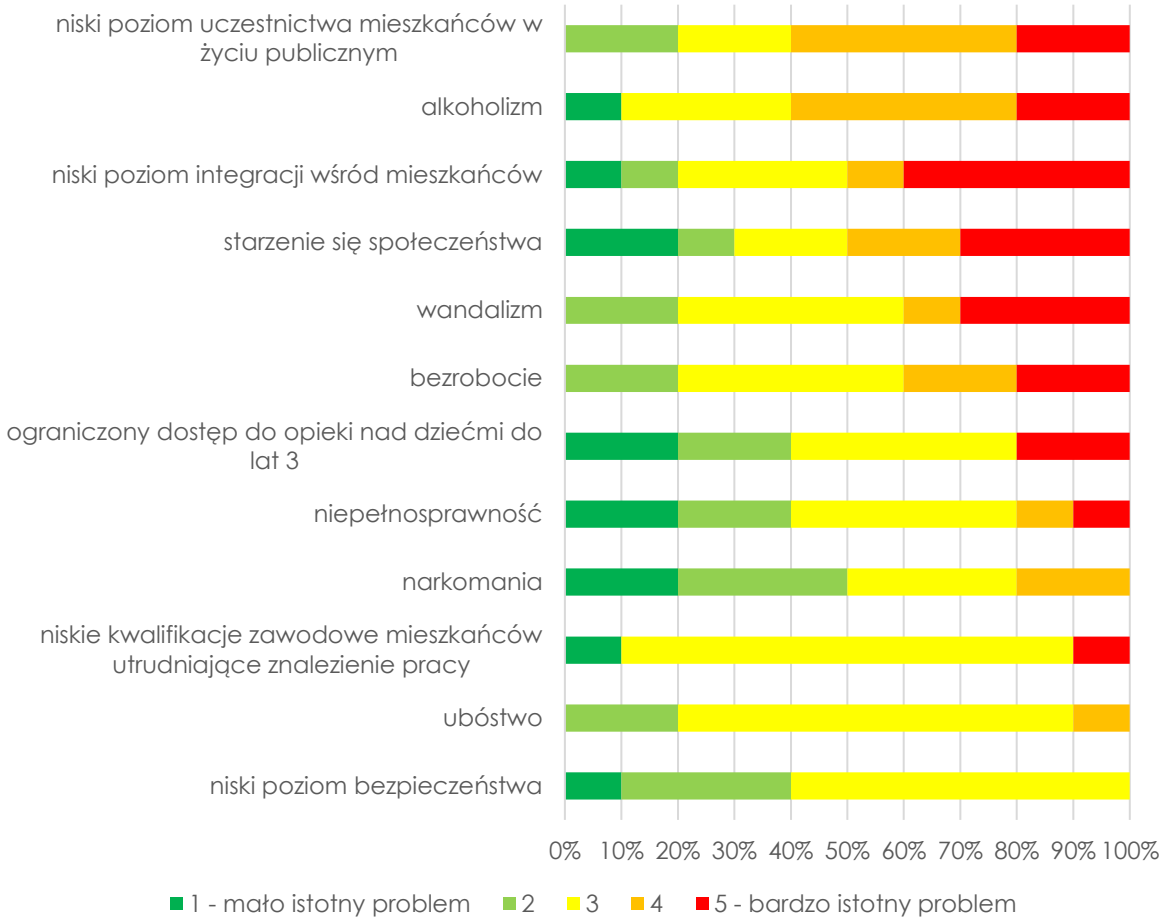

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy **w sferze społecznej** występujące na obszarze rewitalizacji:

- starzenie się społeczeństwa i odbpływ mieszkańców,
- wysoki poziom bezrobocia,
- duży udział mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami,
- rosnące problemy alkoholizmu i przemocy w rodzinie,
- brak integracji mieszkańców,
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym,
- niedostateczna liczba miejsc spędzania czasu wolnego.

3.3.2. *Sfera gospodarcza*

W 2020 r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji wynosiła 114, co stanowiło 23% podmiotów zarejestrowanych na obszarze Gminy. Były to w większości małe firmy zajmujące się drobnym handlem lub działalnością usługową. Najwięcej podmiotów skupiało się w rejonie ulicy Wrocławskiej (37), Przyjaciół Żołnierza (18), Wodnej (16), Marii Konopnickiej (13), Namysłowskiej (13) i Adama Mickiewicza (12).

Pomimo znacznego nagromadzenia działalności gospodarczej w tej części miasta, obserwuje się **słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw**. Często lokale są puste, pojawiają się ogłoszenia dotyczące sprzedaży, bądź wynajmu, nie przyjmuje się też w nich na dłużej żadna działalność. Brak jest również punktów gastronomii. Przyczyną niskiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru w kontekście prowadzenia działalności gospodarczej jest mała liczba osób odwiedzających ten obszar, zaniedbane otoczenie, niski standard techniczny budynków oraz działalność wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, które stanowią konkurencję dla mniejszych przedsiębiorców.

Rysunek 9. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych.

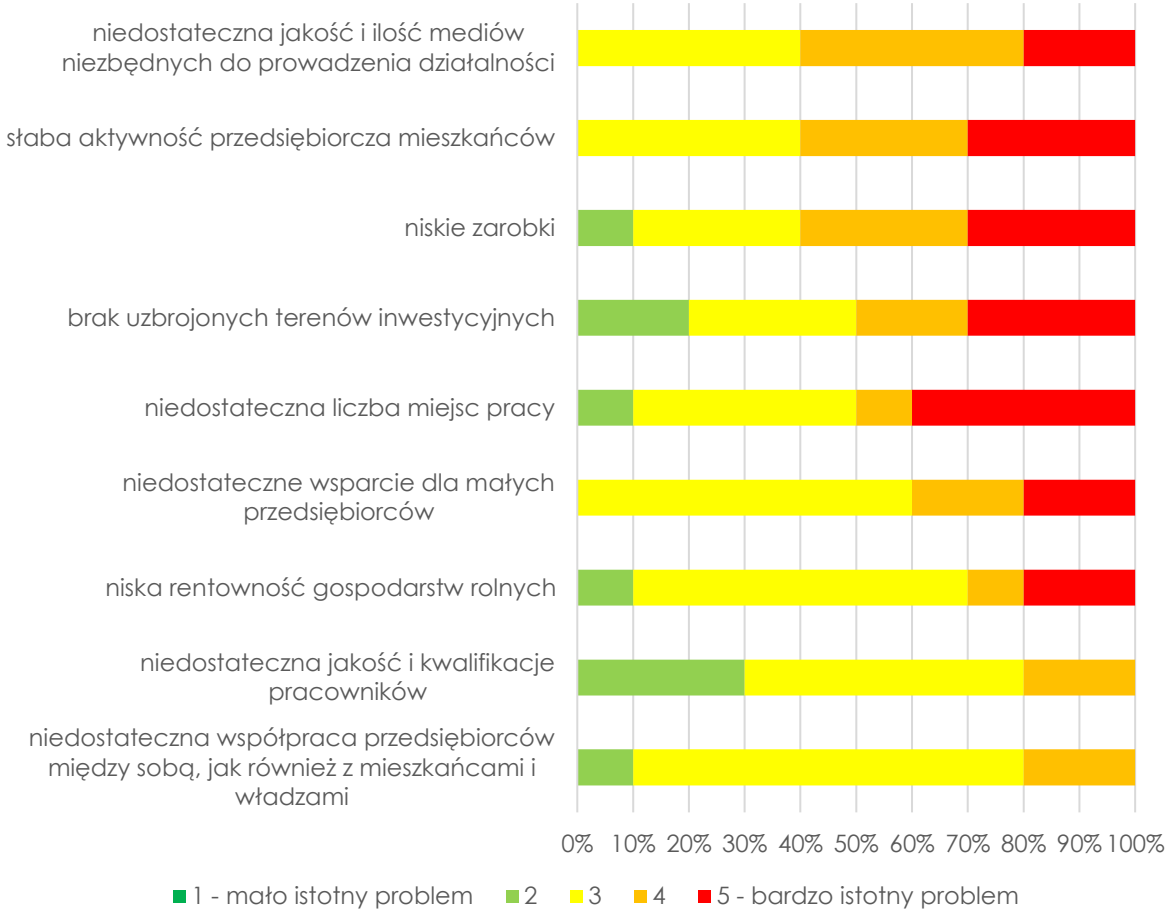

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 10. Przykłady opuszczonych lokali użytkowych: obiekty wzdłuż ulicy Młyńskiej, Konopnickiej, Kościelnej, Przyjaciół Żołnierza i Rynek.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych przyczynia się również do pogłębienia problemu bezrobocia, ponieważ podmioty te stwarzają najwięcej miejsc pracy na tym obszarze. Skutkuje to poszukiwaniem pracy w większych miastach, co ma swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w ujemnym saldzie migracji. Potwierdzają to również wyniki ankiety, w której 40% ankietowanych wskazało, że niedostateczna liczba miejsc pracy stanowi główny problem sfery gospodarczej, występujący na obszarze rewitalizacji. Wśród pozostałych wskazań istotnym problemem jest również brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych, niskie zarobki, słaba aktywność przedsiębiorcza mieszkańców oraz niedostateczna jakość i ilość mediów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Główne problemy **w sferze gospodarczej** występujące na obszarze rewitalizacji:

- niska aktywność lokalnych przedsiębiorstw,
- niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru,
- zauważalny proces opuszczania lokali użytkowych.

3.3.3. *Sfera środowiskowa*

Do problemów obszaru rewitalizacji w sferze środowiskowej zaliczyć można **niską jakość powietrza atmosferycznego, nagromadzenie wyrobów zawierających azbest** oraz problem z **organizacją miejsc odbioru odpadów**.

Na obszarze Gminy Bierutów nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej jakości powietrza. Według rocznej oceny jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2020 roku, na terenie Gminy Bierutów wykazano przekroczenia poziomów dopuszczalnych benzo(a)pirenu B(a)P oraz ozonu. Największym zagrożeniem dla jakości powietrza na obszarze rewitalizacji jest tzw. niska emisja, definiowana jako emisja pyłów i gazów do atmosfery z emiterów nieprzekraczających 40 m wysokości. Pyły i gazy powstają w wyniku spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych. Największa emisja pochodzi z indywidualnych źródeł grzewczych. Są to w większości stare, wysokoemisyjne kotły, brak jest większych ciepłowni miejskich. Na terenie Bierutowa posadowiona jest stacja LNG, która zasila w paliwo gazowe szkołę podstawową. Ponadto planowana jest rozbudowa sieci gazowej i przyłączenie do sieci dystrybucyjnej Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. kolejnych obiektów gminnych. Niska emisja szczególnie uciążliwa jest w sezonie zimowym (grzewczym). Dodatkowo centrum miasta położone jest w obniżeniu terenu, co sprawia, że obszar ten się nie przewietrza. Od lipca 2020 roku Miasto i Gmina Bierutów uczestniczy w ogólnopolskim programie Czyste Powietrze. Jest to kompleksowy program, którego celem jest poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do powietrza z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Gmina prowadzi punkt konsultacyjny programu Czyste Powietrze, oferując kompleksową pomoc dla mieszkańców Gminy w uzupełnianiu i składaniu wniosku. Wciąż jednak panuje niska świadomość ekologiczna mieszkańców w tym zakresie, a przede wszystkim brak środków na współfinansowanie innych, niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz ponoszenie kosztów ogrzewania pochodzącego z innych źródeł niż kotły węglowe.

Według przeprowadzonego badania ankietowego aż 50% mieszkańców wskazuje, że zanieczyszczenie powietrza przez nieefektywne i stare systemy grzewcze stanowi bardzo istotny problem na obszarze rewitalizacji, a 30% ocenia to jako istotny problem. Kolejnym problemem na obszarze rewitalizacji według mieszkańców jest niedostateczne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców, co potwierdza konieczność podjęcia dalszych działań w tym zakresie.

Rysunek 11. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych.

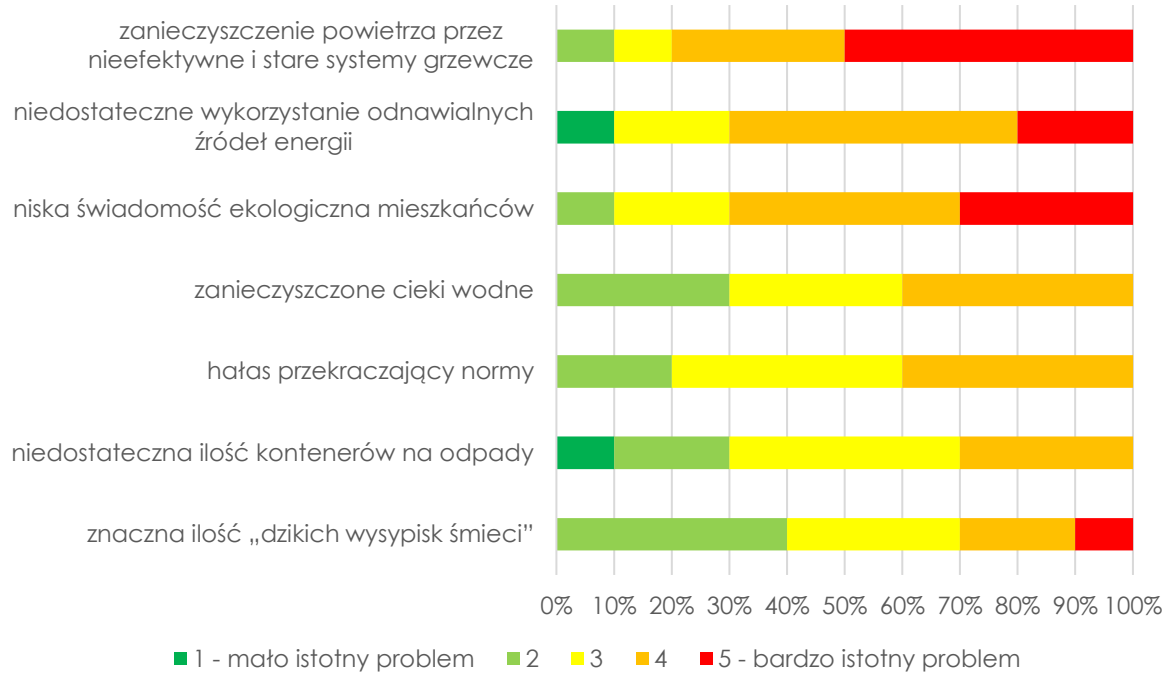

Źródło: opracowanie własne.

Dużym problemem jest również nagromadzenie wyrobów zawierających azbest. W 2020 roku 22 budynki mieszkalne na obszarze rewitalizacji były pokryte płytami azbestowo-cementowymi, co stanowiło 37% wszystkich takich budynków na terenie miasta. Najwięcej takich obiektów zlokalizowanych jest przy ulicy Juliusza Słowackiego (8), Marii Konopnickiej (6), Namysłowskiej (5), 1 Maja i Stanisława Moniuszki. Płyty azbestowo-cementowe stosowane są głównie jako pokrycia dachowe budynków gospodarczych. Z kolei wśród budynków gminnych, azbestem pokryty jest budynek świetlicy i stołówki zlokalizowany przy ulicy Kolejowej. Łączna powierzchnia materiałów zawierających azbest na obszarze rewitalizacji wynosiła 2 502,2 m^2. Negatywne oddziaływanie azbestu związane jest z agresywnością pyłów i włókien, które przedostają się do układu oddechowego wraz z wdychanym powietrzem. Stopień ich szkodliwości uzależniony jest od cech aerodynamicznych poszczególnych cząstek oraz stopnia stężenia w otaczającym środowisku (lub miejscu pracy). Dlatego produkcja, stosowanie oraz obrót azbestem i wyrobami zawierającymi azbest zostały zakazane, a dla wyeliminowania jakichkolwiek zagrożeń związanych z tym surowcem konieczne jest jego całkowite usunięcie z wszystkich obiektów, urządzeń, instalacji i miejsc magazynowania do końca 2032 roku.

Rysunek 12. Budynek świetlicy i stołówki pokryty azbestem, ul. Kolejowa.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Problemem jest również organizacja miejsc odbioru odpadów komunalnych. Na obszarze rewitalizacji występują miejsca, które są nieodpowiednio przystosowane do zbiórki odpadów, m.in. nie ma wydzielonego miejsca na pojemniki, śmietniki szybko się przepełniają, pogarszając estetykę otoczenia. Dodatkowo problemem jest nieodpowiednia lokalizacja punktów zbiórki. Przykładem tego są miejsca odbioru zlokalizowane przy zabytkowej bramie dawnego Zamku Książęcego lub ruinach kościoła Św. Trójcy, będących miejscami o istotnych wartościach kulturowych dla Gminy.

Rysunek 13. Nieodpowiednio zlokalizowane i zagospodarowane miejsca na odpady komunalne: (1) obszar przy zabytkowej bramie dawnego Zamku Książęcego; (2) obszar przy ruinach kościoła św. Trójcy.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Zaznaczyć należy, iż na terenie Miasta i Gminy Bierutów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują przepisy odrębne. Poza niewielkim fragmentem jednaj z działek (który nie będzie podlegał zagospodarowaniu podczas realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych), na obszarze rewitalizacji nie występują tereny szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) w związku z art. 169 ust. 2 ustawy Prawo wodne.

Główne problemy **w sferze środowiskowej** występujące na obszarze rewitalizacji:

- zły stan powietrza atmosferycznego,
- nagromadzenie wyrobów azbestowych,
- zła organizacja miejsc odbioru odpadów komunalnych.

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Według stanu na 2020 rok na obszarze rewitalizacji do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych było 113 obiektów, co stanowiło 63% obiektów z terenu Miasta oraz 31% z terenu całej Gminy. Obszar ten skupia również ważne przestrzenie z punktu widzenia integracji i zaspokajania potrzeb społecznych, sportowych i rekreacyjnych dla mieszkańców całej Gminy. Znajduje się tu m.in. Park Miejski, Teren Sportowy „Orlik", Rynek, Plac targowy oraz Stadion Miejski. Łączna liczba obiektów infrastruktury sportowej na tym obszarze wynosi 7, w tym 3 stanowią ogólnodostępne place zabaw. Obszar jest objęty w całości miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego uchwalonego uchwałą Nr XXIX/263/12 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 27 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Bierutów.

Tabela 3. Ważne przestrzenie zlokalizowane na obszarze rewitalizacji.

Nazwa, lokalizacja	Aktualne przeznaczenie, zagospodarowanie, odbywające się wydarzenia	Aktualne problemy pojawiające się w przestrzeni (techniczne i społeczne)
Park miejski w Bierutowie (ul. 1 Maja)	rekreacja	brak ładu przestrzennego
Teren sportowy „Orlik"	sport/rekreacja	brak
Rynek	centrum miasta	bezrobocie/alkoholizm/ brak ładu przestrzennego
Plac targowy	centrum miasta	bezrobocie/alkoholizm/ brak ładu przestrzennego
Ruiny młyna	nieużytkowane	brak zagospodarowania, zaburzenie walorów estetycznych obszaru
Tereny poprzemysłowe - dawny Bieramot	nieużytkowane	zagrożenie katastrofą budowlaną, zaburzenie walorów estetycznych obszaru

Stadion miejski	sport/rekreacja	patologie społeczne/średni stan infrastruktury sportowej

Źródło: opracowanie własne.

Najważniejszą przestrzenią na obszarze rewitalizacji jest **Rynek oraz znajdujący się w pobliżu Plac targowy**. Przestrzeń ta pełni funkcje mieszkaniowe, gospodarcze i usługowe oraz stanowi centrum miasta. Jest również elementem historycznego ośrodka miejskiego wpisanego do rejestru zabytków. Problemem jest jednak niska estetyka przestrzeni, jej stan techniczny spowodowany wieloletnimi zaniedbaniami, niszczejące obiekty małej architektury oraz koncentracja negatywnych zjawisk społecznych przedstawiona w poprzedniej części rozdziału przekładająca się na degradację tego obszaru.

Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. Bierutów został niemal całkowicie zniszczony przez oddziały sowieckie opuszczające miasto. Zdarzenie to odzwierciedla się do dzisiaj w tkance urbanistycznej Rynku. Na jego środku znajduje się Wieża Ratuszowa będąca pozostałością po dawnym ratuszu. Wieża jest otoczona terenem zieleni z ławkami i innymi obiektami małej architektury, wokół których znajduje się parking. Drugą część Rynku stanowi niezagospodarowany plac z trawnikiem i przecinającą go ścieżką dla pieszych oraz parking będący własnością prywatną. Rynek zamykają biegnące prostopadle do niego ulice z fasadami budynków tworzących kształt prostokąta. Nie tworzą one jednak spójnej i zwartej przestrzeni. Część budynków została odbudowana po wojnie, a w pozostałych miejscach wybudowano nowe budynki w innym stylu lub pozostawiono je puste. Całość tworzy chaos przestrzenny, co wraz ze znacznym zniszczeniem budynków, pustymi i niezagospodarowanymi przestrzeniami, brakiem miejsc spotkań i integracji, sprawia, że obszar jest nieatrakcyjny dla mieszkańców, w szczególności dla rodzin z dziećmi. W efekcie miejsce to skupia osoby wykluczone społecznie (bezdomnych, osoby nadużywające alkoholu), które zajmują ławki, zakłócają porządek. Przestrzeń ta najczęściej kojarzy się mieszkańcom jako miejsce niebezpieczne, zaniedbane, gdzie dochodzi do szerzenia się patologii społecznych. Powoduje to coraz większą niechęć przebywania na Rynku przez innych mieszkańców i zamykanie się działalności gospodarczych. Problemy w przestrzeni Rynku, który powinien stanowić centrum życia społecznego i gospodarczego oraz miejsce reprezentacyjne miasta, przekładają się również na spadek atrakcyjności przylegających do niego ulic.

Rysunek 14. Ubytki w tkance urbanistycznej miasta, obszar Rynku.

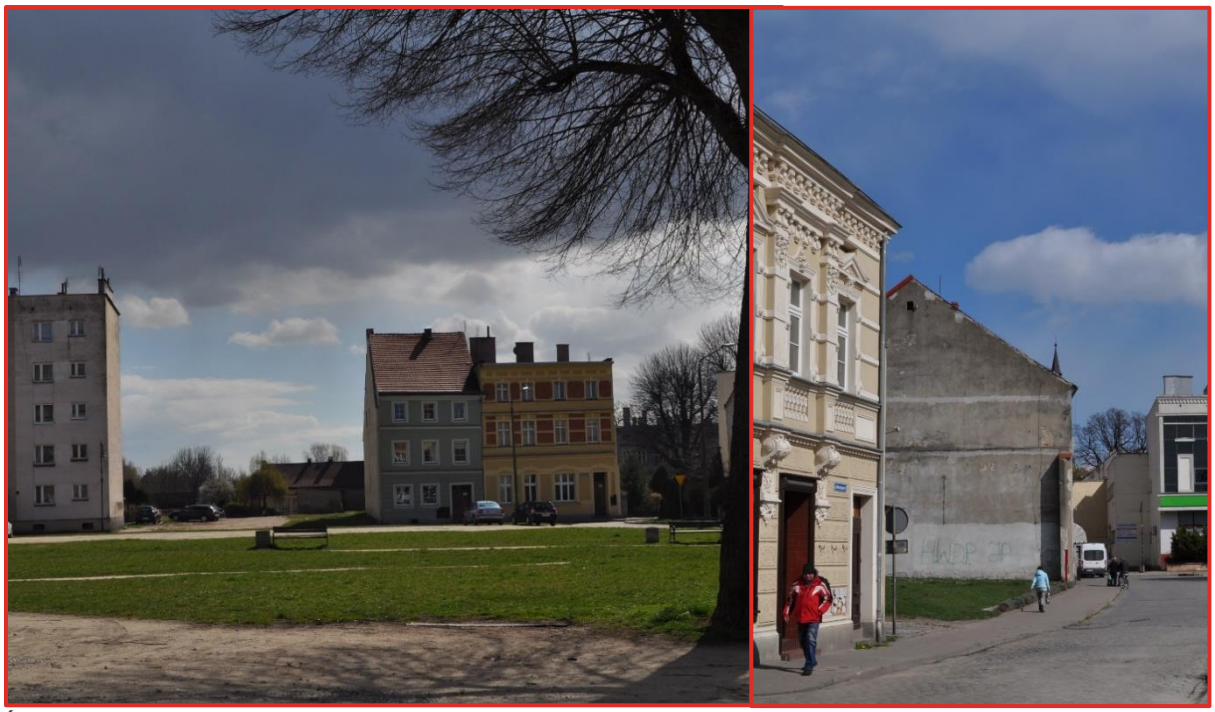

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Drugim, ważnym punktem na obszarze rewitalizacji jest **Park Miejski** przy ul. 1 Maja, który stanowi największy teren zieleni w mieście. Park jest częściowo zagospodarowany. Znajduje się tutaj siłownia zewnętrzna, plac zabaw oraz obiekty małej architektury. Jest on odwiedzany przez mieszkańców, szczególnie w sezonie letnim. Przeprowadzone wywiady pogłębione wskazały, że Park jest jednak często dewastowany przez osoby spożywające alkohol, co obniża poziom bezpieczeństwa osób w nim spacerujących. Problemem jest również niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz niskie zaspokajanie potrzeb rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Rysunek 15. Zagospodarowanie Parku Miejskiego, ul. 1 Maja.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Funkcje sportowe na obszarze rewitalizacji pełnią: **teren sportowy „Orlik" oraz Stadion Miejski**. Stadion jest najstarszym kompleksem sportowo-rekreacyjnym w mieście. Obszar ten jest zdegradowany. Obiekty i tereny sportowe znajdujące się w kompleksie są w złym

stanie technicznym, a niektóre z nich zostały zdemontowane ze względu na zagrożenie dla użytkowników. Obecnie jedynym zadbanym i funkcjonującym obiektem jest boisko do piłki nożnej. Przestrzeń ta najczęściej kojarzy się mieszkańcom jako miejsce niebezpieczne, zaniedbane, gdzie dochodzi do szerzenia się patologii społecznych.

Rysunek 16. Stadion Miejski, ul. Namysłowska.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Poza wymienionymi obiektami i przestrzeniami publicznymi istnieją obszary, które **utraciły dawne funkcje**. Niektóre z nich stanowią również cenne pomniki historii miasta i całego regionu. Przykładem jest budynek po dawnym kinie znajdujący się na ul. Wrocławskiej (obecnie pustostan), ruiny kościoła św. Trójcy, pozostałości sceny koncertowej przy Stadionie Miejskim (obecnie plac manewrowy dla uczestników kursów nauki jazdy), czy dawne ogrody przy Zamku Książęcym (obecnie nieuczęszczane). Założenie parkowe rozciągało się w obrębie murów miejskich od południowego skrzydła zamku w kierunku kościoła św. Katarzyny (obecnie drzewostan parku stanowią: dęby szypułkowe, bezszypułkowe, grusze, śliwy, jabłonie, klon polny, lipa drobnolistna). Wszystkie te przestrzenie stanowią wysoki potencjał społeczny i kulturowy Gminy, jednak w wyniku wieloletnich zaniedbań, braku funduszy, nie są atrakcyjne do odwiedzania, są mało estetyczne, często szerzy się na nich patologia, są dewastowane, a przy tym niebezpieczne.

Rysunek 17. Przykłady budynków i przestrzeni publicznych, które utraciły dawne funkcje: (1) budynek po dawnym kinie, ul. Wrocławska; (2) ruiny kościoła św. Trójcy; (3) teren po dawnej scenie koncertowej, ul. Namysłowska; (4) nieużytkowany park zabytkowy – dawne ogrody przy Zamku, ul. Zamkowa.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Problemem jest również niska jakość infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji, co potwierdzają wyniki przeprowadzonej ankiety. Wśród najczęściej podkreślanych problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej przez ankietowanych znalazły się: brak spójnego systemu ścieżek rowerowych (30% - bardzo istotny problem, 30% - istotny problem) oraz zbyt mała powierzchnia parkingów i chodników (20% - bardzo istotny problem, 40% istotny problem).

Rysunek 18. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych.

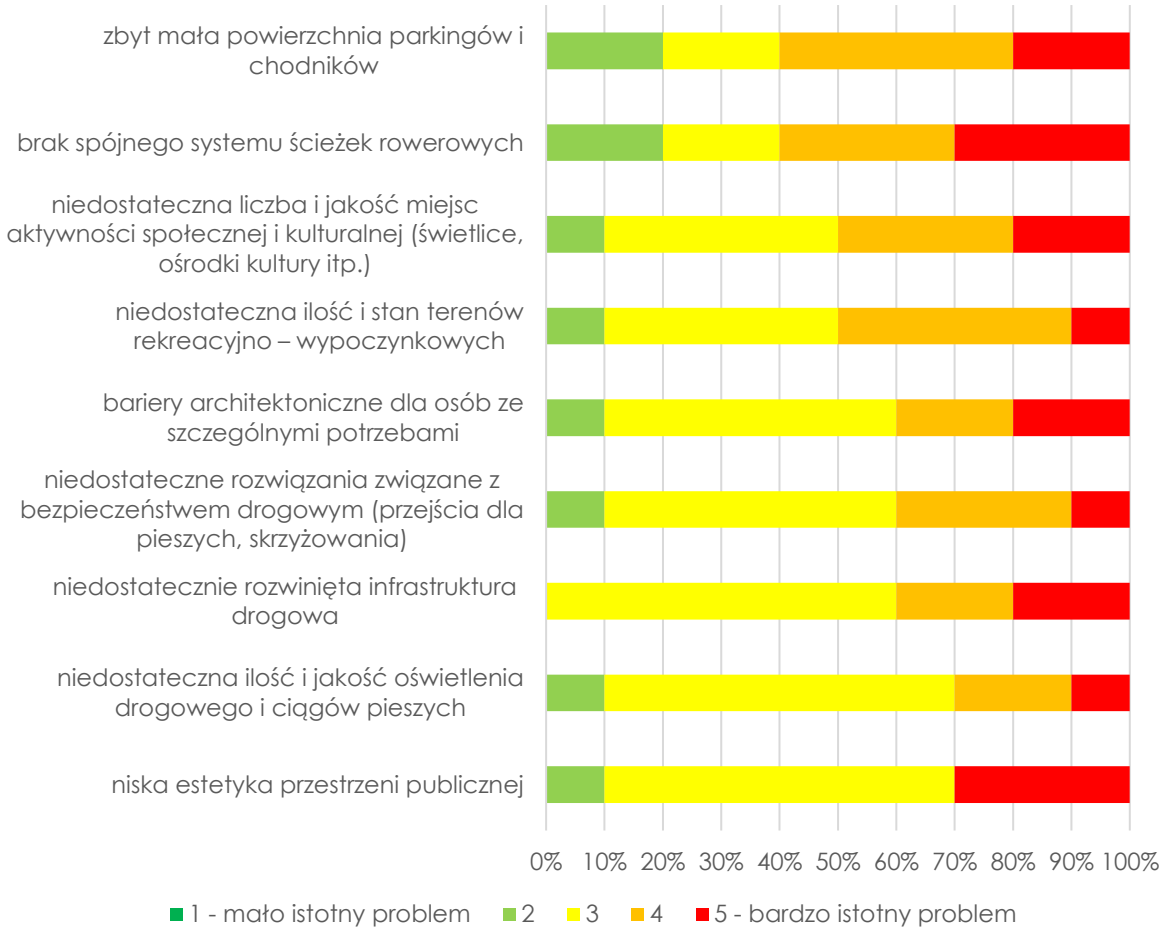

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy **w sferze przestrzenno-funkcjonalnej** występujące na obszarze rewitalizacji:

- zły stan, niska atrakcyjność oraz postępująca degradacja przestrzeni publicznych,
- brak miejsc spotkań, integracji mieszkańców,
- niedostateczna ilość terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych,
- duża liczba obiektów i terenów, które utraciły dawne funkcje, stanowiących wysoką wartość historyczną i kulturową miasta,
- zaniedbana i niezagospodarowana przestrzeń Rynku, który skupia osoby nadużywające alkoholu, zakłócające porządek, zniechęcając innych mieszkańców do jego odwiedzania oraz prowadzenia działalności gospodarczej,
- przestrzeń Rynku nie spełnia funkcji głównego centrum życia społecznego i gospodarczego, co zmniejsza również atrakcyjność terenów przyległych,
- niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
- niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną przestrzeni publicznych (zbyt mało chodników, parkingów, ścieżek rowerowych).

3.3.5. Sfera techniczna

Na problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej mają wpływ problemy w sferze technicznej. Według stanu na 31 grudnia 2020 r. na 25 budynków komunalnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji, 19 z nich wymagało remontów. Problem ten nie dotyczy wyłącznie budynków komunalnych. Wyniki badań ankietowych wskazują, że istotnym lub bardzo istotnym problemem na obszarze rewitalizacji jest **zły stan zasobów historycznych, zabytkowych i kulturowych** (40% ankietowanych oceniło to jako bardzo istotny problem; 50% – istotny problem), **zły stan techniczny budynków mieszkalnych** (30% – bardzo istotny problem; 40% – istotny problem), **zły stan obiektów użyteczności publicznej** (20% – bardzo istotny problem; 30% – istotny problem) oraz **niedostateczna liczba budynków poddanych termomodernizacji** (20% – bardzo istotny problem; 30% – istotny problem).

Rysunek 19. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych.

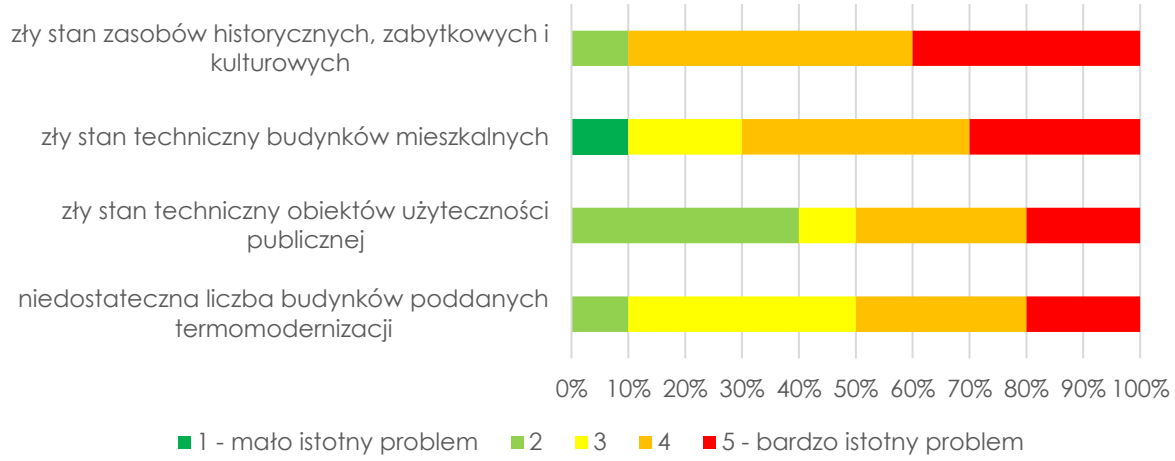

Źródło: opracowanie własne.

Około 80% budynków na obszarze rewitalizacji stanowi własność prywatną. Pozostałe to budynki i obiekty będące własnością Gminy lub Skarbu Państwa. Większość z nich stanowią również obiekty zabytkowe, co powoduje, że proces inwestycyjny jest bardziej skomplikowany, a realizacja inwestycji jest bardziej kosztowna, m.in. kamienice przy ul. Przyjaciół Żołnierza, zabytkowa Wieża Ratuszowa.

Zły stan techniczny widoczny jest zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz budynków. Większość z nich ma uszkodzoną elewację, stolarkę okienną i drzwiową, a około 30% mieszkań nie posiada urządzeń techniczno-sanitarnych.

Budynki te również charakteryzują się często niską efektywnością energetyczną, co skutkuje dużymi stratami energii cieplnej tych budynków, a przy tym koniecznością ponoszenia wyższych kosztów za wykorzystywaną przez mieszkańców energię. Dodatkowo powoduje to wzmożoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery w wyniku stosowania przestarzałych węglowych systemów grzewczych w tych budynkach. Zdecentralizowany system ciepłowniczy oparty o lokalne kotłownie, m.in. na węgiel, miał węglowy, koks

powoduje zjawisko niskiej emisji, która negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców.

Poważnym problemem jest również niedostosowanie budynków do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Do kluczowych utrudnień należą: brak wind, podjazdów, strome schody, wąskie wejścia, korytarze. Powoduje to konieczność udzielania pomocy przy poruszaniu się w budynku osobom ze szczególnymi potrzebami przez inne osoby, co zmniejsza ich samodzielność i poczucie własnej wartości.

Rysunek 20. Stan techniczny budynków na obszarze rewitalizacji: (1) budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bierutowie; (2) Zamek Książęcy; (3) i (4) okolice Rynku; (5) wspólnoty mieszkaniowe przy ul. 1 Maja.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się również budynki, które są już całkowicie zdewastowane i nie nadają się do użytkowania. Stanowią one nie tylko zagrożenie dla bezpieczeństwa i życia mieszkańców oraz potencjalne miejsce szerzenia się zjawisk patologicznych, ale także zaburzają estetykę przestrzeni zmniejszając atrakcyjność tej części obszaru. Przykładem tego są budynki po byłej mleczarni i stajni znajdujące się przy ulicy Słowackiego.

Rysunek 21. Przykłady zdewastowanych budynków na obszarze rewitalizacji: (1) budynek po byłej mleczarni, (2) i (3) zabudowa po byłej stajni.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Poniższa tabela przedstawia ocenę stanu technicznego ważnych obiektów publicznych i zabytkowych znajdujących się na obszarze rewitalizacji. Część z nich została już zmodernizowana lub nie wymaga w najbliższych latach znacznych prac remontowych. Należą do nich: Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Władysława Reymonta w Bierutowie, Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie, Urząd Miejski w Bierutowie, Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej przy ul. Słowackiego 10, Boisko Orlik przy ul. Kolejowej oraz Kościół pw. Św. Katarzyny. Pozostałe z obiektów znajdują się w złym stanie

technicznym. Uczestnicy warsztatów wskazywali, że poprzez wieloletnie zaniedbania oraz brak finansowania obiekty te ulegają stopniowej degradacji. Dodatkowo część z nich wpisana została do Ewidencji Zabytków, co utrudnia przeprowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych.

Tabela 4. Ważne obiekty znajdujące się na obszarze rewitalizacji.

Nazwa, lokalizacja	Funkcje, jakie obecnie pełni budynek	Stan techniczny
Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Władysława Reymonta w Bierutowie, ul. Plac Kościelny 2	oświatowa	dobry
Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie, ul. Przyjaciół Żołnierza 14A	oświatowa/kulturalna/sportowa	dobry
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierutowie, ul. Namysłowska 10/0	funkcja społeczna	zły
Dworzec Kolejowy	transport	zły
Urząd Miejski w Bierutowie, ul. Moniuszki 10	administracja	dobry
Sala sportowa, ul. Namysłowska	sportowa/nieużywana	zły
Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, ul. Słowackiego 10	ochrona zdrowia	dobry
Budynek po dawnym gimnazjum, ul. Kolejowa	oświatowa/kulturalna/administracyjna	zły
Boisko Orlik, ul. Kolejowa	sportowa	dobry
Zabytkowa wieża ratuszowa	kulturalna	zły
Zabytkowa wieża zamkowa	kulturalna	zły
Zabytkowa brama zamkowa	kulturalna	zły
Zamek w Bierutowie	kulturalna	zły
Stadion miejski (ul. Namysłowska)	sportowa	zły
Kościół pw. Św. Katarzyny	kult religijny	dobry
Ruiny kościoła Św. Trójcy	zabytkowa	zły
Pozostałości sceny na stadionie miejskim	sportowa/kulturalna	zły

Źródło: opracowanie własne.

Kompleksowej termomodernizacji wymaga budynek po byłej Szkole Podstawowej zlokalizowany przy ul. Kolejowej, w którym obecnie znajdują się pomieszczenia administracyjne Przedszkola, Biblioteka i Centrum Usług Wspólnych. Budynek posiada jeszcze wolne przestrzenie, które można by wykorzystać do wprowadzenia nowych funkcji, jednak zły stan techniczny budynku nie pozwala obecnie na zagospodarowanie budynku w pełnym zakresie.

Rysunek 22. Budynek pomieszczeń administracyjnych Przedszkola, Biblioteki i Centrum Usług Wspólnych w Bierutowie, ul. Kolejowa.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Elementem struktury morfologicznej miasta, który wpływa na komfort i bezpieczeństwo poruszania się po mieście jest system komunikacyjny, na który składa się sieć ciągów jezdnych i pieszych. Podczas wizji lokalnej obszaru rewitalizacji zaobserwowano, że znaczna ilość dróg i chodników, w tym przejść dla pieszych, znajdują się w złym stanie technicznym. W utwardzonych jezdniach występują liczne ubytki nawierzchni, niedostateczny jest również system odprowadzania wody deszczowej. Z kolei chodniki są wąskie, a przejścia dla pieszych nierówne i słabo oznakowane, co znacznie utrudnia poruszanie się po obszarze osobom starszym i niepełnosprawnym. Dodatkowo, wymiany wymaga również przedwojenna sieć wodociągowo-kanalizacyjna w ciągach ulic.

Rysunek 23. Stan techniczny dróg i przejść dla pieszych na obszarze rewitalizacji: (1) ul. Wrocławska; (2) i (3) ul. Kościelna.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 11.04.2022 r.

Główne problemy **w sferze technicznej** występujące na obszarze rewitalizacji:

- zły stan techniczny budynków znajdujących się na obszarze rewitalizacji: ubytki w elewacji, niedostateczne wyposażenie w urządzenie techniczno-sanitarne, niska efektywność energetyczna, niedostosowanie do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
- część budynków jest całkowicie zdewastowanych i nieużytkowanych,
- większość budynków użyteczności publicznej, chodników, dróg, znajduje się w złym stanie technicznym,
- wymiany wymaga sieć wodociągowo-kanalizacyjna.

3.4. Lokalne potencjały obszaru

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji lokalne potencjały, czyli silne strony i możliwości danego obszaru, powinny zostać zawarte w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Potencjały te widoczne są różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, czy środowiskowej. Są to elementy, które przyczyniają się do pobudzenia lokalnego rozwoju obszaru rewitalizacji, nie zawsze występujące wyłącznie na jego obszarze.

Na obszarze Miasta i Gminy Bierutów funkcjonuje wiele instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, które wspierają rozwój Gminy w sferze społecznej, kulturalnej, sportowej oraz upowszechniają wiedzę o historii i tradycji regionu. Są to:

- **Ośrodek Kultury i Sportu** zlokalizowany na obszarze rewitalizacji, przy ul. Przyjaciół Żołnierza 14a. Jest to samorządowa instytucja kultury, której głównym celem jest prowadzenie działalności z zakresu kultury, sportu i rekreacji. Utworzony został na mocy Uchwały nr XIII/109/11 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 27 października 2011 r. OKiS organizuje zajęcia zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dla dorosłych i osób starszych. Oferta spędzania czasu wolnego zaproponowana przez Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie bogata jest w wydarzenia takie jak: wystawy, turnieje, pikniki, jarmarki i biegi. W ramach Ośrodka działa również **Bierutowski Uniwersytet Trzeciego Wieku,** którego członkowie mają możliwość uczestniczenia w różnego rodzaju zajęciach. Są to m.in.: lektoraty języka niemieckiego i angielskiego, zajęcia gimnastyczne i zajęcia artystyczne (haft krzyżykowy, florystyka, nordic walking). OKiS posiada również Salę Kinową, w której przez cały rok odbywają się seanse filmowe, a także spektakle teatralne i koncerty.
- **Klub Senior+** działający na obszarze rewitalizacji, przy ul. Oleśnickiej 9. Jest to placówka wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym, mająca swoją siedzibę w domu katechetycznym. Klub prowadzi zajęcia ruchowo-rehabilitacyjne, taneczne, artystyczne, a także zajęcia z j. angielskiego. Dzięki placówce seniorzy zyskali miejsce spotkań i integracji.
- **Ochotnicza Straż Pożarna** zlokalizowana na obszarze rewitalizacji przy ul. Namysłowskiej 11 w Bierutowie. Poza swoją podstawową działalnością bierze udział w wydarzeniach i akcjach kulturalnych Miasta i Gminy Bierutów, zrzeszając lokalną społeczność. Są to np. spotkania organizowane w remizie dla najmłodszych mieszkańców – pokazy strażackie organizowane z okazji Dnia Strażaka dla dzieci, młodzieży i dorosłych, akcje pomocnicze dla strażaków z Ukrainy, próby ewakuacyjne i zajęcia z udzielania pierwszej pomocy dla dzieci w wieku szkolnym, pokazy sprzętu strażackiego na lokalnych imprezach i inne. Oprócz tej jednostki, znajdującej się na obszarze rewitalizacji, na terenie Miasta i Gminy Bierutów działa jeszcze 5 Ochotniczych Straży Pożarnych, w których zrzeszonych jest około 100 strażaków.
- **Klub Sportowy Widawa Bierutów** mający swoją siedzibę na obszarze rewitalizacji, przy ul. Namysłowskiej 11. Jest to amatorska drużyna sportowa, której głównym sponsorem jest Miasto i Gmina Bierutów.
- **Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Bierutowskiej im. Romka Kazimierskiego** zlokalizowane w granicach obszaru rewitalizacji, przy ul. Koszarowej 1.

Stowarzyszenie powstało z inicjatywy rodziców dzieci uczęszczających na zajęcia klubu "STER" oraz sympatyków klubu i działalności Romana Kazimierskiego. Jego celem jest prowadzenie działalności sprzyjającej integracji mieszkańców Miasta i Gminy Bierutów. Zakres działania Stowarzyszenia rozciąga się od edukacji, oświaty, wychowania, promocji i organizacji wolontariatu, poprzez upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, aż po ochronę dóbr kultury, tradycji i działania na rzecz integracji europejskiej.

- **Zespół Pieśni i Tańca „Bierutowianie BIS"** zlokalizowany w obszarze rewitalizacji, z siedzibą w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bierutowie przy pl. Kościelnym 2. Jest to zespół kontynuujący tradycję zespołu szkolnego Bierutowianie istniejącego od 1946 roku. Obecnie na zespół składa się 20 osób, są to śpiewacy oraz tancerze. „Bierutowianie BIS" prezentują tańce i pieśni z różnych regionów Polski promując lokalne tradycje.
- **Stowarzyszenie Bierutowianie BIS** znajdujące się w obszarze rewitalizacji, mające swoją siedzibę przy pl. Kościelnym 2. Jest to stowarzyszenie utworzone w 2018 roku, które odpowiedzialne jest za podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji folkloru polskiego, lokalnej ziemi bierutowskiej oraz doliny Widawy. Oprócz tego jednostka prowadzi działania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju oraz integracji społecznej. Współpracuje z innymi polonijnymi placówkami integrując społeczność z Polakami mieszkającymi poza granicami kraju.

Ważnym elementem kształtującym tożsamość Miasta i Gminy Bierutów jest jego dziedzictwo kulturowe. Obiekty zabytkowe, które mają najwyższe znaczenia dla Miasta i Gminy w większości zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji. Zalicza się do nich:

- **Rynek w Bierutowie z wieżą ratuszową** – przestrzeń rynku, znajdująca się w obszarze rewitalizacji wpisana jest do rejestru zabytków. Najważniejszym punktem w przestrzeni rynku jest wieża ratuszowa nieistniejącego już ratusza, pochodząca z I poł. XV wieku. W 1945 r. wojska sowieckie niemal w całości zniszczyły miasto, co do dzisiaj przekłada się na wygląd rynku. Obecnie jest to zaniedbany plac, pokryty częściowo roślinnością trawiastą z kilkoma drzewami oraz wieżą ratuszową. Miejsce to nie zachęca do spędzania wolnego czasu i nie sprzyja prowadzeniu działalności gospodarczej.
- **Ruiny Kościoła pw. Św. Trójcy w Bierutowie** wzniesionego w latach 1622-1631. Teren otacza dawna nekropolia, która przez stulecia była miejscem pochówku kolejnych pokoleń Bierutowian. Zdegradowana obecnie przestrzeń posiada potencjał do przekształcenia ją w atrakcję turystyczną, dostępną i bezpieczną dla dzieci i osób z niepełnosprawnościami. Aby tak się stało potrzebna jest rewaloryzacja ruin oraz zagospodarowanie terenu znajdującego się wokół nich.
- **Zamek książęcy z bramą i wieżą zamkową** – do obecnych czasów przetrwało południowe skrzydło zamku, zostało ono zaadaptowane na mieszkania komunalne. Ważnymi obiektami znajdującymi się na terenie dawnego zamku są również brama i wieża zamkowa. Brama zamkowa pochodzi z ok. 1680 roku i zbudowana jest w stylu barokowym. Prowadzi z miasta na dziedziniec zamkowy. W skutek różnych zaniedbań, obecnie stan techniczny bramy określa się jako zły. Z kolei wieża zamkowa pochodzi z czasów średniowiecza i zbudowana jest w stylu gotyckim. Wieża zamkowa razem z wieżą ratuszową stanowią ważne punkty orientacyjne centrum miasta, a także mają istotne znaczenie dla tworzenia

tożsamości lokalnej – codziennie w południe, naprzemiennie z obu wież jest grany hejnał Bierutowa.

Na obszarze rewitalizacji istnieją również przestrzenie, które mogłyby sprzyjać integracji mieszkańców, wzmocnieniu ich więzi lokalnych, a także pobudzać aktywność fizyczną. Jest to:

- **Park Miejski** mieszczący się w graniach obszaru rewitalizacji, zlokalizowany przy ul. 1 Maja. Jest to największy teren zieleni na obszarze rewitalizacji, częściowo zagospodarowany. Przestrzeń ta obecnie jest jednak dewastowana przez osoby spożywające alkohol. Takie zjawiska znacząco obniżają poziom bezpieczeństwa osób spacerujących, skutecznie zniechęcając do ponownych odwiedzin parku. Równocześnie przestrzeń parkowa staje się miejscem, w którym odnotowuje się akty wandalizmu.
- **Kompleks sportowo-rekreacyjny** znajdujący się na obszarze rewitalizacji, przy ul. Namysłowskiej. Jest to najstarszy kompleks funkcjonujący na terenie Bierutowa. Obecnie stan techniczny całego obiektu wraz z przynależącymi do niego terenami sportowymi określa się jako zły. Jest to zaniedbana, niewykorzystywana przez mieszkańców przestrzeń, wymagająca przywrócenia dawniej pełnionych funkcji. Jest to miejsce z bogatą historią, niegdyś tętniące życiem. Obecnie jedynym elementem kompleksu użytkowanym przez lokalną społeczność, jest boisko do gry w piłkę nożną. W przyszłości teren ten mógłby być ponownie wykorzystywany do organizacji imprez sportowych, treningów, czy zawodów szkolnych i imprez plenerowych. W skład kompleksu sportowo-rekreacyjnego wchodzą: sala gimnastyczna, Dom Sportowca, tereny sportowe, amfiteatr, trybuny, zaplecze socjalne i tereny utwardzone.

Należy brać również pod uwagę niewykorzystane przestrzenie w budynkach istniejącego zasobu gminy. Do takich miejsc zalicza się budynek po byłej Szkole Podstawowej przy ul. Kolejowej 7, w którym mieszczą się obecnie: pomieszczenia administracyjne Przedszkola, Biblioteka oraz Centrum Usług Wspólnych.

Za potencjał **w sferze środowiskowej** należy uznać funkcjonowanie Programu usuwania azbestu z terenu Miasta i Gminy Bierutów, dzięki któremu zapewniane są przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest, a także Programu Czyste Powietrze, który umożliwia poprawę efektywności energetycznej budynków oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza. Znaczącym krokiem do poprawy funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Miasta i Gminy Bierutów było powołanie własnej spółki komunalnej zajmującej się odbiorem odpadów komunalnych od mieszkańców (Bierkom Sp. z o.o.). Pozwoliło to nie tylko ograniczyć koszty odbioru i zagospodarowania odpadów, ale także wyodrębnić jednostkę, która będzie wspierać działania związane z ochroną środowiska oraz podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

Miasto i Gmina Bierutów należy do **Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK" Sp. z o.o.** Pomimo, iż nie obejmuje ona obszaru rewitalizacji, wpływa na pobudzenie rozwoju gospodarczego na terenie całego Miasta i Gminy Bierutów. Obecnie dostępnych jest 7 terenów inwestycyjnych przeznaczonych funkcje produkcyjne i usługowe, wszystkie objęte są miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Sześć z nich znajduje się w miejscowości Kijowice wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 451, a jeden w Bierutowie przy ul. Spacerowej. Łączna powierzchnia terenów inwestycyjnych znajdujących się w ofercie

Strefy wynosi 91,82 ha. Przedsiębiorcy z WSSE mogą uzyskać pomoc publiczną, którą jest zwolnienie z podatku dochodowego od dochodów uzyskanych z prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Strefy. Jej wysokość zależna jest od poniesionych przez inwestora wydatków inwestycyjnych związanych z nową inwestycją oraz wielkości przedsiębiorcy.

Przez obszar rewitalizacji przebiega również regionalna Trasa Złota. Jest to szlak rowerowy łączący wschodnie tereny województwa dolnośląskiego, sięgając od Doliny Baryczy, aż po Kotlinę Kłodzką. Przebiegająca przez obszar trasa oraz rozwijająca się polityka rowerowa w województwie dolnośląskim (m.in. na podstawie Koncepcji sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego – Dolnośląska Cyklostrada), stanowi duży atut zarówno dla mieszkańców jak i turystów.

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji potwierdza zasadność jego wyznaczenia. Na obszarze tym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych, która znacząco hamuje rozwój jednostek objętych rewitalizacją, jak i całej Gminy. Obszar rewitalizacji stanowi centrum Bierutowa, które odgrywa istotne znaczenie pod względem usługowym, rekreacyjnym, reprezentacyjnym i historycznym. Pomimo tego, wieloletnie zaniedbania doprowadziły do degradacji tego obszaru, co spowodowało zanik aktywności społecznej i gospodarczej. Na wyznaczonym obszarze zidentyfikowano w szczególności: starzenie się społeczeństwa i problem wyludniania się jednostki, wysoki poziom bezrobocia, rosnące problemy alkoholizmu i przemocy w rodzinie, brak integracji mieszkańców, niską aktywność lokalnych przedsiębiorstw, niską atrakcyjność inwestycyjną oraz zły stan techniczny elementów przestrzeni publicznej.

Na skalę problemów obszaru wpływa również zjawisko, jakim jest brak zaangażowania społecznego oraz chęci integracji. W połączeniu z migracją rodzin osób starszych i brakiem integracji społecznej postępować będzie zjawisko osamotnienia osób starszych. Izolacja społeczności wpływa zarówno na zdrowie psychiczne, jak i fizyczne mieszkańców generując konsekwencje również w aspekcie ekonomicznym – tj. potrzeba zwiększenia kosztów na opiekę zdrowotną. Obecnie na obszarze rewitalizacji brak jest miejsc, które mogłyby integrować mieszkańców, budować tożsamość z miejscem zamieszkania i zwalczać problemy wykluczenia społecznego lub na skutek braku odpowiedniej infrastruktury i złego stanu technicznego niewystarczająco pełnią takie funkcje (m.in. Park Miejski, obiekty sportowe).

Aktywność mieszkańców można również pobudzać wykorzystując istniejący potencjał kulturowy obszaru. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokim udziałem obiektów zabytkowych (63% obiektów z terenu całego Miasta). Zabytki te stanowią dużą wartość historyczną i tożsamościową mieszkańców, jednak ich stan techniczny wpływa negatywnie na wizerunek całego Miasta i Gminy oraz zniechęca do odwiedzania centrum. Potencjał kulturowy może stanowić również bazę do budowania zintegrowanej,

wzajemnie wspierającej się wspólnoty społecznej oraz fundament zrozumienia, akceptacji i otwartości wobec różnorodności i odmienności.

Głównym miejscem spełniającym funkcje reprezentacyjne, gospodarcze, usługowe i mieszkaniowe jest Rynek i Plac targowy. Rynek powinien stanowić centrum życia społecznego i gospodarczego. Obecnie jego wizerunek nie zachęca mieszkańców do spędzania tam wolnego czasu a przedsiębiorców do lokalizowania swojej działalności. Dawniej rynki były przestrzenią wymiany handlowej, były dobrze skomunikowane, dlatego też skupiały znaczną część społeczeństwa. Zauważono, że tracąc funkcje o charakterze handlowym, zatraca się także funkcje integracyjne. Obecnie centrum Bierutowa jest częścią, która wymaga niezwłocznych zmian w celu ożywienia przestrzeni.

Pomimo dużego zasobu lokali użytkowych w centrum miasta, na obszarze rewitalizacji nie ma na nie popytu. Puste lokale przeznaczone do prowadzenia działalności gospodarczej wpływają zarówno na brak atrakcyjności inwestycyjnej, jak i wizerunek centrum miasta. Zauważa się potrzebę ożywienia rynku poprzez modernizację istniejących budynków w złym stanie technicznym, zagospodarowanie terenu w centrum, wprowadzenie nowych małych i mikro przedsiębiorstw w przestrzeni centrum. Działa te będą miały znaczące oddziaływanie na aktywność przedsiębiorców – zarówno obecnie funkcjonujących na obszarze rewitalizacji, jak i przyszłych. Wprowadzenie różnego rodzaju działalności gospodarczych, w tym małej gastronomii, a także aktywności i działań społecznych może w znaczącym stopniu przyczynić się do wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się również wysokim wskaźnikiem zamieszkania osób ze szczególnymi potrzebami. Ich obecność generuje dodatkowe zapotrzebowanie na niwelowanie barier architektonicznych, stworzenie bezpiecznego miejsca, a także zapewnienie opieki. Dlatego zauważa się potrzebę dostosowania miejsc integracji dla osób ze szczególnymi potrzebami.

W centrum Bierutowa rośnie również skala problemów alkoholizmu i przemocy w rodzinie. Problemy te są w głównej mierze efektem wzrastania społeczeństwa w ognisku narażonym na problemy alkoholowe i przemocowe oraz brakiem odporności psychicznej na takie zachowania społeczne. Alkoholizm działa szkodliwie na układ nerwowy, zaburza precyzyjne myślenie, logiczne rozumowanie, prawidłowy osąd. Zarówno jego skutkiem jak i przyczyną może być rosnący wskaźnik bezrobocia oraz ubóstwa.

Bezrobotni mieszkający na obszarze rewitalizacji stanowią 4,19% mieszkańców całej Gminy. Do bezpośrednich przyczyn bezrobocia należy zakwalifikować brak średnich i dużych firm dających możliwość zatrudnienia pracowników, ale również brak możliwości podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych przez mieszkańców. Niewątpliwą potrzebą w tym zakresie jest stworzenie możliwości kształcenia się mieszkańców w różnych grupach wiekowych. Dlatego też należy stworzyć przestrzeń rozwoju i budowania kompetencji mieszkańców przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów, zarówno materialnych (wolnych przestrzeni w istniejących budynkach gminnych), jak i niematerialnych (zaangażowaniu funkcjonujących organizacji pozarządowych). Zatrudnienie daje możliwość zapewnienia źródła utrzymania, jednak w szerszym kontekście to również możliwość nawiązywania relacji między współpracownikami, budowanie poczucia własnej wartości i godności oraz stanowi impuls do poprawy swojej sytuacji materialnej.

Z uwagi na degradację przestrzenną, a także stopniową utratę funkcji – wsparciem w ramach rewitalizacji należy objąć przede wszystkim przestrzeń Parku Miejskiego mieszczącego się przy ul. 1 Maja w Bierutowie, w celu przywrócenia mu pełnych funkcji społecznych oraz rekreacyjnych, a także nadania funkcji nowych, np. edukacyjnych lub dydaktycznych. Park Miejski stanowi największy teren zieleni z mieście, jednak jego potencjał nie jest w pełni wykorzystany. Jego częste dewastacje i gromadzenie się osób spożywających alkohol sprawiają sprawia, że mieszkańcy nie użytkują go w sposób zgodny z przeznaczeniem – czyli w celach sportowo-rekreacyjnych. Przeprowadzając kompleksowo proces rewitalizacji pamiętać należy, że śródmieście Bierutowa stanowić powinno obszar, w którym miejska przestrzeń zielona odgrywać będziesz istotną rolę w zapewnieniu mieszkańcom sposobu na efektywny wypoczynek i rekreację. Ponadto przestrzeń ta, powinna pozostać przestrzenią wolną od uciążliwych aktywności produkcyjnych i składowych.

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji stanowi wyraz aspiracji władz lokalnych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy rewitalizacji. Określa ona docelowy stan obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, zdefiniowano wizję obszaru rewitalizacji w 2032 r.:

Pełni kreatywnych inicjatyw mieszkańcy realizują się w atrakcyjnej i tętniącej życiem przestrzeni, dumni z przynależności do bierutowskiej społeczności. A górujące nad Miastem dwie wieże – symbole materialnego dziedzictwa Bierutowian – strzegą pamięci o przeszłości i przypominają o zachowaniu wspólnej przestrzeni dla przyszłych pokoleń.

Po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych mieszkańcy Bierutowa stanowią świadome i zaangażowane społeczeństwo obywatelskie. Obserwuje się pozytywny wpływ rewitalizacji zarówno na mieszkańców obszaru, ale także całej społeczności gminnej, która korzysta z tętniącego życiem rynku oraz okolicznych atrakcji. Organizowane są cykliczne wydarzenia kulturalne i integracyjne, które pozwalają na aktywizację mieszkańców i aktywne spędzanie czasu wolnego. Spotkania różnych grup lokalnej społeczności

inicjowane są oddolnie, wynikają z wewnętrznej potrzeby i działalności lokalnych liderów. Przeprowadzone działania pozwoliły na zmniejszenie problemu ubóstwa i bezrobocia, dzięki czemu coraz mniej mieszkańców korzysta z pomocy społecznej.

Ożywienie rynku, jakie nastąpiło w wyniku procesu rewitalizacji, przyciąga wszystkich mieszkańców Gminy. Powstałe przestrzenie są przyjazne wszystkim mieszkańcom, również tym ze szczególnymi potrzebami. Elementy małej architektury służą wypoczynkowi oraz zwiększają ruch w pobliskich punktach małej gastronomii, których otwiera się coraz więcej, dając pracę lokalnej społeczności oraz pozytywnie oddziałując na gospodarkę Gminy. Witryny sklepów, które jeszcze kilka lat wcześniej były opatrzone napisami „SPRZEDAM" czy „DO WYNAJĘCIA", teraz zapraszają klientów do otwartych sklepów, restauracji, kawiarni i innych obiektów usługowych.

Centrum Bierutowa tętni życiem również poprzez koncentrację wielu istotnych funkcji, zarówno mieszkaniowych i usługowych, jak również gospodarczych i społecznych. Mieszkańcy znaleźli atrakcyjne przestrzenie, w których organizują pikniki, spotkania ze znajomymi, dbając jednocześnie o przestrzeń publiczną i chroniąc środowisko.

Obszar rewitalizacji nie jest zanieczyszczony, powietrze jest zdecydowanie zdrowsze niż jeszcze kilkanaście lat temu, a mieszkańcy i przedsiębiorstwa rozwijają się prężnie dzięki sprawnej i funkcjonującej infrastrukturze. Wzrost bezpieczeństwa oraz atrakcyjności przestrzeni spowodował zwiększenie liczby mieszkańców Bierutowa.

5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2032 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów strategicznych umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągane poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 7. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Rysunek 24. Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

Dla obszaru rewitalizacji położonego w centrum Bierutowa wyznaczono 15 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

Tabela 5. Cele i kierunki rewitalizacji.

CEL 1.	**Bierutów zmienia się dla Was – lepsze warunki życia mieszkańców.**
Kierunek 1.1.	Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym poprawa dostępności przestrzeni publicznych poprzez eliminowanie barier architektonicznych.
Kierunek 1.2.	Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych i remont części wspólnych tych budynków.
Kierunek 1.3.	Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.
Kierunek 1.4.	Przeciwdziałanie zanieczyszczaniu środowiska.
Kierunek 1.5.	Remont i modernizacja infrastruktury technicznej.
CEL 2.	**Szacunek i empatia – integracja społeczna Bierutowian.**
Kierunek 2.1.	Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz integracji społecznej.
Kierunek 2.2.	Tworzenie funkcjonalnej przestrzeni sprzyjającej integracji mieszkańców.
Kierunek 2.3.	Modernizacja obiektów pełniących funkcje społeczne.
Kierunek 2.4.	Adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych.
Kierunek 2.5.	Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, edukacyjnych stanowiących odpowiedź na potrzeby mieszkańców w różnych grupach wiekowych.
Kierunek 2.6.	Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o materialne i niematerialne elementy dziedzictwa lokalnego.

CEL 3.	Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców – razem możemy więcej.
Kierunek 3.1.	Dążenie do zwiększenia liczby obiektów usługowych na rynku i w centrum Bierutowa.
Kierunek 3.2.	Stworzenie systemu zachęt i wsparcia dla usługodawców działających w obszarze rewitalizacji.
Kierunek 3.3.	Aktywizacja osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych), osób z niepełnosprawnościami oraz współpraca w tym zakresie pomiędzy różnymi instytucjami.
Kierunek 3.4.	Utworzenie miejsc aktywizacji dla różnych grup społecznych.

Źródło: opracowanie własne.

6. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, województwa i gminy

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego jaką jest Miasto i Gmina Bierutów. W poniższej tabeli przedstawiono analizę spójności niniejszego Programu z dokumentami obowiązującymi w Mieście i Gminie Bierutów, a także wskazano w jaki sposób cele i kierunki działań określone w Gminnym Programie Rewitalizacji wpływają na realizację celów i założeń programów i dokumentów na poziomie regionalnym i krajowym.

Tabela 6. Opis dokumentów powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji.

Dokumenty na poziomie krajowym
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR
Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców kraju przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarach: społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Jednym z kluczowych czynników wpływających na realizację tego celu jest zapewnienie skutecznie działającego państwa i instytucji służących wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. W SOR przedstawiono nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Podejście to opiera się na indywidualnym potencjale terytorialnym, inwestycjach, innowacjach, rozwoju, eksporcie oraz wysoko przetworzonych produktach. Fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu. W SOR wyznaczono trzy cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna). II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie).

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL2030)

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Odpowiada to celowi szczegółowemu II Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 wyznacza cztery cele szczegółowe:
Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.
Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS2030)

Celem głównym SRKS2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Odnosi się on bezpośrednio do realizacji celów SOR.

Cel główny SRKS2030 jest doprecyzowany przez trzy cele szczegółowe:
Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.
Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.
Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)

Celem głównym KSRR jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:
Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK)

KPZK jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym określającym warunki oraz wizję zagospodarowania przestrzennego kraju. KZPK 2030 posiada cechy strategii ogólnorozwojowej, która wiąże planowanie przestrzenne z elementami rozwoju

społeczno-gospodarczego. W dokumencie przedstawione zostały cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, a także wskazówki co do zasad i mechanizmów wdrażania polityk rozwojowych.

KPZK 2030 określa 6 głównych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:
Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Dokumenty na poziomie regionalnym

Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku

W dokumencie nakreślono wizję przyszłościowego rozwoju regionu: Dolny Śląsk 2030 regionem równomiernego rozwoju – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnętrznie spójnym, regionem wyrównanych rozwojowych szans; regionem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy, atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji; regionem nowoczesnym z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczo-rozwojową; regionem konkurencyjnym w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych.

Aby urzeczywistnić wskazaną wizję, sformułowano następujące cele strategiczne i operacyjne:
1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu.
1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów.
1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki.
1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu.
1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich.
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych.
2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej.
2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych.
2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych.
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego.
3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich.
3.2. Wzrost społecznej integracji.
3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy.
3.4. Poprawa efektywności kształcenia.
3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych.
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.
4.1. Poprawa stanu środowiska.
4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska.
4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi.
4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego.
4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.
5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej.
5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych.
5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Dokument zawiera wytyczne w zakresie kształtowania polityki przestrzennej na obszarze województwa dolnośląskiego. Część zapisów dotyczy Gminy Bierutów oraz obszaru rewitalizacji. W ramach realizowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Gmina będzie dążyła do uwzględnienia wytycznych wskazanych w Planie, tam gdzie będzie to możliwe i ekonomicznie uzasadnione.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego wskazano, że m.in. w Gminie Bierutów realizowana będzie inwestycja celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – Prace przygotowawcze dla inwestycji: Prace na linii kolejowej nr 143 (projektowanie) na odcinku Kluczbork – Oleśnica – Wrocław Mikołajów.

Dodatkowo, wskazano następujące ustalenia w zakresie zasad zagospodarowania:
- wyznaczenie elementów systemu bike&ride przy stacjach i przystankach kolejowych oraz dworcach autobusowych,
- wyznaczenie miejsca umożliwiającego realizację przynajmniej jednego zintegrowanego węzła przesiadkowego na terenie gminy,
- podporządkowanie ochronie zasobów cennych przyrodniczo i kulturowo rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
- wprowadzenie wytycznych określających zasady ochrony i zagospodarowania obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych objętych formami ochrony zabytków,
- wskazywanie obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w ewidencji zabytków), w tym dóbr kultury współczesnej.

W ramach możliwości, realizacja projektów przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032, będzie uwzględniała wskazane w Planie zagospodarowania województwa dolnośląskiego postulaty:
1. Kształtowanie polityki przestrzennej na terenie gmin w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców poprzez:
1) planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych, oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
2) określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w nowo budowanych mieszkaniach'
2. Uwzględnienie w studiach gmin konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.

3. Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
4. Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego" w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.
5. Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).
6. Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
7. Dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło, poprzez:
1) wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii oraz urządzeń zasilanych paliwem gazowym lub ciekłym w przypadku rozwiązań indywidualnych,
2) sukcesywne podłączenia zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wyposażonej w indywidualne źródła ciepła do scentralizowanych lub grupowych systemów grzewczych;
8. Włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu gminy, obejmujący różne środki transportu i elementy infrastruktury: kolej aglomeracyjną, autobusy, system kierowania ruchem, parkingi w systemie Bike&Ride, komunikację rowerową i pieszą.
9. Budowa infrastruktury rowerowej zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.
10. Uwzględnienie potrzeb rozwoju ruchu rowerowego przy inwestycjach realizowanych przez instytucje gminne.
11. Uwzględnienie rezerw terenowych umożliwiających w sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych budowę węzłów aglomeracyjnych w Bierutowie […].
12. Preferowanie komunikacji pieszej i rowerowej oraz transportu publicznego jako wiodących rodzajów transportu przy określaniu kierunków rozwoju w zakresie obsługi komunikacyjnej terenów.

Dokumenty na poziomie ponadlokalnym

Strategia Rozwoju Powiatu Oleśnickiego na lata 2015-2020 z perspektywą do roku 2022

Strategia zawiera wskazanie misji i wizji rozwoju powiatu oleśnickiego.
Misja:
Poprzez wykorzystanie posiadanych zasobów kulturowych, społecznych, walorów przyrody tworzymy miejsce gościnne i przyjazne zapewniające trwały zrównoważony rozwój.
Wizja:
Powiat oleśnicki – miejsce przyjazne, bezpieczne, otwarte i rodzinne, zapewniające wysokie standardy życia, wypoczynku i rekreacji.

Realizacja założonej wizji będzie przebiegała poprzez spełnienie określonych celów:
Cel rozwojowy: Stymulowanie rozwoju gospodarczego na terenie powiatu.
Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie bezrobociu.
Cel szczegółowy: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.
Cel szczegółowy: Rozwój funkcji turystycznej.
Cel rozwojowy: Zapewnienie wysokiego standardu infrastruktury i usług publicznych świadczonych na rzecz społeczności lokalnej.
Cel szczegółowy: Rozwój i modernizacja infrastruktury służącej społeczności lokalnej.
Cel szczegółowy: Poprawa dostępności i jakości usług publicznych.
Cel rozwojowy: Zbudowanie przyjaznej małej ojczyzny.
Cel szczegółowy: Czyste środowisko oraz zdrowy styl życia.

Cel szczegółowy: Budowa wspólnoty.

Powiatowa strategia zintegrowanych działań rozwiązywania problemów społecznych oraz rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych powiatu oleśnickiego w latach 2018-2025

Strategia określa misję, wyznacza cele strategiczne i działania, które pozwalają na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Wdrożenie przewidzianych działań powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych lub zminimalizowania ich skutków.

Strategia zawiera kierunki działań przyporządkowane do celów strategicznych, które zawierają się w trzech obszarach:
Obszar – niepełnosprawność, cele strategiczne:
1. Pomoc niepełnosprawnym w zakresie wyrównywania szans i zwiększania integracji społecznej.
2. Podnoszenie standardu bazy pomocy społecznej.
3. Ograniczenie zjawiska bezrobocia osób niepełnosprawnych.
4. Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym oraz w obszarze pomocy społecznej.
Obszar – przemoc w rodzinie, cele strategiczne:
1. Zapewnienie wsparcia specjalistycznego rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
2. Tworzenie warunków do skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Obszar – dziecko i rodzina, cele strategiczne:
1. Działania wspierające i profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży wychowanków pieczy zastępczej.
2. Działania na rzecz wsparcia i rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Świadczenie usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej na poziomie obowiązującego standardu.
4. Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
5. Działania wspierające i profilaktyczne w zakresie uzależnień.

Dokumenty na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Bierutów na lata 2021-2027

Jest to podstawowy instrument długofalowego zarządzania Gminą. Określa strategiczne kierunki rozwoju w perspektywie do 2027 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych.
Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

W Strategii wskazano misję:
Miasto i Gmina Bierutów tworzy warunki do poprawy jakości życia, poprzez zaangażowanie mieszkańców, rozwój infrastruktury, dbałość o walory historyczne i przyrodnicze, z odwagą podejmując pojawiające się wyzwania,
oraz wizję Gminy:
Miasto i Gmina Bierutów w 2027 roku to gmina bezpieczna, otwarta i sprzyjająca rodzinom, przedsiębiorcom, turystom. Wspierająca lokalną aktywność, dbająca o dziedzictwo kulturowe i wykorzystująca walory przyrodnicze.

Miasto i Gmina Bierutów w 2027 roku jest zieloną oazą regionu, wolną od smogu, rozwijająca się zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i sprawiedliwości międzypokoleniowej.

Dokument zawiera następujące cele strategiczne i operacyjne:
CEL I: Systemowy rozwój kapitału ludzkiego.
1.1. Podnoszenie jakości i rozwój dostępności oferty edukacyjnej i opiekuńczej dla dzieci i młodzieży.
1.2. Rozwój kultury fizycznej i sportu.
1.3. Poszerzanie oferty kulturalnej wraz z upowszechnianiem wiedzy o historii i tradycji.
1.4. Wsparcie osób narażonych na wykluczenie społeczne, ekonomiczne i w trudnej sytuacji życiowej.
1.5. Budowanie społeczności obywatelskiej i wzmacnianie partycypacji społecznej.
1.6. Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego przez rozbudowę dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla mieszkańców.
CEL II: Rozwinięta infrastruktura gwarantująca wysoką jakość życia.
2.1. Rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej.
2.2. Rozbudowa pozostałej infrastruktury technicznej.
2.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i jakości powietrza na terenie Gminy.
2.4. Przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu.
2.5. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej (komunikacja zbiorowa).
2.6. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach na terenie Miasta i Gminy.
CEL III: Atrakcyjna przestrzeń zwiększająca potencjał rozwojowy miasta i gminy.
3.1. Zwiększenie dostępności przestrzennej Miasta i Gminy.
3.2. Osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez świadomą i aktywną politykę przestrzenną.
3.3. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.
3.4. Rozwój tematycznej infrastruktury turystycznej.
3.5. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego.
3.6. Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Miasta i Gminy.
3.7. Budowa pozytywnego wizerunku Miasta i Gminy Bierutów wśród interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych i Osób Niepełnosprawnych Gminy Bierutów na lata 2018-2028

Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej.

Dokument zawiera następujące cele strategiczne i operacyjne:
Cel strategiczny nr 1. Zintegrowany system wsparcia rodziny i ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży.
1.1. Wspieranie działań służących promowaniu wartości rodziny.
1.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
1.3. Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia.
1.4. Rozwój zintegrowanego systemu zapobiegania uzależnieniom i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.
1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy.
Cel strategiczny nr 2. Aktywizacja i inkluzja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
1.6. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu.

1.7. Rozwój ekonomii społecznej i innych form na rzecz integracji społecznej. 1.8. Wsparcie i aktywizacja osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i uzależnionych. 1.9. Rewitalizacja środowisk ulegających ekskluzji społecznej. Cel strategiczny 3. Senior, osoba niepełnosprawna: aktywność i bezpieczeństwo socjalne. 1.10. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych niepełnosprawnych. 1.11. Zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do opieki medycznej i rehabilitacji. 1.12. Inkluzja osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym. 1.13. Rozwijanie zróżnicowanych form rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych. 1.14. Rozwijanie wsparcie i usług pielęgnacyjnych w środowisku. Cel strategiczny 4. Partnerstwo na rzecz budowy kapitału społecznego. 1.15. Zwiększenie udziału i roli sektora niepublicznego oraz aktywności mieszkańców w realizacji zadań społecznych. 1.16. Partnerstwo z sektorem obywatelskim. 1.17. Profesjonalizacja służb społecznych.
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
Studium zostało przyjęte 29 kwietnia 2010 roku uchwałą nr XLV/389/10 Rady Miejskiej w Bierutowie, a następnie zmienione uchwałą nr XIX/235/20 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 27 lutego 2020 r. Studium zawiera wytyczne cztery ogólne cele, którymi należy kierować się przy planowaniu przestrzeni w Mieście i Gminie Bierutów: − ochrona środowiska przyrodniczego, − ochrona środowiska kulturowego, − dywersyfikacja kierunków rozwoju gminy, − podniesienie komfortu życia mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Zapisy GPR pozostają spójne z zapisami przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych.

7. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne to zaplanowane, długofalowe działania zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Bierutowie zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano szeroki katalog działań, na który składają się cztery podstawowe projekty zintegrowane oraz osiem projektów uzupełniających. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekty uzupełniające to projekty o charakterze wyłącznie infrastrukturalnym, niemniej jednak zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji, a ich realizacja również przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych jak i miękkich, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji (np. funkcji gospodarczych na obszarze Rynku), umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Miasto i Gminę Bierutów we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu GPR i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów zintegrowanych. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 7. Opis projektu zintegrowanego nr 1.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1
Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów – otwarci na drugiego człowieka i jego potrzeby Programując proces rewitalizacji należy nadać priorytetową rangę jej społecznemu wymiarowi. Bez uwzględnienia poprawy jakości życia mieszkańców, niwelowania wykluczenia społecznego, działań na rzecz ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych nie można osiągnąć trwałych i skutecznych zmian na obszarach problemowych.
Nazwa wnioskodawcy
Miasto i Gmina Bierutów
Potencjalni partnerzy
Organizacje pozarządowe Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierutowie
Lokalizacja przedsięwzięcia
ul. Kolejowa 7 w Bierutowie
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano niski poziom integracji mieszkańców. Wskazują na to m.in. wyniki badania ankietowego, w którym większość ankietowanych za główny problem obszaru rewitalizacji uznała niski poziom integracji oraz uczestnictwa w życiu publicznym. Powyższy stan spowodowany jest m.in. brakiem miejsc i wydarzeń, które mogłyby skłonić mieszkańców do wspólnych działań. Problemem jest również alkoholizm i spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, w tym również przez młodzież. Obszar rewitalizacji cechuje także wysoki odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na obszarze brak jest miejsc, w których seniorzy mogliby wspólnie spędzać czas, realizować swoje inicjatywy. Starsi mieszkańcy często są osobami samotnymi, co może przekładać się na ich poczucie wyobcowania, brak przynależności do lokalnej społeczności, a w konsekwencji prowadzić do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego, w tym do depresji. Na obszarze zidentyfikowano również problem w sferze technicznej w postaci obiektów kubaturowych w złym stanie technicznym oraz w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – występowanie obiektów, które nie pełnią obecnie żadnej funkcji. Jednym z takich obiektów jest budynek byłej Szkoły Podstawowej. Wymaga on remontu, w tym m.in.: wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, remontu pokrycia dachowego, pomieszczeń i instalacji oraz poprawy efektywności energetycznej.
Cel przedsięwzięcia
W sferze społecznej celem przedsięwzięcia jest utworzenie Centrum Społecznego Miasta i Gminy Bierutów – przestrzeni, w której mieszkańcy będą mogli się spotykać i realizować inicjatywy społeczne. Miejsca, w którym każdy mieszkaniec będzie mógł inicjować działania (zwiększenie liczby inicjatyw oddolnych), bądź być ich

beneficjentem (rozwiązywanie problemów społecznych zidentyfikowanych na obszarze).
W sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej celem przedsięwzięcia jest poprawa stanu technicznego obiektu byłej Szkoły Podstawowej, adaptacja budynku do pełnienia nowych funkcji społecznych oraz zwiększenie dostępności obiektu wraz z jego otoczeniem, poprzez zastosowanie rozwiązań na rzecz osób starszych i dotkniętych niepełnosprawnościami.

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu budynek po byłej Szkole Podstawowej w Bierutowie zostanie zaadaptowany na potrzeby utworzenia Centrum Społecznego Miasta i Gminy Bierutów. Obecnie część obiektu jest użytkowana, mieszczą się w nim: pomieszczenia administracyjne Przedszkola, Biblioteka oraz Centrum Usług Wspólnych. W wyniku realizacji projektu zostaną zachowane jego dotychczasowe funkcje, a dodatkowo wygospodarowana zostanie przestrzeń służąca innym celom społecznym.
Projekt będzie się składał z następujących modułów:

Moduł I – Adaptacja budynku byłej Szkoły Podstawowej przy ul. Kolejowej 7 w Bierutowie na Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów
Zakres prac obejmował będzie działania o charakterze infrastrukturalnym, których celem będzie poprawa stanu technicznego, w tym termomodernizacja budynku, remont i dostosowanie pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji społecznych, zwiększenie dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.
Prace przygotowawcze:
- opracowanie audytu energetycznego budynku,
- opracowanie dokumentacji projektowej (lub programu funkcjonalno-użytkowego) dotyczącej remontu budynku oraz adaptacji budynku do pełnienia nowych funkcji.

Na etapie opracowania dokumentacji projektowej/programu funkcjonalno-użytkowego planuje się przeprowadzenie konsultacji z beneficjentami końcowymi projektu, m.in.: mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi.
Zakres robót budowlanych:
- termomodernizacja budynku, w tym zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
- remont konstrukcji dachu i pokrycia dachowego (dachówka karpiówka),
- wykonanie robót blacharskich (montaż obróbek blacharskich, parapetów, rynien i rur spustowych),
- remont i adaptacja pomieszczeń,
- remont instalacji elektrycznej oraz odgromowej,
- dostosowanie obiektu do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Moduł II – Poprawa dostępności komunikacyjnej budynku byłej Szkoły Podstawowej oraz funkcjonalności jego najbliższego otoczenia.
W ramach zadania przewiduje się zaprojektowanie i zagospodarowanie najbliższego otoczenia budynku w celu zwiększenia jego dostępności komunikacyjnej oraz poprawy funkcjonalności przestrzeni. Zakres planowanych działań inwestycyjnych obejmować będzie m.in.:
- przebudowę / remont ul. Kolejowej wraz z ciągami pieszymi,
- wybudowanie miejsc postojowych dla pracowników instytucji i ich klientów,
- instalację monitoringu,
- wykonanie oświetlenia wokół obiektu,
- uporządkowanie zieleni niskiej i wysokiej,

- wykonanie nowych nasadzeń drzew i krzewów.

Moduł III – Utworzenie Centrum Społecznego Miasta i Gminy Bierutów

Celem utworzenia Centrum Społecznego Miasta i Gminy Bierutów (dalej CSB) jest pobudzenie aktywności lokalnej społeczności oraz integracja mieszkańców. Dlatego CSB stanowić będzie płaszczyznę współpracy organizacji pozarządowych, innych grup sformalizowanych, a także niesformalizowanych, lokalnych liderów, wolontariuszy. Przestrzeń CSB będzie również udostępniana w celu realizacji inicjatyw Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Uniwersytetu III Wieku.

W ramach funkcjonowania CSB wsparcie otrzymają:

a) organizacje pozarządowe – w postaci doradztwa księgowego, prawnego, w zakresie pozyskiwania zewnętrznego finansowania w celu rozwoju i zwiększenia potencjału NGO's;
b) nieformalne grupy/lokalni liderzy – pomoc w zakresie sformalizowania działalności społecznej;
c) mieszkańcy (seniorzy, młodzież, osoby wykluczone społecznie) – w postaci warsztatów, zajęć, spotkań edukacyjnych i integracyjnych;
d) wolontariusze – planuje się utworzenie gminnego wolontariatu, który będzie niósł zindywidualizowaną pomoc osobom, które jej potrzebują, np.:
   - wzajemna pomoc uczniów w nauce,
   - wsparcie dla seniorów (zakupy, sprzątanie, drobne naprawy, nauka itp.),
   - dzieci – zapewnienie opieki w formie zorganizowanych zajęć.

Dzięki skupieniu w jednej lokalizacji szerokiego katalogu wsparcia dla mieszkańców zostaną osiągnięte główne cele CSB, tj. zostanie pobudzona aktywność lokalnej społeczności, a podejmowane inicjatywy zintegrują mieszkańców (współpraca i pomoc międzypokoleniowa, współdziałanie na rzecz potrzebujących, współuczestnictwo w organizowanych zajęciach itd.). Planując ten projekt chcemy uzyskać efekt kuli śniegowej – planujemy projekt w podstawowym zakresie, obejmujemy wsparciem trzeci sektor, aby proces wsparcia beneficjentów końcowych stopniowo rozrastał się. Im proces będzie bardziej zaawansowany, tym trudniej go będzie zatrzymać. Rewitalizacja wymaga długofalowych działań, a nie jednorazowych, punktowych inwestycji.

Utworzenie Centrum Społecznego Miasta i Gminy Bierutów wymagać będzie także zakupu wyposażenia w postaci m.in. mebli, sprzętu informatycznego, materiałów do prowadzenia warsztatów i zajęć, a także zapewnienia dostępu do sieci internetowej.

W celu umożliwienia mieszkańcom dostępu do informacji o działalności Centrum Społecznego Miasta i Gminy Bierutów utworzona zostanie strona internetowa zawierająca opis działalności Centrum oraz harmonogram poszczególnych wydarzeń, spotkań, dyżurów.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Niniejszy projekt zintegrowany łączy w sobie działania infrastrukturalne i nieinfrastrukturalne. Będzie on realizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, na płaszczyźnie inwestycyjnej i nieinwestycyjnej. Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, umożliwiające swobodne korzystanie z obiektu i świadczonych w nim usług (w tym strony internetowej) jak największej liczbie osób:

- projekt będzie atrakcyjny i użyteczny dla osób o różnych możliwościach i umiejętnościach,
- uwzględni szeroki zakres indywidualnych preferencji i możliwości odbiorców,

- zastosowane rozwiązania będą łatwe do zrozumienia niezależnie od doświadczenia, wiedzy, zdolności czy aktualnej koncentracji odbiorców,
- przestrzeń będzie dostępna dla osób dotkniętych różnymi formami niepełnosprawności (ruchowa, sensoryczna, intelektualna, komunikacyjna) oraz dla osób starszych, osób z wózkami dziecięcymi, ciężkim bagażem itp.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Bierutów zmienia się dla Was – lepsze warunki życia mieszkańców.

Kierunek 1.1. Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym poprawa dostępności przestrzeni publicznych poprzez eliminowanie barier architektonicznych.
Kierunek 1.4. Przeciwdziałanie zanieczyszczaniu środowiska.
Kierunek 1.5. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej.

CEL 2. Szacunek i empatia – integracja społeczna Bierutowian.

Kierunek 2.1. Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz integracji społecznej.
Kierunek 2.2. Tworzenie funkcjonalnej przestrzeni sprzyjającej integracji mieszkańców.
Kierunek 2.3. Modernizacja obiektów pełniących funkcje społeczne.
Kierunek 2.4. Adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych.
Kierunek 2.5. Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, edukacyjnych stanowiących odpowiedź na potrzeby mieszkańców w różnych grupach wiekowych.

CEL 3. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców – razem możemy więcej.

Kierunek 3.3. Aktywizacja osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych), osób z niepełnosprawnościami oraz współpraca w tym zakresie pomiędzy różnymi instytucjami.
Kierunek 3.4. Utworzenie miejsc aktywizacji dla różnych grup społecznych.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduły I i II: 3.000.000,00 zł Moduł III: 1.000.000,00 zł Łącznie: 4.000.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP)	Moduły I i II: 2023-2032 Moduł III: 2025-2032

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem,
- wzmocnienie więzi międzypokoleniowych w rodzinach,
- wymiana umiejętności i doświadczeń pomiędzy mieszkańcami w różnym wieku,
- poprawa efektywności energetycznej budynku, zmniejszenie zużycia energii i w konsekwencji zmniejszenie emisji gazów i pyłów do atmosfery.

Wskaźniki produktu	Wartość i jednostka miary	Sposób oceny i źródło danych
Liczba budynków adaptowanych do pełnienia nowych funkcji społecznych	1 szt.	Protokół odbioru
Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru
Powierzchnia obiektów poddanych termomodernizacji	1.552 m^2	Protokół odbioru
Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu dostępności	3 szt.	Protokół odbioru
Długość przebudowanych i wyremontowanych ciągów komunikacyjnych	300 m	Protokół odbioru
Liczba zamontowanych kamer monitoringu	2 szt.	Faktury za zakupiony sprzęt
Liczba wybudowanych miejsc parkingowych	4 szt.	Protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa
Liczba zamontowanych punktów oświetlenia zewnętrznego	5 szt.	Faktury za zakupiony sprzęt
Liczba organizacji pozarządowych wspartych w wyniku działań CSB	10 szt.	Informacje od pracowników instytucji na podstawie prowadzonej ewidencji, Sprawozdanie z realizacji programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
Liczba zrekrutowanych wolontariuszy	10 os.	Porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba funkcji społecznych realizowanych w CSB po jego utworzeniu	4 szt.	Projekt wykonawczy
Poprawa efektywności energetycznej obiektu – zmniejszenie zużycia energii	Minimum 25%	Dokumentacja projektowa, audyt energetyczny
Zmniejszenie liczby czynów zabronionych	o 50%	Dane z Komisariatu Policji w Bierutowie
Wzrost liczby inicjatyw realizowanych przez	o 20%	Sprawozdanie z realizacji programu współpracy

organizacje pozarządowe, które otrzymały wsparcie		z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
Liczba osób otrzymujących wsparcie w ramach wolontariatu	60 os./rok	Informacje od pracowników instytucji na podstawie prowadzonej ewidencji
Liczba form wsparcia organizowanych przez wolontariuszy	3 szt.	Informacja na podstawie ogłoszeń na stronie internetowej CSB

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 8. Opis projektu zintegrowanego nr 2.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2
Między dwiema wieżami – centrum Bierutowa odNowa Miasto Bierutów rozwinęło się z osady położonej na trasie handlowej Wrocław – Kraków. Źródła historyczne wskazują, że w XIII w. istniała osada targowa z kościołem. Położenie osady przy szlaku komunikacyjnym powodowało konieczność rozbudowy centrum handlowego miasta, a przywileje lokacyjne przyciągały kupców i rzemieślników. Rozwój gospodarczy i społeczny Bierutowa od XIII-wiecznej osady do dziś hamowany był różnymi klęskami – od pożarów do wojen. Długa historia miasta pozostawiła współczesnym pokoleniom zabytki architektury, a w wielu przypadkach jedynie ich pozostałości. Współczesne centrum Bierutowa utraciło swoje dawne funkcje, nie przyciąga mieszkańców, ani przedsiębiorców. Przywrócenie do życia centrum miasta jest wyzwaniem w procesie rewitalizacji.
Nazwa wnioskodawcy
Miasto i Gmina Bierutów
Potencjalni partnerzy
Wspólnoty Mieszkaniowe Podmioty prywatne Związki wyznaniowe Osoby prywatne
Lokalizacja przedsięwzięcia
Centrum Bierutowa: Plac Zamkowy, Plac Rynkowy, ul. Przyjaciół Żołnierza, ul. Zamkowa
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
Wg socjologa prof. Bohdana Jałowieckiego: „*Centrum miasta jest zwykle ośrodkiem zarządzania, turystyki, rozrywki. Miejscem, gdzie się kupuje luksusowe towary. A także miejscem symbolicznym, szczególnym, podnoszącym prestiż miasta i integrującym mieszkańców.*" Centrum Bierutowa takie nie jest. Cechuje je natomiast zły stan techniczny budynków, w tym również obiektów zabytkowych oraz degradacja przestrzeni publicznych. W centrum dominuje zabudowa mieszkaniowa z funkcją użytkową w lokalach na parterach. Wysoki odsetek mieszkańców centrum to beneficjenci pomocy społecznej,

w tym korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. Ich sytuacja ekonomiczna uniemożliwia przeprowadzenie remontów budynków, w których mieszkają.
Problemem jest również zanik przedsiębiorczości – brak funkcji usługowych, handlowych, czy gastronomicznych. Degradacja obiektów i przestrzeni zniechęca przedsiębiorców do podejmowania działalności. W centrum znajduje się wiele opuszczonych lokali usługowych, wystawionych na sprzedaż, bądź najem, ale nie ma na nie popytu.
Degradacja przestrzeni i brak funkcji handlowo-usługowych powodują, że mieszkańcy miasta nie mają powodów by odwiedzać centrum.
Zgodnie z teorią rozbitych okien – jedną z koncepcji socjologii miasta – zdegradowana przestrzeń sprzyja łamaniu norm społecznych. W centrum Bierutowa problemem są akty wandalizmu, a także spożywanie alkoholu w przestrzeni publicznej.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu zintegrowanego nr 2 jest przeciwdziałanie zanikowi przedsiębiorczości, aktom wandalizmu i łamaniu norm społecznych poprzez remonty, modernizacje i odnowę zdegradowanej kubatury i przestrzeni, w tym również obiektów zabytkowych, zlokalizowanych w centrum Bierutowa. Kluczową rolę w budowaniu przyjaznej przestrzeni miejskiej pełni architektura. Odnowa zdegradowanej architektury to pierwszy krok do przywrócenia społeczno-kulturalnej, usługowej i historycznej funkcji rynku oraz przyległych terenów. Przyjazna przestrzeń publiczna będzie stanowiła efekt zachęty dla przedsiębiorców i mieszkańców. Celem długoterminowym przedsięwzięcia jest ożywienie centrum Bierutowa przez działalność gastronomiczną, handlową i usługową realizowaną przez sektor prywatny lub podmioty ekonomii społecznej. Pobudzenie przedsiębiorczości stworzy nowe miejsca pracy, a działalność podmiotów ekonomii społecznej umożliwi powrót na rynek pracy osobom wykluczonym. Przyjazna przestrzeń sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych, poczucia tożsamości lokalnej, wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka.

Zakres realizowanych zadań

Przedmiotem projektu jest modernizacja części wspólnych zabytkowych kamienic, odnowa i zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez rewaloryzację zabytkowych obiektów niemieszkalnych, poprawa funkcjonalności i estetyki otoczenia, w tym poprawa stanu technicznego ciągów komunikacyjnych, modernizacja placu targowego, zagospodarowanie płyty Rynku.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje trzy moduły:

Moduł I – Modernizacja zabytkowych kamienic położonych „Między dwiema wieżami" – etap I.
Zabytkowe kamienice zlokalizowane w osi urbanistycznej między wieżą zamkową a wieżą ratuszową wymagają prac modernizacyjnych. Z uwagi na skalę projektu (mnogość obiektów i ich stan techniczny) w pierwszym etapie planowane jest objęcie projektem 10 kamienic zlokalizowanych przy ul. Przyjaciół Żołnierza wraz z otoczeniem.
W ramach przedsięwzięcia planuje się wykonanie następujących zadań:

- termomodernizacja budynków (docieplenie i remont elewacji, docieplenie i remont dachów, izolacja fundamentów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana źródeł ciepła, zastosowanie rozwiązań w zakresie OZE),
- remont części wspólnych – klatki schodowe, wymiana pozostałych instalacji technicznych,
- przebudowa części ul. Przyjaciół Żołnierza,

- przebudowa nawierzchni chodnika w ciągu ul. Przyjaciół Żołnierza.

Moduł II – Kompleksowa ochrona zasobów dziedzictwa lokalnego w centrum Bierutowa.
Remont, rewaloryzacja, czy modernizacja obiektów zabytkowych rewitalizacją nie jest. Niemniej jednak zrozumienie tożsamości lokalnej, której źródłem są m.in. materialne elementy dziedzictwa lokalnego, przyczynia się do zbudowania zintegrowanej, wzajemnie się wspierającej wspólnoty społecznej. Powrót do historii własnej, do historii rodziny, sąsiadów wspiera budowanie więzi społecznych, rozwija tolerancję wobec drugiego człowieka, ułatwia akceptację siebie i innych. Zabytki stanowią endogenny potencjał, będący źródłem tożsamości lokalnej. Stanowią element przestrzeni miejskiej, którego odnowa nie tylko poprawi estetykę, ale da mieszkańcom powód do dumy i poczucia wartości. Moduł II obejmuje swym zakresem rewaloryzację obiektów zabytkowych, która jest elementem większego projektu zintegrowanego. Rewaloryzacja zabytków nie jest celem samym w sobie, tylko środkiem do osiągnięcia celów społecznych projektu zintegrowanego.

W ramach modułu planowany jest remont dwóch wież – zamkowej i ratuszowej, rewaloryzacja bramy zamkowej przy ul. Zamkowej 3 oraz zagospodarowanie pobliskich ogrodów.

Remont wieży zamkowej oraz wieży ratuszowej będzie dopełnieniem modułu I – Modernizacja zabytkowych kamienic położonych „Między dwiema wieżami".
Rewaloryzacja zabytkowej trójprzelotowej barokowej bramy zamkowej będzie polegała w szczególności na:
- oczyszczeniu powierzchni kamienia,
- usunięciu wtórnych elementów metalowych,
- przywróceniu spójności uszkodzonego kamienia,
- uzupełnieniu ubytków z zastosowaniem fleków i barwionych w masie zapraw na bazie żywic sztucznych,
- zabezpieczeniu powierzchni kamienia,
- usunięciu skorodowanych i wtórnych wypraw tynkarskich,
- przeprowadzeniu prac naprawczych muru,
- odtworzeniu tynków i warstw barwnych,
- rekonstrukcji brakujących elementów.

Przed rozpoczęciem prac konserwatorskich niezbędne będzie uporządkowanie terenu wokół bramy zamkowej oraz wykonanie izolacji murów w formie i zakresie określonym projektem budowlanym.
Elementem projektu będzie również odtworzenie (na podstawie informacji ze źródeł historycznych) ogrodów zamkowych, znajdujących się w sąsiedztwie bramy zamkowej.

Moduł III – Rewitalizacja rynku w Bierutowie.
Sformułowanie „rewitalizacja rynku" jest nadużywane. Wiele samorządów realizuje projekty pod tą nazwą, ale ograniczają się one bardzo często jedynie do wyremontowania płyty rynku, a w skrajnych przypadkach wywołują chorobę współczesnych miast – „betonozę". Z pełną odpowiedzialnością planujemy rewitalizację a nie „rewitalizację" bierutowskiego rynku.
Obecnie nasz rynek to zaniedbany plac, częściowo porośnięty trawą, kilka drzew i wieża ratuszowa – pozostałość po zniszczonym wojnami i pożarami, odbudowywanym i ponownie zniszczonym ratuszu. W 1945 roku wojska radzieckie spaliły wnętrze ratusza i hełm wieży. W latach 50-tych dokonano rozbiórki murów ratusza i na rynku pozostała jedynie wieża. W czasach PRL w miejscu zniszczeń wojennych wybudowano bloki, a ówczesne władze nie zadbały o funkcjonalne zagospodarowanie rynku.

Dziś stawiamy sobie duże wyzwanie – rewitalizację tej przestrzeni. Inicjatorem działań rewitalizacyjnych jest samorząd, który nie ma prawa do dysponowania nieruchomościami zlokalizowanymi przy rynku, ale posiada w swoich zasobach przestrzeń publiczną. Naszym celem jest ożywienie społeczno-gospodarcze rynku.
Mając na względzie powyższe planujemy następujące działania:

a) opracowanie koncepcji architektonicznej zagospodarowania rynku – do opracowania koncepcji zostanie wyłoniony profesjonalny podmiot, niemniej jednak do prac nad koncepcją zostaną zaproszeni mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe. Planujemy spotkania o charakterze warsztatowym, których moderatorem będzie wykonawca koncepcji. Naszym celem jest zaplanowanie funkcjonalnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Koncepcja będzie obejmowała zagospodarowanie płyty rynku, modernizację ciągów komunikacyjnych (pieszych i jezdnych), oświetlenie i monitoring przestrzeni objętej koncepcją, a także zagospodarowanie zlokalizowanego w sąsiedztwie rynku placu targowego.
b) Na podstawie kompleksowej koncepcji architektonicznej zostaną opracowane dokumentacje techniczne lub programy funkcjonalno-użytkowe (jeśli przedsięwzięcia będą realizowane w formule zaprojektuj-wybuduj) dla poszczególnych elementów koncepcji (płyta rynku, plac targowy, ciągi komunikacyjne).
c) Realizacja koncepcji, tj. prace budowlane najprawdopodobniej będą etapowane, w zależności od możliwości budżetowych Gminy i wpisania poszczególnych zadań do WPI.
d) Równolegle będzie opracowywany program ożywienia gospodarczego rynku – celem tego programu będzie doprowadzenie do korelacji planów inwestycyjnych gminy (modernizacja przestrzeni publicznej) z planami inwestorów prywatnych (modernizacja lokali usługowych w rynku i prowadzenie w nich działalności handlowo-usługowej, w szczególności gastronomicznej). W ramach planu zostaną opracowane i wdrożone metody wspierania lokalnych przedsiębiorców i stymulowania przez gminę inwestycji dokonywanych przez innych inwestorów.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Projekt będzie realizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, na płaszczyźnie inwestycyjnej i nieinwestycyjnej. Koncepcja architektoniczna zagospodarowania Rynku będzie zawierała rozwiązania umożliwiające swobodne korzystanie z przestrzeni publicznej osobom dotkniętym różnymi formami niepełnosprawności oraz osobom starszym, osobom z wózkami dziecięcymi, ciężkim bagażem itp.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Bierutów zmienia się dla Was – lepsze warunki życia mieszkańców.

Kierunek 1.1. Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym poprawa dostępności przestrzeni publicznych poprzez eliminowanie barier architektonicznych.
Kierunek 1.2. Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych i remont części wspólnych tych budynków.
Kierunek 1.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.
Kierunek 1.4. Przeciwdziałanie zanieczyszczaniu środowiska.

Kierunek 1.5. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej.

CEL 2. Szacunek i empatia – integracja społeczna Bierutowian.
Kierunek 2.2. Tworzenie funkcjonalnej przestrzeni sprzyjającej integracji mieszkańców.
Kierunek 2.3. Modernizacja obiektów pełniących funkcje społeczne.
Kierunek 2.4. Adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych.
Kierunek 2.6. Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o materialne i niematerialne elementy dziedzictwa lokalnego.

CEL 3. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców – razem możemy więcej.
Kierunek 3.1. Dążenie do zwiększenia liczby obiektów usługowych na rynku i w centrum Bierutowa.
Kierunek 3.2. Stworzenie systemu zachęt i wsparcia dla usługodawców działających w obszarze rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia		
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 4.500.000,00 zł Moduł II: 7.700.000,00 zł Moduł III: 1.100.000,00 zł Łącznie: 13.300.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP, środki Konserwatora Zabytków)	Moduły I i II: 2023-2032 Moduł III: 2025-2032

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- przywrócenie funkcji społecznych, gospodarczych i reprezentacyjnych na obszarze rewitalizacji,
- poprawa wyglądu, estetyki, trwałości i zachowanie unikatowych elementów dziedzictwa lokalnego i obiektów zabytkowych,
- poprawa warunków mieszkaniowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- poprawa stanu środowiska, w tym jakości powietrza poprzez zmniejszenie niskiej emisji dzięki lepszej efektywności energetycznej i wymianie źródeł ciepła,
- pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców i spadek bezrobocia.

Wskaźniki produktu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba budynków mieszkalnych objętych projektem	10 szt.	Protokoły odbioru, dokumentacja zdjęciowa
Długość ciągów komunikacyjnych poddanych przebudowie	104 mb	Protokół odbioru
Liczba obiektów zabytkowych poddanych remontowi	2 szt.	Protokoły odbioru

Liczba obiektów zabytkowych poddanych rewaloryzacji	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba opracowanych koncepcji architektonicznych	1 szt.	Protokół odbioru
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba budynków, w których podniesiono standard użytkowy części wspólnych	5 szt.	Protokoły odbioru
Poprawa efektywności energetycznej obiektu – zmniejszenie zużycia energii	Minimum 25%	Dokumentacja projektowa, audyt energetyczny
Liczba wyremontowanych obiektów zabytkowych	2 szt.	Dokumentacja zdjęciowa
Liczba zrewaloryzowanych obiektów zabytkowych	1 szt.	Dokumentacja zdjęciowa
Liczba obiektów usługowych powstałych na obszarze rewitalizacji od momentu wdrażania GPR	15 szt.	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
Wzrost wpływu do budżetu gminy z tytułu udziału w podatku CIT	o 5%	Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego Rb-27S

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 9. Opis projektu zintegrowanego nr 3.

PROJEKT ZINEGROWANY NR 3
Ocalić w przestrzeni i w pamięci – budowanie tożsamości lokalnej oraz włączenie społeczne na fundamencie lokalnego dziedzictwa Zabytki są bez wątpienia endogennym potencjałem, będącym źródłem tożsamości lokalnej. Stanowią jeden z ważniejszych elementów składających się na *genius loci* obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji w Bierutowie obejmuje najstarszą część miasta, w której zlokalizowane są zabytkowe obiekty, bądź ich pozostałości…
Nazwa wnioskodawcy
Miasto i Gmina Bierutów
Potencjalni partnerzy
Organizacje pozarządowe Lokalni liderzy i pasjonaci historii Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie
Lokalizacja przedsięwzięcia
Centrum Bierutowa, Park Miejski przy ul. 1 Maja w Bierutowie oraz ruiny kościoła pw. Św. Trójcy w Bierutowie – ul. Wrocławska
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

Bierutów został niemal całkowicie zniszczony przez sowieckie oddziały opuszczające miasto po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. Liczne - z uwagi na bogatą historię miasta - zabytki zostały zdewastowane, spalone, splądrowane, albo jak w przypadku ratusza – dokonano całkowitej rozbiórki obiektu kilka lat po wojnie. Zaniedbania dotykają również tych zabytków, które ocalały – np. wieża ratuszowa dopiero w latach 70-tych XX w. została zabezpieczona, ale do końca XX w. pozostawała bez renowacji. Wieloletnie zaniedbania, a także brak środków finansowych na renowację skutkują stale pogarszającym się stanem technicznym obiektów zabytkowych, który stwarza zagrożenie dla życia i zdrowia osób przebywających w pobliżu. Zdegradowane przestrzenie publiczne, w tym obiekty zabytkowe, wpływają także na rozwój kryzysu tożsamościowego w gminie. Również Park Miejski zlokalizowany przy ul. 1 Maja jest w znacznym stopniu zdegradowany, a znajdujące się w nim obiekty małej architektury są zdekapitalizowane.
Zdegradowane obiekty i przestrzenie są zaśmiecane, noszą znamiona aktów wandalizmu, stanowią miejsce spotkań osób spożywających alkohol.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest budowanie tożsamości lokalnej i włączenie społeczne poprzez rozwijanie kompetencji kulturalnych, osobistych i społecznych, a także rozwijanie ekspresji kulturalnej. Zrozumienie własnej kultury oraz poczucie tożsamości mogą stanowić fundament zrozumienia, akceptacji i otwartości wobec różnorodności i odmienności. Kreatywność i uczestnictwo w życiu kulturalnym pobudzają wrażliwość na piękno, kształtują poczucie estetyki, uczą dbałości o najbliższe otoczenie jak i przestrzeń publiczną – wspólną, a nie niczyją.

Zakres realizowanych zadań

Projekt „Ocalić w przestrzeni i w pamięci…"obejmuje dwa moduły – pierwszy polega na utworzeniu Traktu o szczególnym znaczeniu historycznym, drugi natomiast stanowi otwarty katalog działań, które będą realizowane w oparciu o infrastrukturę Traktu.

Moduł I – Trakt o szczególnym znaczeniu kulturowym
W ramach projektu planuje się utworzenie na obszarze rewitalizacji ścieżki edukacyjno-historycznej, która będzie obejmowała miejsca o szczególnym znaczeniu kulturowym. Z uwagi na bogatą historię miasta oraz liczne zniszczenia w przestrzeni istnieje ryzyko, że ważne miejsca tożsamości lokalnej mogły ulec zatraceniu/zniszczeniu i w konsekwencji uległy zapomnieniu. Mając na względzie powyższe zasadnym jest przeprowadzenie prac przygotowawczych i opracowanie koncepcji Traktu.

1. Prace przygotowawcze – przeprowadzenie kwerend (osobiście w zasobach bibliotek i archiwów, kierując zapytania lub korzystając ze zdigitalizowanych materiałów archiwalnych i bibliotecznych). Do przeprowadzania kwerend zostaną zaproszeni mieszkańcy (w szczególności uczniowie, seniorzy, pasjonaci historii) oraz organizacje pozarządowe. W ramach prac przygotowawczych planowana jest digitalizacja zbiorów znajdujących się w zasobach mieszkańców (dokumenty, fotografie).
2. Opracowanie koncepcji Traktu – naniesienie na mapę ważnych kulturowo miejsc, opracowanie sposobu oznakowania ich w terenie (w tym również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, np. kodów QR pozwalających na odtworzenie dźwięku i obrazu na urządzeniach mobilnych); wskazanie lokalizacji, w których (poza tablicami informacyjnymi o istniejącym obecnie lub dawniej obiekcie) realizowane będą funkcje edukacyjne (lekcje, wykłady), rekreacyjne

i integracyjne (mała architektura służąca odpoczynkowi, spędzaniu wolnego czasu), obsługa korzystających z traktu (sanitariaty, parking, parking dla rowerów itp.).

3. Zamieszczenie informacji o Trakcie na stronie internetowej – mapa, opisy miejsc, wydarzenia itp. (w ramach Projektu Zintegrowanego nr 1 Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów zostanie utworzona strona internetowa).
4. Realizacja projektu – wykonanie zaplanowanych w koncepcji działań infrastrukturalnych. Szczegółowy zakres zadań określi koncepcja, niemniej jednak konieczne będzie oznakowanie miejsc w przestrzeni, zapewnienie miejsc parkingowych, mała architektura, sanitariaty, modernizacja/rewaloryzacja/remont zdegradowanych obiektów i przestrzeni tworzących Trakt.
5. Większość obiektów i przestrzeni, które stworzą Trakt to katalog oczywisty. Trakt będzie obejmował w szczególności: Zamek Książęcy, Bramę Zamkową, Wieżę Zamkową i Ratuszową, ruiny kościoła pw. Św. Trójcy, mury miejskie oraz Park Miejski.
6. Modernizacja/rewaloryzacja/remont zdegradowanych obiektów i przestrzeni tworzących Trakt – ten element realizacji koncepcji Traktu z uwagi na konieczność zaangażowania większych środków finansowych będzie etapowany. W pierwszym etapie planowana jest **rewaloryzacja ruin kościoła pw. Św. Trójcy w Bierutowie i zagospodarowanie przyległego terenu** oraz **rewaloryzacja i zagospodarowanie Parku Miejskiego.**
7. **Kościół pw. Św. Trójcy** – na pamiątkowej tablicy widnieje treść inskrypcji: „KOŚCIÓŁ POD WEZWANIEM ŚW. TRÓJCY wzniesiony w latach 1622-1631 otaczający go teren to dawna nekropolia będąca przez kilka stuleci miejscem grzebania kolejnych pokoleń Bierutowian, dziś pamięć o tym cmentarzu jest wspomnieniem ludzi, którzy swoim życiem tworzyli historię tego miasta. Stojąc tu winniśmy oddać należny szacunek dla miejsca wiecznego spoczynku tych osób, teraz i w przyszłości. Urząd Miasta i Gminy w Bierutowie A.D. 2005."
   Planowane jest zabezpieczenie ruin kościoła, wykonanie niezbędnych prac konserwatorskich, iluminacja; zagospodarowanie otoczenia – dawnego cmentarza. Zamontowany zostanie również monitoring oraz oświetlenie, co zapobiegnie aktom wandalizmu, śmiecenia i spożywania alkoholu w miejscu publicznym.
8. **Zagospodarowanie Parku Miejskiego w celu przywrócenia mu funkcji społecznych i rekreacyjnych, a także nadania funkcji edukacyjnych.**
   Park Miejski przy ul. 1 Maja zlokalizowany jest niedaleko ruin kościoła pw. Św. Trójcy. Jest ważnym miejscem na mapie Traktu z uwagi na potencjał przestrzeni, w której będzie można realizować zadania opisane w module II. Planowane jest przywrócenie funkcji społecznych i rekreacyjnych (wytyczenie alei, montaż małej architektury i budowa tężni) oraz wprowadzenie funkcji edukacyjnych (punkty informacyjne dotyczące historii i kultury Bierutowa, środowiska przyrodniczego oraz przestrzeń do zabaw badawczych).
   Na tablicach informacyjnych zawarte byłyby informacje (możliwe do odtworzenia na urządzeniach mobilnych po zeskanowaniu kodu QR) dotyczące: wydarzeń, historii i legend miasta, gminy i regionu; popularnych osób i postaci historycznych, znanych Bierutowian; roślinności charakterystycznej dla miasta i okolic, okolicznych terenów chronionych. Ponadto zostaną rozmieszczone tablice "mały dendrolog" (rozpoznawanie i odnajdywanie drzew na terenie parku), "pogodynka" (zabawy badawcze z powietrzem), "podróż do krainy zwierząt" (opisy zwierząt występujących w parku i okolicy z informacją o karmieniu itp.), "mały ekolog" (pozwalające na zwiększanie świadomości ekologicznej w przystępny sposób).

W północno-centralnej części strefy wypoczynkowej zostanie zaprojektowany "diabelski labirynt" nawiązujący do lokalnej legendy o diable. Składał się on będzie z wąskich ścieżek między drzewami, obsadzonych żywopłotem, zakończonych miejscami do gier terenowych i urządzeń wypoczynkowych.
Zaprojektowano też urządzenia edukacyjne – tablice aktywności, urządzenia integracyjne w zakresie niepełnosprawności sensorycznej i ruchowej, grę blue ball, drabinkę gimnastyczną.
Dodatkowo w przestrzeni parkowej zostanie wydzielone miejsce, w którym znajdzie się tablica informująca o życiu i twórczości znanego malarza urodzonego w Bierutowie – Ludwiga Meidnera. Będzie to również miejsce, gdzie odbywać się będą plenery malarskie, a także inne zajęcia związane ze sztuką, w tym zajęcia organizowane przez Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie w ramach projektu „ŚLArt – Śladami Lokalnych Artystów".

Moduł II – Szczególne spotkania z historią.
Projekt będzie obejmował organizację wykładów, spotkań i spacerów śladami miejsc mających znaczenie historyczne, w oparciu o infrastrukturę Traktu. Przywrócone zostaną również konkursy z zakresu wiedzy o historii Bierutowa i regionu.
Jednym z działań w ramach modułu II będzie opracowanie gry miejskiej, która będzie powiązana z Traktem. Gra miejska będzie formą aktywizującej rozrywki/spędzania wolnego czasu dla zorganizowanych grup/rodzin oraz formą zwiedzania miasta, poznawania jego historii i historii jego mieszkańców. Gra miejska bawi, uczy i pobudza kreatywność, stanowi płaszczyznę integracji jej uczestników.
Pierwsza gra miejska będzie projektem pilotażowym i będzie miała formułę gry turystycznej do samodzielnej zabawy – uczestnicy będą mogli pobrać kartę startową gry z Internetu lub w Centrum Społecznym Miasta i Gminy Bierutów (PZ nr 1) i uczestniczyć w grze w dowolnym czasie i odpowiednim dla siebie tempie. Gra oparta będzie na mapie, na której będą zaznaczone stacje. Na każdej stacji będą zamieszczone zagadki lub elementy układanki, których rozwiązanie i połączenie w całość da możliwość zdobycia symbolicznej nagrody. Niezbędne będzie zaprojektowanie i cykliczny zakup nagród-pamiątek (np. medali), a także utworzenie miejsca lub punktu, gdzie będzie można odebrać nagrodę. Planuje się, aby gra mogła przebiegać zarówno w formie tradycyjnej, jak i w formie elektronicznej, przy wykorzystaniu urządzeń mobilnych i dedykowanej aplikacji.
Jeśli gra będzie atrakcyjną formą spędzania czasu dla Bierutowian i będzie cieszyła się dużym zainteresowaniem, po zakończeniu pilotażu zapadną decyzje w zakresie ewentualnego poszerzenia katalogu gier miejskich, rozbudowania koncepcji gry pilotażowej np. w formie gry fabularnej dla zorganizowanych grup w określonych terminach. Gry miejskie mogą również stanowić inspirację dla przedsiębiorczych mieszkańców, którzy mogą organizować takie gry w formie komercyjnej.
Na etapie koncepcyjnym oraz wdrożeniowym projektu, planowana jest współpraca z lokalnymi liderami i pasjonatami historii, którzy swoją wiedzę i doświadczenie będą przekazywali mieszkańcom, grupom zorganizowanym, turystom. Planuje się, aby przekazywane treści były dostosowane do różnych grup odbiorców, np. dzieci, młodzieży, seniorów czy turystów odwiedzających Bierutów.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Projektowane przestrzenie publiczne będą uwzględniały rozwiązania dedykowane osobom ze szczególnymi potrzebami. Planowane są elementy małej architektury (infrastruktura Traktu, Park Miejski) dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami, m.in.: poprzez zastosowanie profilowanego siedziska, oparcia i podłokietników ułatwiających siadanie i wstawanie. Tablice informacyjne i znaki przy obiektach będą

dostosowane do osób z różnymi formami niepełnosprawności, nie tylko niepełnosprawnością ruchową – będą odpowiedniej wielkości, czytelne i wyraźne, zawierające piktogramy.
Dodatkowo, tablice informacyjne będą zawierały kody QR, które po zeskanowaniu umożliwią odsłuchanie informacji zawartych na tablicy, ale również przedstawią opis wyglądu miejsca, w którym znajduje się zwiedzający.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Bierutów zmienia się dla Was – lepsze warunki życia mieszkańców.
Kierunek 1.1. Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym poprawa dostępności przestrzeni publicznych poprzez eliminowanie barier architektonicznych.

CEL 2. Szacunek i empatia – integracja społeczna Bierutowian.
Kierunek 2.2. Tworzenie funkcjonalnej przestrzeni sprzyjającej integracji mieszkańców.
Kierunek 2.3. Modernizacja obiektów pełniących funkcje społeczne.
Kierunek 2.5. Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, edukacyjnych stanowiących odpowiedź na potrzeby mieszkańców w różnych grupach wiekowych.
Kierunek 2.6. Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o materialne i niematerialne elementy dziedzictwa lokalnego.

CEL 3. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców – razem możemy więcej.
Kierunek 3.1. Dążenie do zwiększenia liczby obiektów usługowych na rynku i w centrum Bierutowa.
Kierunek 3.2. Stworzenie systemu zachęt i wsparcia dla usługodawców działających w obszarze rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 4.000.000,00 zł Moduł II: 600.000,00 zł Łącznie: 4.600.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, PPP, środki Konserwatora Zabytków)	Moduł I: 2023-2032 Moduł II: 2026-2032

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- zwiększenie liczby miejsc i przestrzeni do spotkań mieszkańców,
- zwiększenie tożsamości lokalnej i poznanie historii swojej małej ojczyzny,
- zwiększenie integracji mieszkańców poprzez inicjatywy oddolne,
- szansa na zwiększenie zapotrzebowania na usługi, w tym usługi gastronomiczne, ze względu na wzmożony ruch osób odwiedzających Bierutów.

Wskaźniki produktu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych

Powierzchnia terenu poddanego zagospodarowaniu przy ruinach kościoła	3.920 m^2	Protokoły odbioru
Liczba elementów małej architektury zamontowana przy ruinach kościoła	10 szt.	Faktury za zakup ławek, koszy na śmieci itp.
Powierzchnia terenu poddanego zagospodarowaniu w Parku Miejskim	16.000 m^2	Protokoły odbioru
Liczba elementów małej architektury zamontowana w Parku Miejskim	20 szt.	Faktury za zakup ławek, koszy na śmieci itp.
Długość alejek w Parku Miejskim dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	250 m	Protokół odbioru
Liczba zamontowanych tablic informacyjno-edukacyjnych	10	Faktury za zakup tablic informacyjno-edukacyjnych
Liczba zorganizowanych konkursów o tematyce historycznej	1 konkurs/rok	Dokumentacja zdjęciowa, sprawozdania z przeprowadzonych konkursów
Liczba uczestników konkursów o tematyce historycznej	100 os.	Sprawozdania z przeprowadzonych konkursów
Liczba uczestników gry miejskiej	100 os.	Liczba pobranych formularzy gry miejskiej ze strony internetowej lub aplikacji
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba osób korzystających z infrastruktury przy ruinach kościoła	400 os./rok	Ankietyzacja mieszkańców raz w roku
Liczba osób korzystających z Parku Miejskiego	800 os./rok	Ankietyzacja mieszkańców raz w roku
Liczba funkcjonujących ścieżek edukacyjno-historycznych na terenie Bierutowa	1 szt.	Informacja na stronie internetowej Urzędu o utworzonej ścieżce, dokumentacja zdjęciowa
Liczba wręczonych nagród w ramach konkursów o tematyce historycznej	30 szt.	Faktury za zakup nagród
Liczba wydanych nagród-pamiątek dla uczestników gry miejskiej	100 szt./rok	Prowadzone statystyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 10. Opis projektu zintegrowanego nr 4.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 4
Nie zwalniamy tempa! – aktywnie przez cały rok Rewitalizacja społeczna to warunek konieczny pełnego procesu rewitalizacji. Cennym elementem rewitalizacji społecznej jest organizacja wydarzeń, które integrują i włączają lokalną społeczność. Integralnym elementem przestrzeni miejskiej jest sport, który umożliwia realizację zainteresowań, poprawia sprawność fizyczną, stan zdrowia - podnosi jakość życia mieszkańców. Dzięki włączającej i integrującej roli sportu stanowi on ważne narzędzie w procesie rewitalizacji.
Nazwa wnioskodawcy
Miasto i Gmina Bierutów
Potencjalni partnerzy
Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie Ochotnicza Straż Pożarna Bierutów Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Władysława Reymonta w Bierutowie K.S. Widawa Bierutów
Lokalizacja przedsięwzięcia
ul. Namysłowska w Bierutowie
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problemy społeczne, w tym między innymi brak integracji społecznej mieszkańców, niskie zaangażowanie w życie społeczne, spożywanie alkoholu przez młodzież, akty wandalizmu i inne przejawy łamania norm społecznych. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej zidentyfikowano występowanie zdegradowanych obiektów i przestrzeni, a także brak funkcjonalnych przestrzeni, w których mieszkańcy mogliby atrakcyjnie spędzać czas wolny. Ograniczona jest również oferta spędzania czasu wolnego i niewielka ilość cyklicznych wydarzeń, które służyłyby budowaniu relacji między mieszkańcami.
Cel przedsięwzięcia
Celem przedsięwzięcia jest stworzenie atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni, w której mieszkańcy mogliby aktywnie spędzać czas. Aktywność fizyczna jest jednym ze sposobów spędzania czasu, który nie tylko wpływa pozytywnie na stan zdrowia fizycznego i psychicznego, wzmacnia odporność na stres, ale również stwarza warunki do integracji, podejmowania oddolnych inicjatyw, wyzwań, pobudzania ambicji, kształtuje postawy dążenia do rozwoju, realizacji zamierzonych celów.
Zakres realizowanych zadań
W ramach projektu planowana jest kompleksowa modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej, obejmująca modernizację istniejących na terenie kompleksu budynków, oraz budowę nowej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w celu poprawy funkcjonalności przestrzeni i zwiększenia oferty spędzania czasu dla mieszkańców. Planowane jest również oświetlenie i monitoring terenu w celu poprawy bezpieczeństwa osób korzystających z oferty obiektu. Projekt będzie się składał z następujących modułów: **Moduł I – Modernizacja sali sportowej wraz z doposażeniem.**

Zakres projektu obejmować będzie:
- termomodernizację obiektu (ocieplenie ścian i stropodachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji grzewczej),
- wymianę instalacji elektrycznej,
- modernizację strefy sportowej (parkiety, sprzęt sportowy),
- modernizację strefy socjalno-sanitarnej (szatnie WC, natryski, biuro),
- adaptację części budynku na cele gastronomiczne,
- zagospodarowanie terenu przez budowę dojść i dojazdów do obiektu, nowe nasadzenia zieleni z montażem niezbędnej małej architektury.

Moduł II – Modernizacja Domu Sportowca wraz z zagospodarowaniem terenu.
Zakres projektu obejmować będzie:
- termomodernizację obiektu (ocieplenie ścian i stropodachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji grzewczej),
- modernizację zaplecza socjalnego,
- wymianę instalacji elektrycznej,
- zagospodarowanie terenu przez budowę dojść i dojazdów do obiektu, nowe nasadzenia zieleni z montażem niezbędnej małej architektury.

Moduł III – Modernizacja boisk sportowych.
Na projekt składają się następujące działania:
- przebudowa istniejącej zewnętrznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;,
- zagospodarowanie terenu (wymiana i wprowadzenie nowej małej architektury; budowa dojść i dojazdów; wprowadzenie zieleni urządzonej),
- budowa trybuny przy boisku piłkarskim,
- wyposażenie obiektów w niezbędny sprzęt sportowy,
- oświetlenie boisk.

Moduł IV – Poprawa bezpieczeństwa na terenie kompleksu.
Na projekt składają się:
- ogrodzenie kompleksu wraz z remontem bramy wjazdowej,
- budowa ciągów pieszo-rowerowych na terenie kompleksu z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania,
- oświetlenie ciągów pieszych i rowerowych oraz budynków i obiektów sportowych,
- monitoring,
- parking dla rowerów.

Moduł V – Strefa rekreacji i relaksu
Projekt zakłada stworzenie miejsca integracji mieszkańców różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży i ich rodziców, dziadków. Z powstałej infrastruktury będą mogli również korzystać uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych oraz strażacy OSP. W sytuacji gdy zorganizowane grupy dzieci lub młodzieży będą spędzały czas na treningach odbywających się w obiektach, o których mowa jest w modułach I-III, ich rodzice i opiekunowie, jak również młodsze rodzeństwo będą mogli korzystać z infrastruktury planowanej do realizacji w ramach modułu V.
Na projekt składają się następujące działania:
- budowa placu zabaw,
- budowa siłowni zewnętrznej, zespołu urządzeń do streetworkout'u oraz toru przeszkód stanowiących zaplecze do treningów dla uczniów z ZSP oraz strażaków z OSP,
- budowa wiaty z miejscem do wypoczynku,

- zagospodarowanie otaczającego trenu przez wprowadzenie nowych nasadzeń roślinnych i uzupełnienie małej architektury.

Moduł VI – Prowadzenie cyklicznych wydarzeń na terenie kompleksu.
Projekt zakłada organizację zajęć sportowych dla mieszkańców w formie treningów, amatorskich rozgrywek sportowych, a także cyklicznych imprez, które będą prowadzone w zmodernizowanym kompleksie sportowym, np. Dzień Sportu, Dzień Strażaka, festyn na Dzień Dziecka, itp. Utworzona i zmodernizowana w ramach projektu infrastruktura służyć będzie również inicjatywom realizowanym przez Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów (PZ nr 1). Informacja o wydarzeniach, terminach treningów, katalog dyscyplin sportowych które będą mogli uprawiać mieszkańcy Bierutowa zostanie zamieszczony na stronie internetowej, utworzonej w ramach PZ1.
Do animowania zajęć sportowych zostaną zaproszeni strażacy z OSP, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, mieszkańcy.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne umożliwiające swobodne korzystanie z obiektów przez osoby z niepełnosprawnościami, kobiety w ciąży i rodziców z małymi dziećmi. Zapewniona zostanie dostępność:
- architektoniczna – zastosowanie zasad uniwersalnego projektowania (w szczególności: podjazdy, eliminacja progów wewnątrz obiektu, odpowiednia szerokość ciągów komunikacyjnych, dostosowanie toalet oraz mebli do osób z niepełnosprawnościami, zapewnienie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami),
- komunikacyjno-informacyjna – ogłoszenia, zaproszenia i treści publikowane w związku organizowanymi wydarzeniami będą przedstawiały informacje w sposób prosty i czytelny, a także dostosowany do osób dotkniętych niepełnosprawnością sensoryczną.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:
CEL 1. Bierutów zmienia się dla Was – lepsze warunki życia mieszkańców.
Kierunek 1.1. Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym poprawa dostępności przestrzeni publicznych poprzez eliminowanie barier architektonicznych.
Kierunek 1.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.
Kierunek 1.5. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej.

CEL 2. Szacunek i empatia – integracja społeczna Bierutowian.
Kierunek 2.1. Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz integracji społecznej.
Kierunek 2.2. Tworzenie funkcjonalnej przestrzeni sprzyjającej integracji mieszkańców.
Kierunek 2.5. Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, edukacyjnych stanowiących odpowiedź na potrzeby mieszkańców w różnych grupach wiekowych.

CEL 3. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców - razem możemy więcej.
Kierunek 3.4. Utworzenie miejsc aktywizacji dla różnych grup społecznych.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduły I - IV: 4.500.000,00 zł Moduł V: 500.000,00 zł Moduł VI: 500.000,00 zł	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów	Moduły I - IV: 2022-2032 Moduły V - VI: 2024-2032

Łącznie: 5.500.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP)	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
• wzrost aktywności fizycznej wśród mieszkańców, • zmniejszenie natężenia zachowań patologicznych, w szczególności wśród młodzieży, • integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz gminy, • funkcjonowanie nowoczesnego, wielofunkcyjnego kompleksu sportowo-rekreacyjnego, • powstanie alternatywnych form spędzenia wolnego czasu, • wymiana umiejętności i doświadczeń pomiędzy mieszkańcami, • poprawa efektywności energetycznej budynków, zmniejszenie zużycia energii i w konsekwencji zmniejszenie emisji gazów i pyłów do atmosfery.		
Wskaźniki produktu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	2 szt.	Protokoły odbioru
Liczba nowych elementów małej architektury na terenie kompleksu	5 szt.	Protokoły odbioru
Liczba działań podjętych w celu poprawy bezpieczeństwa na terenie kompleksu sportowego	5 szt.	Dokumentacja zdjęciowa, protokoły odbioru
Liczba cyklicznych imprez na terenie kompleksu sportowego	10 szt./rok	Informacje od organizatorów
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Poprawa efektywności energetycznej obiektów – zmniejszenie zużycia energii	Minimum 25%	Dokumentacja projektowa, audyt energetyczny
Liczba zmodernizowanych boisk	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	500 os./rok	Ankietyzacja mieszkańców raz w roku
Liczba uczestników zawodów sportowych organizowanych w oparciu o infrastrukturę obiektu	1000 os./rok	Listy uczestnictwa
Spadek liczby wykroczeń osób nieletnich (na obszarze rewitalizacji)	Minimum 10%	Dane z Komisariatu Policji w Bierutowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 11. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
1. Przebudowa i remont dróg
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów
Lokalizacja
Cały obszar rewitalizacji oraz drogi mające bezpośredni wpływ na polepszenie standardów i jakości życia na obszarze rewitalizacji i w całej Gminie
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Brak sprawnej infrastruktury podziemnej (częste awarie) brak kanałów technologicznych, zużyta nawierzchnia stworzona z niejednolitego materiału (przeplatanie się asfaltu, kostki brukowej oraz kostki granitowej nie często w różnych kolorach), brak bezpiecznych przejść dla pieszych (wyniesione i oświetlone miejsca), brak dostosowania dla ludzi niepełnosprawnych (wysokie krawężniki lub brak krawężników najazdowych), nieodpowiednie szerokości chodników oraz pochylenia zjazdów i najazdów, brak wydzielonych normatywnych miejsc postojowych oraz nie odpowiednie oznakowanie ulic.
Opis przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie ma na celu poprawę jakości przestrzeni i infrastruktury publicznej, a tym samym zwiększenie funkcjonalności, atrakcyjności i spójności obszaru rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia planuje się przebudowę i remont dróg wraz z chodnikami, miejscami postojowymi, oświetleniem i infrastrukturą podziemną. Zadanie realizowane będzie m.in. w następujących ciągach komunikacyjnych: ul. Wrocławska, ul. Moniuszki, ul. Oleśnicka, ul. Rynek, ul. Zamkowa, ul. Kościelna, ul. Mickiewicza, ul. Ceglana, ul. Kasztanowa, ul. Kolejowa, ul. Dworcowa, ul. Słowackiego, ul. Koszarowa, ul. Boczna, ul. Kochanowskiego, ul. Młyńska, ul. Plac Kościelny, ul. Kościelna, ul. Sądowa, ul. Krótka. Dodatkowo, przebudową i remontem dróg objęte zostaną również drogi poza granicami miasta, które pozwolą na polepszenie dostępu komunikacyjnego dla mieszkańców całej Gminy i jednocześnie na korzystanie z efektów rewitalizacji przez ogół społeczeństwa Miasta i Gminy Bierutów.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
12.000.000,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
2. Remont i rozbudowa sieci kanalizacyjnej
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów
Lokalizacja
Cały obszar rewitalizacji
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie

Częściowy brak kanalizacji sanitarnej oraz zły stan techniczny tego elementu infrastruktury na terenie miasta Bierutów. Na terenie objętym rewitalizacją większa część infrastruktury sanitarnej pochodzi z czasów z przed 1945 roku. Jej częste awarie są uciążliwe dla tamtejszych mieszkańców. Dodatkowo częste usuwanie tych awarii (rozkopy ziemne) wiąże się z koniecznością naruszenia nawierzchni komunikacyjnych (chodników, jezdni), które wskazane zostały jako jeden z elementów działania zmierzającego do poprawy jakości życia w tej części miasta w ramach odnowy tj. rewitalizacji, co z definicji stoi ze sobą w sprzeczności. Dodatkowo, dotychczasowy sposób odprowadzania ścieków (na terenach wiejskich gminy Bierutów) oparty jest o bezodpływowe zbiorniki ścieków, o zróżnicowanym poziomie technicznym i eksploatacyjnym, co powoduje szereg zjawisk negatywnych w sferze środowiskowej w tym: zanieczyszczenie cieków wodnych i zanieczyszczenie gleb (notuje się przypadki odprowadzania ścieków bezpośrednio do rowów i gruntu). W związku z powyższym istnieje pilna potrzeba uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na tym obszarze aglomeracji poprzez budowę zbiorczego systemu kanalizacyjnego.
Opis przedsięwzięcia
Inwestycja będzie polegała na rozbudowie sieci kanalizacyjnej na terenie obszaru rewitalizacji, a także przeprowadzeniu audytu i w razie potrzeby remontu uszkodzonej sieci i urządzeń. W celu realizacji inwestycji należy wykonać dokumentację projektową, uzyskać stosowne zezwolenia i przystąpić do realizacji inwestycji. Odbiorcą projektu będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
2.500.00,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
3. Remont sieci wodociągowej
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów
Lokalizacja
Cały obszar rewitalizacji
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Częste awarie sieci wodociągowej wpływają negatywnie na jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego jak również znacząco wpływają na wzrost kosztów dostarczania wody jaki musi ponieść przedsiębiorstwo wodociągowe (ZGK).
Opis przedsięwzięcia
Inwestycja będzie polegała na remoncie sieci wodociągowej w ciągu ulic: Moniuszki, Wrocławska, 1 Maja, Towarowa, Kolejowa i fragment Namysłowskiej (do OSP). W celu realizacji inwestycji należy wykonać dokumentację projektową, uzyskać stosowne zezwolenia i przystąpienia do realizacji inwestycji. Odbiorcą projektu będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Realizacja inwestycji wpłynie pozytywnie na poprawę stanu infrastruktury technicznej.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
2.500.000,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
4. Modernizacja i rozwój sieci oświetlenia miejskiego
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów

Lokalizacja
Cały obszar rewitalizacji; „ciemne plamy" na mapie Bierutowa
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Na obszarze wskazanym do rewitalizacji dochodzi do zjawisk patologicznych, niejednokrotnie przestępczych. Oświetlanie miejsc zaciemnionych (niedoświetlonych) zmniejsza przestępczość i podnosi poziom poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców. Dzięki światłu na ulicach po zmroku zaczyna się pojawiać więcej ludzi, co wpływa też na wyższy poziom kontroli społecznej. Rośnie również szansa na rozpoznanie lub schwytanie potencjalnego przestępcy.
Opis przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie ma na celu ochronę mienia publicznego, a także zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej. W ramach działań zaplanowano naprawy, remonty, wymiany istniejącej sieci, a także jej rozbudowę o nowe punkty oświetlenia przestrzeni publicznych, w tym ze szczególnym uwzględnieniem przejść dla pieszych. Przestarzałe punkty oświetleniowe (nieenergooszczędne, o złej barwie światła), zostaną wymienione na nowe, dostosowane do obecnie obowiązujących standardów technicznych.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
400.000,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
5. Modernizacja i rozwój sieci monitoringu miejskiego
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów
Lokalizacja
Cały obszar rewitalizacji
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Na obszarze wskazanym do rewitalizacji dochodzi do zjawisk patologicznych, niejednokrotnie przestępczych. Budowa systemu monitoringu częściowo zapewni poczucie bezpieczeństwa i porządku publicznego i przyczyni się do eliminacji zagrożeń dla życia, zdrowia i mienia obywateli oraz dla funkcjonowania ogólnie rozumianego życia społecznego na terenie całego Bierutowa a w szczególności obszaru wskazanego do rewitalizacji.
Opis przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie ma na celu ochronę mienia publicznego, a tym samym zwiększenie atrakcyjności i spójności obszaru rewitalizacji. W ramach działań zaplanowano rozbudowę o nowe punkty do monitorowania przestrzeni publicznych m.in.: okolice dworca PKP, ul. Kolejowa, Zespół Zamkowy, okolice dworca PKS. Będą to miejsca o zwiększonej koncentracji mieszkańców i innych interesariuszy lub przestrzenie niebezpieczne (np. wandalizm, kolizje drogowe).
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
70.000,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
6. Wykonanie nowych nasadzeń drzew i krzewów
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów

Lokalizacja
Cały obszar rewitalizacji
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Zmniejszająca się ilość zieleni w mieście. Niszczenie istniejącej zieleni.
Opis przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie polega na dokonaniu nasadzeń drzew wysokich i krzewów na terenach zielonych w obszarze rewitalizacji. Planowane jest zaangażowanie mieszkańców w realizację projektu (decyzje o lokalizacji nasadzeń, dokonywanie nasadzeń, oddolne inicjatywy pielęgnacji nasadzeń). W ramach przedsięwzięcia planuje się również organizowanie akcji sadzenia drzew przez grupy mieszkańców, m.in. zostanie wydzielona przestrzeń, w której poszczególne klasy z bierutowskich szkół będą mogły zasadzić swoje drzewo, co dodatkowo wzmocni ich tożsamość lokalną i poczucie przynależności do wspólnoty mieszkańców.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
60.000,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
7. Program ograniczania niskiej emisji
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów
Lokalizacja
Obszar Miasta i Gminy Bierutów
Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, szczególnie odczuwalne w okresie jesienno-zimowym (okres grzewczy). Użytkowanie przez mieszkańców nieefektywnych źródeł ciepła i/lub spalanie słabej jakości paliw. Brak odpowiedniej termomodernizacji budynków.
Opis przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie obejmuje przygotowanie i wdrażanie nowych lub kontynuację dotychczasowych programów z zakresu ograniczania niskiej emisji. Elementami powyższych programów mogą być m.in. dopłaty do wymiany nieefektywnych kotłów/pieców węglowych na mniej emisyjne (np. gazowe, na biomasę, elektryczne, pompy ciepła) oraz modernizacja lub wykonanie instalacji c.o., a także wprowadzanie elementów instalacji pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych. Inwestycje będą wykonywane w budynkach jednorodzinnych oraz wielorodzinnych, a także w obiektach użyteczności publicznej.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
840.000,00 zł
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
8. Usuwanie wyrobów zawierających azbest
Podmiot realizujący
Miasto i Gmina Bierutów
Lokalizacja
Obszar Miasta i Gminy Bierutów

Krótki opis problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie
Pokrycie dachów budynków mieszkalnych i gospodarczych szkodliwym azbestem.
Opis przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie będzie polegało na kontynuacji wdrażania Programu usuwania azbestu z terenu Miasta i Gminy Bierutów, a także zapewnieniu wsparcia mieszkańcom Miasta i Gminy Bierutów w usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów azbestowych. Planuje się całkowite usunięcie azbestu z przestrzeni publicznej, w tym z budynków należących do zasobu Miasta i Gminy Bierutów.
Szacowana wartość planowanego przedsięwzięcia
280.000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Kompleksowość programu

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założeniami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie.

8.2. Koncentracja programu

Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w sferze gospodarczej i środowiskowej. Z kolei diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji pozwoliła na identyfikację negatywnych zjawisk również w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W celu wsparcia prowadzonego procesu rewitalizacji dopuszcza się także realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zlokalizowanych zarówno na obszarze jak i poza tym obszarem, jeżeli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji i przyczyniają się do niwelowania negatywnych zjawisk tam występujących.

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność

przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

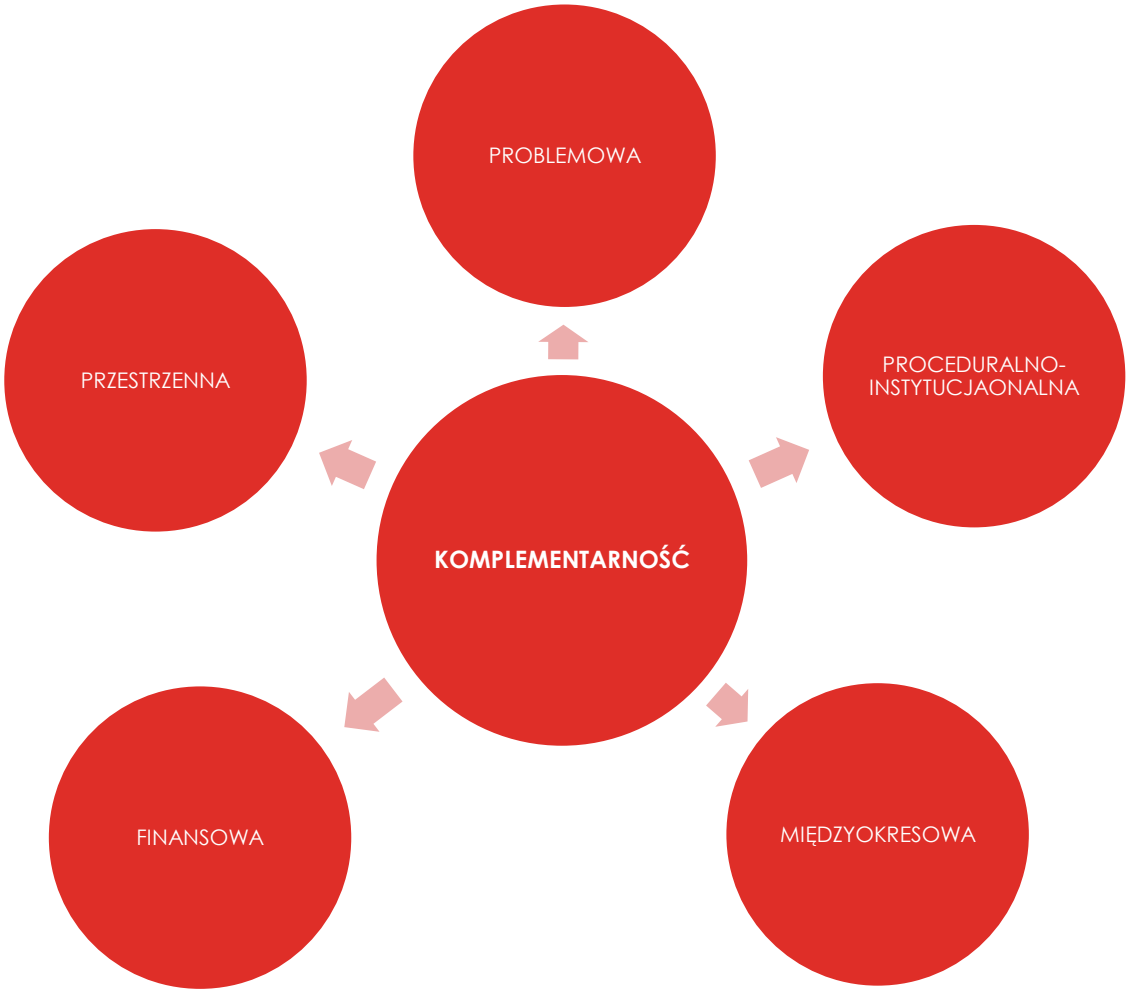

Każde podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się z kilku powiązanych ze sobą działań (modułów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękki, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Dodatkowo istnieją powiązania pomiędzy projektami zintegrowanymi, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań.

Tabela 12. Powiązania planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

	PZ nr 1: Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów – otwarci na drugiego człowieka i jego potrzeby	PZ nr 2: Między dwiema wieżami – centrum Bierutowa odNowa	PZ nr 3: Ocalić w przestrzeni i w pamięci – budowanie tożsamości lokalnej oraz włączenie społeczne na fundamencie lokalnego dziedzictwa	PZ nr 4: Nie zwalniamy tempa! – aktywnie przez cały rok
PZ nr 1				
PZ nr 2				
PZ nr 3				
PZ nr 4				

Źródło: opracowanie własne.

8.3.1. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bierutów na lata 2022-2032 mają dążyć do założonej w Programie wizji oraz przyczyniać się do realizacji celów rewitalizacji. Działania te zostały opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie zrealizowane projekty rewitalizacyjne będą stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy w innych sferach, co wpływa na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Tabela 13. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej	środowiskowej
PZ nr 1	Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów – otwarci na drugiego człowieka i jego potrzeby	■	■	■	■	■
PZ nr 2	Między dwiema wieżami – centrum Bierutowa od Nowa	■	■	■	■	■
PZ nr 3	Ocalić w przestrzeni i w pamięci – budowanie tożsamości lokalnej oraz włączenie społeczne na fundamencie lokalnego dziedzictwa	■		■	■	
PZ nr 4	Nie zwalniamy tempa! – aktywnie przez cały rok	■		■	■	■

Źródło: opracowanie własne.

8.3.2. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewniania komplementarności proceduralno-instytucjonalnej Gminny Program Rewitalizacji został poddany weryfikacji poszczególnych organów, o których mowa w art. 17, ust. 2, pkt 4 ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485.). Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bierutów na lata 2022-2032 został zaopiniowany przez:

- zarząd właściwego powiatu,
- zarząd właściwego województwa,
- właściwego wojewodę,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223).

Ze względu na specyfikę obszaru rewitalizacji, o charakterze historyczno-kulturowym na którym występują obiekty zabytkowe, dokument ten poddano również zaopiniowaniu

przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bierutów na lata 2022-2032 zostanie zapewniona również dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji, na którego czele będzie stał Przewodniczący.

8.3.3. Komplementarność międzyokresowa

Zgodność ciągłości programowej zostanie zachowana dzięki kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności, która w procesie rewitalizacji ma kluczowe znaczenie. Działania rewitalizacyjne w niniejszym programie są komplementarne z działaniami prowadzonymi w perspektywach finansowych Unii Europejskiej w latach 2007-2013 oraz 2014-2020 oraz kolejnej perspektywie.

Ponadto, komplementarność międzyokresowa zostanie zapewniona dzięki poszerzeniu katalogu działań rewitalizacyjnych prowadzonych w ramach Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2015-2020. Planując podejmowanie inicjatyw w perspektywie do roku 2032 starano się uwzględnić pozytywne efekty, które przyniosła realizacja poprzedniego dokumentu oraz projektów w nim zawartych i uzupełnić zaplanowany uprzednio kierunek rozwoju Gminy.

Tabela 14. Zestawienie kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych w poszczególnych perspektywach finansowych Unii Europejskiej.

Perspektywa finansowa 2007-2013				
Lp.	**Nazwa zrealizowanego projektu**	**Wartość projektu**	**Dofinansowanie UE**	**Beneficjent**
1.	Szkolenia z j. angielskiego dla Uniwersytetu III Wieku w Bierutowie	42 240,00 zł	35 904,00 zł	FIOR i PARTNERZY Spółka Partnerska Tłumaczy Przysięgłych
2.	Dajmy równe szanse	138 770,40 zł	117 954,84 zł	Gmina Bierutów
3.	Równajmy szanse	169 582,00 zł	144 144,70 zł	Gmina Bierutów
4.	Młodzi mieszkańcy gminy Bierutów kształcą się przez całe życie	48 390,00 zł	41 131,50 zł	Jaga - 2 Agnieszka Jarosz
5.	III wiek w Bierutowie bis	49 900,00 zł	42 415,00 zł	PROVIDER PPHU Paweł Ceńkar
6.	Inicjatywy edukacyjne w Gminie Bierutów	49 900,00 zł	42 415,00 zł	PROVIDER PPHU Paweł Ceńkar

7.	Aktywni mieszkańcy Bierutowa	49 900,00 zł	42 415,00 zł	PROVIDER PPHU Paweł Ceńkar
8.	III wiek w Bierutowie	49 900,00 zł	42 415,00 zł	PROVIDER PPHU Paweł Ceńkar
9.	Modernizacja budynku Przychodni Rejonowej w Bierutowie	1 208 205,31 zł	684 524,48 zł	Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Bierutowie
Perspektywa finansowa 2014-2020				
Lp.	**Nazwa zrealizowanego projektu**	**Wartość projektu**	**Dofinansowanie UE**	**Beneficjent**
1.	Wzrost Dostępności Usług Opiekuńczych i Asystenckich w Gminie Bierutów	445 900,00 zł	379 015,00 zł	Fundacja Na Rzecz Inicjatyw Społecznych i Ochrony Zdrowia "Wspólnie Do Celu"
2.	BaZa - Nowa Placówka Wsparcia Dziennego w Bierutowie	414 275,00 zł	352 133,75 zł	Fundacja Na Rzecz Inicjatyw Społecznych i Ochrony Zdrowia "Wspólnie Do Celu"
3.	Aktywni Bierutowianie.	318 598,75 zł	269 098,75 zł	Miasto i Gmina Bierutów
4.	Nowoczesne szkoły- wsparcie kształcenia kompetencji kluczowych na terenie Gminy Bierutów	965 681,37 zł	820 829,16 zł	Miasto i Gmina Bierutów
5.	Przebudowa pomieszczeń usługowych byłej apteki i punktu poboru analiz wraz ze zmianą sposobu użytkowania na lokal wiejskiego ośrodka zdrowia zlokalizowanego we Wsi Wabienice oraz przebudowa pomieszczeń wiejskiego ośrodka zdrowia we wsi Zbytowa - dla ZPZOZ w Bierutowie.	781 165,91 zł	457 128,06 zł	Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Bierutowie
6.	Wyposażenie w sprzęt medyczny ZPZOZ w Bierutowie.	186 751,74 zł	155 066,22 zł	Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Bierutowie

Źródło: opracowanie własne.

8.3.4. Komplementarność źródeł finansowania

Wyznaczony obszar rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie danego obszaru ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie się negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak

i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane funduszami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przed podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w najbliższym czasie w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Dodatkowym wsparciem będzie Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Do krajowych programów w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Gmina może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa dolnośląskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027.

Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

8.3.5. Komplementarność przestrzenna

Planowane do realizacji przedsięwzięcia skoncentrowane są w obszarze rewitalizacji zapewniając tym samym komplementarność przestrzenną. Pomimo iż działania są prowadzone w różnych przestrzeniach obszaru, to znacząco oddziałują pomiędzy sobą.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali Gminy i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty mające odniesienie przestrzenne będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie punktowo.

Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zobrazowana została w załączniku nr 2 Gminnego Programu Rewitalizacji.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych przedsięwzięć zintegrowanych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne, środki UE oraz środki prywatne. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 27,4 mln zł, z czego 7,6 mln zł wydatkowana zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Miasta i Gminy Bierutów, 19,2 mln zł finansowana będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 70% dofinansowania), a pozostała kwota ze środków prywatnych, w tym organizacji pozarządowych i wspólnot mieszkaniowych.

Rysunek 25. Szacunkowe zestawienie wartości podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

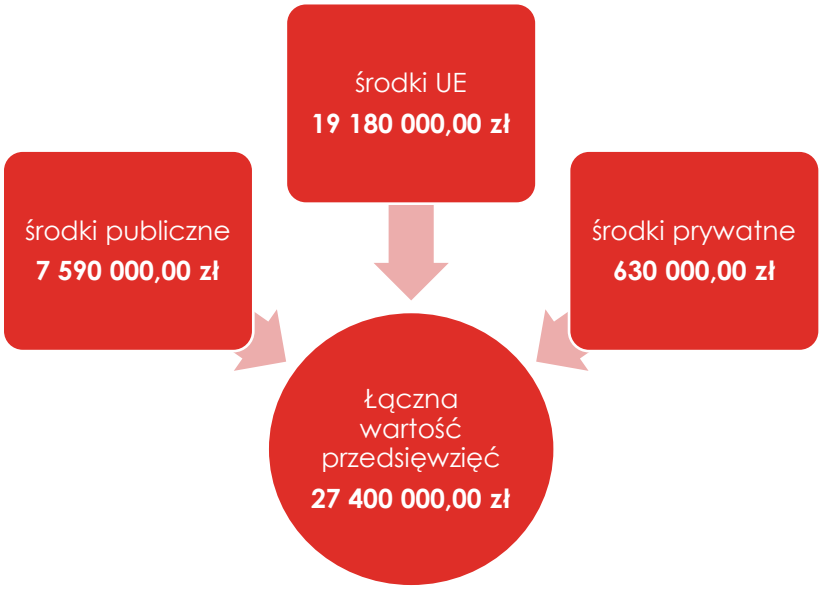

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Numer projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Szacunkowe nakłady finansowe (zł)			Źródła finansowania
				Środki publiczne	Środki UE	Środki prywatne	
PZ NR 1	Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów – otwarci na drugiego człowieka i jego potrzeby	Miasto i Gmina Bierutów	4 000 000,00	1 150 000,00	2 800 000,00	50 000,00	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP)
PZ NR 2	Między dwiema wieżami – centrum Bierutowa odNowa	Miasto i Gmina Bierutów	13 300 000,00	3 490 000,00	9 310 000,00	500 000,00	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP, środki Konserwatora Zabytków)
PZ NR 3	Ocalić w przestrzeni i w pamięci – budowanie tożsamości lokalnej oraz włączenie społeczne na fundamencie lokalnego dziedzictwa	Miasto i Gmina Bierutów	4 600 000,00	1 360 000,00	3 220 000,00	20 000,00	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, PPP, środki Konserwatora Zabytków)
PZ NR 4	Nie zwalniamy tempa! – aktywnie przez cały rok	Miasto i Gmina Bierutów	5 500 000,00	1 590 000,00	3 850 000,00	60 000,00	- Budżet Miasta i Gminy Bierutów - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP)
Ogółem			27 400 000,00	7 590 000,00	19 180 000,00	630 000,00	--

Źródło: opracowanie własne.

10. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032 to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary. Planuje złożony proces rewitalizacji, w którym należy uwzględnić działania różnych jednostek, w różnych sferach funkcjonowania. Dlatego wymaga odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja GPR zobowiązuje także do aktywnej partycypacji, czyli współpracy ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji. Aby na każdym poziomie, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania i monitoringu GPR występowała współpraca, a realizacja Programu przynosiła oczekiwane efekty, poszczególnym jednostkom należy przyporządkować konkretne zadania.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego programu rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji odpowiedzialny jest Burmistrz Bierutowa. Burmistrz, pełni rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, jego zadania wykonywane są we współpracy z powołanym przez niego organem, którym będzie Zespół ds. rewitalizacji.

Zespół ten funkcjonował będzie w strukturze Urzędu Miejskiego w Bierutowie. W skład tego Zespołu będą wchodzić osoby zaangażowane w realizację założeń GPR – pracownicy Urzędu Miejskiego w Bierutowie z Referatów: Inwestycji i Remontów oraz Geodezji i Ochrony Środowiska, a także Podinspektor ds. funduszy zewnętrznych i rozwoju obszarów wiejskich. Zakres zadań Zespołu:

- współpraca z komórkami organizacyjnymi urzędu,
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w gminie,
- sporządzanie raportów z wdrażania GPR i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji,
- organizacja systemu oceny i monitoringu GPR, w szczególności opracowanie wzoru formularza sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- przygotowanie informacji nt. wdrażania GPR w celu publikacji na stronie internetowej.

Zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Miejska zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta i Gminy oraz sprawuje funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Miasta i Gminy Bierutów. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu

należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Burmistrza, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów.

Rysunek 26. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów.

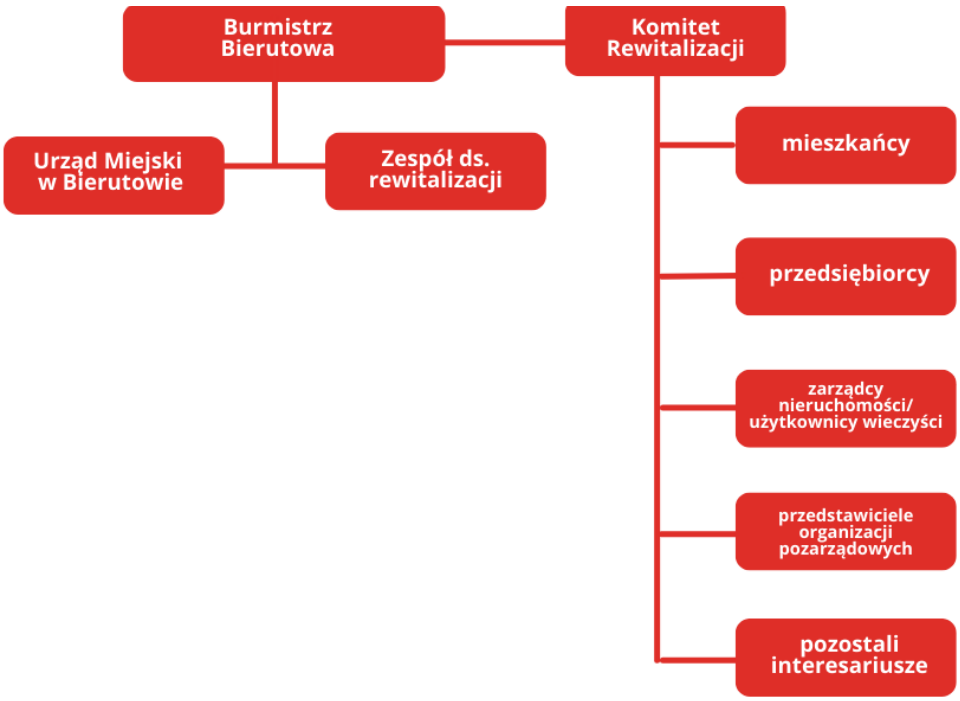

Źródło: opracowanie własne.

10.2. Koszty zarządzania

Z uwagi na to, iż osoby zaangażowane w proces zarządzania Programem to czterech pracowników Urzędu Miejskiego w Bierutowie z Referatów: Inwestycji i Remontów oraz Geodezji i Ochrony Środowiska, a także Podinspektor ds. funduszy zewnętrznych i rozwoju obszarów wiejskich, koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Bierutowie uwzględnione zostały w ogólnych kosztach funkcjonowania Urzędu Miejskiego. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników Urzędu w 2021 roku wyniosło 6 106,5 zł. Oznacza to, że średnie miesięczne koszty zarządzania (wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń) wyniosą około 32 tys. zł. Należy jednak pamiętać, że koszty wynagrodzeń pracowników zostały obliczone w ramach pracy na pełen etat. Z kolei zadania

pracowników związane z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji będą wykonywane w części etatu, co pozwala wnioskować, że rzeczywiste koszty zarządzania będą niższe.

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu

Gminny Program Rewitalizacji jest programem wieloletnim. Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Programem wynosi 10 lat. Rok 2022 jest rokiem rozpoczynającym cały proces rewitalizacji oraz kończącym prace nad przygotowywaniem dokumentu, w tym roku prace dotyczące Komitetu Rewitalizacji i Zespołu ds. rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Programie rozpoczyna się w 2023 roku. Z uwagi na fakt, iż *ustawa o rewitalizacji* obliguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, proponuje się podział realizacji Programu na 3 letnie okresy. Rok 2032 jest rokiem kończącym Program.

Tabela 16. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.

II poł. 2022	2023-2025	2026-2028	2029-2031	2032
Prace nad GPR:	**Pierwszy okres realizacji GPR:**	**Drugi okres realizacji GPR:**	**Trzeci okres realizacji GPR:**	**Zakończenie prac nad GPR:**
Uchwalenie GPR	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2023-2025	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2026-2028	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2029-2031	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2032
Powołanie Zespołu ds. rewitalizacji	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2022 (do 31 marca 2023 r.) 2023 (do 31 marca 2024 r.), 2024 (do 31 marca 2025 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2026 (do 31 marca 2027 r.), 2027 (do 31 marca 2028 r.), 2028 (do 31 marca 2029 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2029 do 31 marca 2030 r.), 2030 (do 31 marca 2031 r.), 2031(do 31 marca 2032 r.)	Opracowanie rocznego raportu monitoringowego za rok 2032 (do 31 marca 2034 r.)
Powołanie Komitetu Rewitalizacji	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2022-2024 (do 30 kwietnia 2025 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2025-2027 (do 30 kwietnia 2028 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2028-2020 (do 30 kwietnia 2030 r.)	Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2022-2032

Źródło: opracowanie własne.

11. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest rodzajem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji, mówimy o relacji między władzą a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W *ustawie o rewitalizacji* partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania).

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- warsztaty,
- spotkania,
- wywiady.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom Miasta i Gminy Bierutów,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Bierutów,
- przedsiębiorcom z terenu rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie Miasta i Gminy Bierutów,
- samorządowi gminnemu,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etap diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów. Od dnia 7 stycznia do 6 lutego 2022 r. mieszkańcy Miasta i Gminy mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do wyznaczonych wcześniej obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Formularz uwag przeznaczony do wypełnia w wersji papierowej lub elektronicznej udostępniony był:

- jako załącznik do Uchwały nr XXXIX/456/21 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów,

- na stronie internetowej Miasta i Gminy Bierutów: www.bierutow.pl,
- na stronie podmiotowej Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej: www.bierutow.biuletyn.net,
- w formie papierowej w Urzędzie Miejskim w Bierutowie, ul. Moniuszki 12, 56-420 Bierutów (pokój nr 11 Sekretariat).

Wypełnione formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną, korespondencyjną lub bezpośrednio do Urzędu Miejskiego w Bierutowie.

Kolejną formą konsultacji była ankieta w formie kwestionariusza on-line. Badania ankietowe wśród mieszkańców pozwoliły na poznanie opinii dotyczącej problemów występujących w 5 sferach funkcjonowania obszaru zaproponowanego do rewitalizacji. Odpowiedzi zbierane były do 6 lutego 2022 roku.

Zorganizowano również spotkanie konsultacyjne on-line o charakterze otwartym, na którym omówiono metodykę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Bierutów. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia własnych wniosków, a także swobodny udział w dyskusji nad określeniem granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Podczas spotkania nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania GPR odbyły się warsztaty z interesariuszami Gminnego Programu Rewitalizacji. Na początku uczestnicy warsztatów zapoznali się z głównymi założeniami rewitalizacji oraz wnioskami, jakie płynęły z diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Część warsztatowa składała się z trzech modułów pn.: „Gdzie leży problem i co można z tym zrobić?", „Mamy potencjał!", „To jest nasz cel!". Zadaniem uczestników było zidentyfikowanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, wskazanie przyczyn tych zjawisk oraz znalezienie rozwiązań na wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. W dalszej części warsztatów uczestnicy wskazali lokalne potencjały obszaru rewitalizacji, a następnie zaproponowali cele, kierunki działań, a także wizję obszaru określającą jego docelowy stan po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Wypracowane wnioski posłużyły do opracowania rozdziału 3, 4 i 5 niniejszego dokumentu.

Przeprowadzono również wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Bierutowie oraz jednostek organizacyjnych, które pozwoliły na uszczegółowienie wniosków płynących z warsztatów.

Na etapie programowania zaproszono interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego programu rewitalizacji. Pomysły zbierano za pomocą fiszek projektowych, udostępnionych w naborze planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

Rysunek 27. Przykłady materiałów z przeprowadzonych warsztatów.

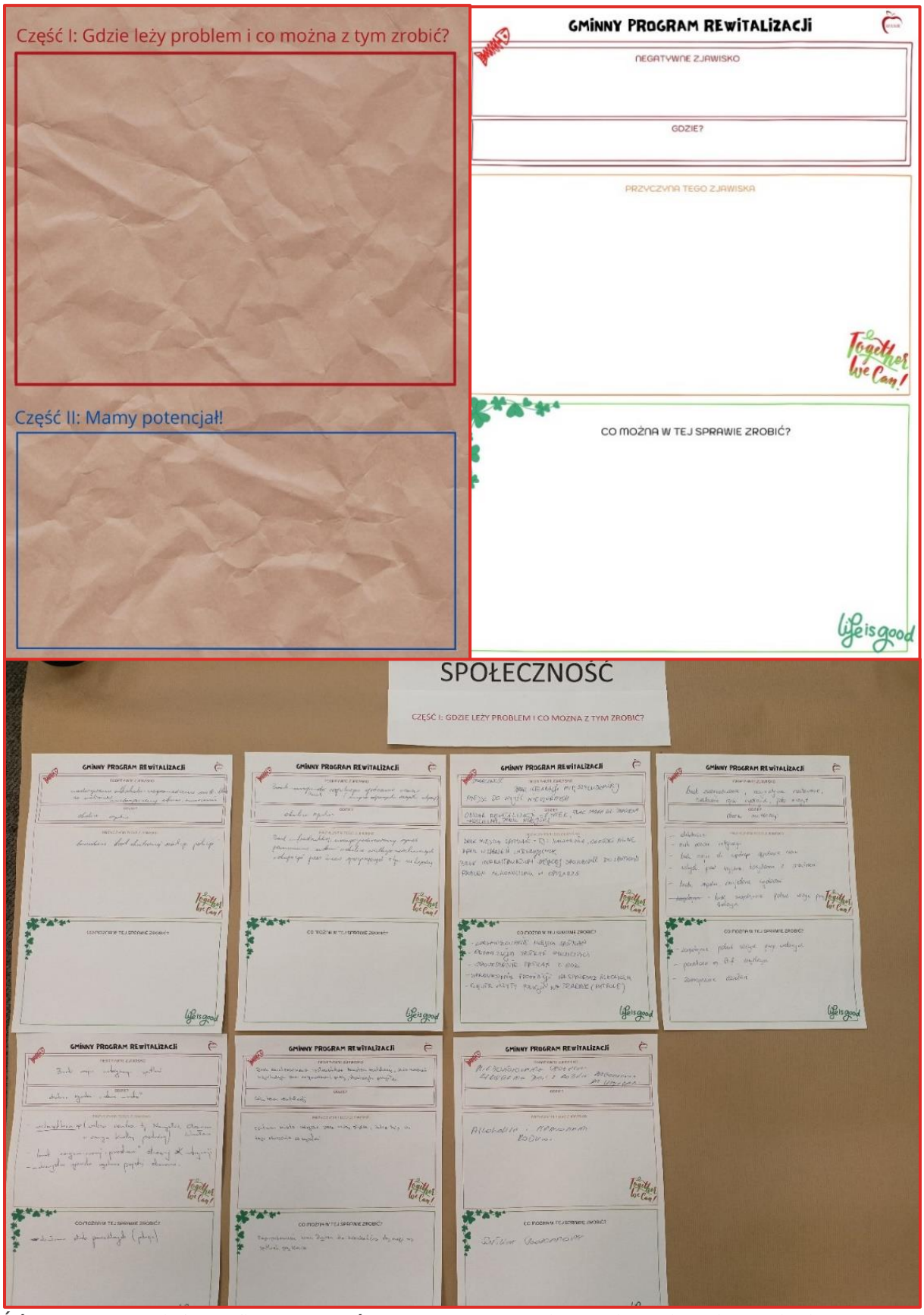

Źródło: dokumentacja fotograficzna warsztatów przeprowadzonych z interesariuszami w dniu 11 kwietnia 2022 roku.

Ostatnią formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym.

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania dokumentu odpowiedzialny będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji. Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpi również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego prowadzone będą konsultacje społeczne.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, a także pasjonatów historii, w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Odbywać się to będzie m.in. poprzez ich udział w opracowaniu projektu adaptacji budynku byłej Szkoły Podstawowej na Centrum Społeczne Miasta i Gminy Bierutów, koncepcji architektonicznej zagospodarowania rynku, przeprowadzeniu kwerend miejsc o szczególnym znaczeniu historycznym w celu utworzenia ścieżki edukacyjno-historycznej, czy też tworzeniu gier miejskich. Ponadto wszelkie informacje o prowadzonych pracach związanych z rewitalizacją będą przekazywane do wiadomości publicznej za pośrednictwem strony internetowej Miasta i Gminy Bierutów.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

12.1. Monitoring programu

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest system monitorowania oraz ocena z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032. Za wdrażanie i monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiadał będzie powołany w tym celu Zespół ds. Rewitalizacji.

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej oraz formularza, stanowiącego załącznik 3 do niniejszego Programu Rewitalizacji. Narzędzia te, będą zawierały analizę wskaźnikową obszaru i będą dostarczane corocznie do Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Monitoring Programu przejawia się w czterech płaszczyznach:

1. Monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji.
2. Monitorowanie stopnia realizacji celów.

3. Monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji.
4. Bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu – stopień realizacji poszczególnych projektów.

Raport monitoringowy będzie przygotowywany corocznie przez Zespół ds. Rewitalizacji we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Sprawozdawczość za dany rok zostanie opracowana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji.

Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki ocenie realizacji przedsięwzięć naprawczych. Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032 podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Zespół ds. Rewitalizacji co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz zostanie opublikowana na stronie BIP Urzędu Miejskiego w Bierutowie (art. 22 ust. 1 pkt 1, 2 ustawa o rewitalizacji).

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032 będzie przesłanką do zareagowania a tym samym wprowadzenia zmian w Programie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Zespół ds. Rewitalizacji w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikuje konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów, Przewodniczący Zespoły ds. Rewitalizacji występuje się do Rady Miejskiej w Bierutowie z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów wymaga aktualizacji z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzi ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczących:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.

2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Miasta i Gminy Bierutów są to:

- Uchwała Nr XXX/358/21 Rady Miejskiej Bierutowa z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta i Gminy Bierutów na lata 2021-2025.
- Uchwała Nr XXXV/419/21Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 30 września 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta i Gminy Bierutów.
- Uchwała Nr XII/95/15 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 24 września 2015 r. w sprawie określenia zasad sprzedaży komunalnych lokali mieszkalnych.

Jednak z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć oraz aktualność podejmowanych uchwał nie przewiduje się zmian w powyżej wymienionych uchwałach w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą.

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji uchwala Rada Miejska w Bierutowie w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia jego uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

Przewiduje się możliwość dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale w drodze konsultacji społecznych.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przewiduje się ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji dla części obszaru rewitalizacji na okres nie dłuższy niż 10 lat. Po upływie tego okresu planuje się ustanowienie kolejnej Specjalnej Strefy Rewitalizacji w innej części obszaru rewitalizacji. Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji wraz z dokładnym zakresem regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Bierutowie.

16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Obszar rewitalizacji w całości objęty jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bierutów, uchwalonego Uchwałą Nr XLV/389/10 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 29 kwietnia 2010 roku wraz z późniejszymi zmianami. Na podstawie analizy dokumentu, stwierdzono iż nie wystąpi konieczność wprowadzenia kolejnych zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji, gdyż projektowane przedsięwzięcia wpisują się w politykę przestrzenną nakreśloną w ww. dokumencie.

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

Obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie Miasta Bierutów objęty jest w całości miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który przyjęty został Uchwałą Nr XXIX/263/12 Rady Miejskiej w Bierutowie z dnia 27 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Bierutów (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z dnia 28 marca 2013 r. poz. 2179). Ww. miejscowy plan jest zgodny z ustaleniami zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bierutów. Planowane przedsięwzięcia nie będą wymagały zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ponieważ ich realizacja nie będzie naruszać zapisów ww. aktu prawa miejscowego.

17. Załączniki

Załącznik 1: Diagnoza obszaru Gminy służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Załącznik 2: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

N

Legenda

- Granica jednostki analitycznej
- Granica Miasta Bierutów
- Obszar rewitalizacji
- Obszar zdegradowany

1 0 1 2 3 km

UZASADNIENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **REWITALIZACJA** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Dotychczasowy proces rewitalizacji w Mieście i Gminie Bierutów prowadzony był w oparciu o **Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Bierutów na lata 2015-2020**, który opracowany został na podstawie:

- *Ustawy o rewitalizacji,*

- *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,*

- *Wytycznych programowych IZ RPO WD dotyczących zasad przygotowania lokalnych programów rewitalizacji* (lub dokumentów równorzędnych) w perspektywie finansowej 2014-2020.

Zmieniający się sposób rozumienia procesów rewitalizacji oraz doświadczenia polskich samorządów w tym zakresie, przyczyniły się do widocznej zmiany podejścia w metodyce wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Coraz częściej działania rewitalizacyjne odznacza **wieloaspektowy i zintegrowany charakter**. Wzmocnienie roli interesariuszy rewitalizacji z jednoczesnym zwiększeniem partycypacji społecznej sprawiło, że Gminny Program Rewitalizacji stał się kluczową pozycją w systemie dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego. Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Bierutów na lata 2022-2032, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla Miasta i Gminy Bierutów zaawansowane narzędzie, które w sposób **ciągły, uporządkowany i spójny**, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Bierutowie

Irena Wysocka - Przybyłek